

ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU
GÖRSEL SANATLAR
6. SINIF
ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI

Yazar

Remzi KOCAİSPİR

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI NO XXXX
DERS KİTAPLARI DİZİSİ NO XXXX

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri
kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Editör

Doç. Dr. Sevgi KAYALIOĞLU

Dil Uzmanı

Ömer YAŞAROĞLU

Görsel Tasarımcı

Canan SARIOĞLU AKBULUT
Muhammed Rahman ARAPHASANOĞLU
Önder TERGİP

Çoklu Ortam Tasarımcısı

Engin DEMİRCİOĞLU

Program Geliştirme Uzmanı

Doç. Dr. Elif İLHAN
Doç. Dr. Şefika Sümeyye ÇAM
Uğur ÇENET

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Merve ERELİ

Rehberlik Uzmanı

Doç. Dr. Zekeriya ÇAM

ISBN ***-***-**-****-*

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının ..... tarih ve ..... sayılı yazısı
ile eğitim aracı olarak kabul edilmiştir. Kurulca bu kitabın kabul edilmiş olması ders kitabından
yayınevi ve yazarın/yazarların sorumluluğunu kaldırmaz.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

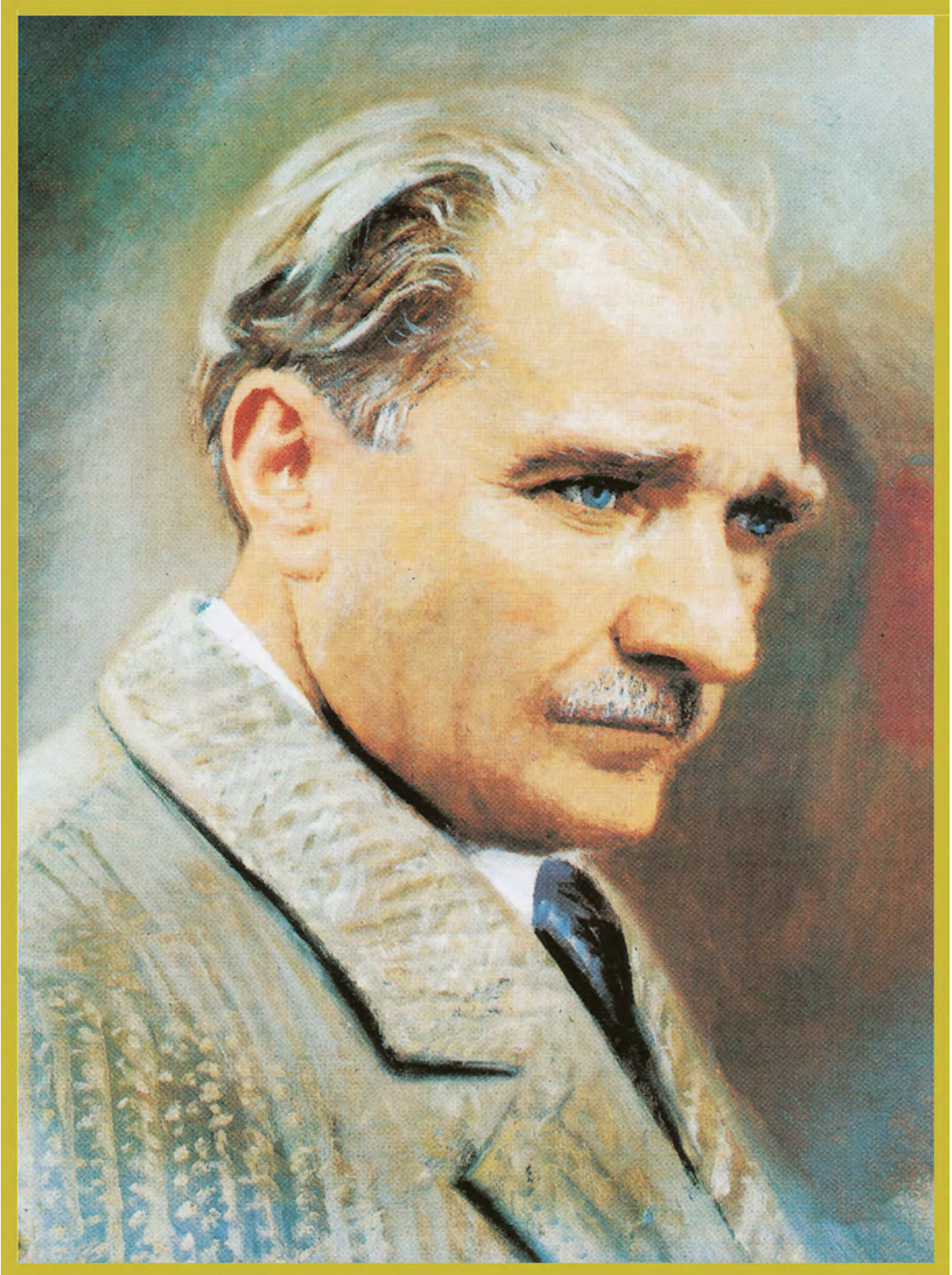
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

KİTABIN TANITIMI

8

1. TEMA > HAYAT VE SANAT

11

2. TEMA > SANATIN GÖRSEL DİLİ

31

3. TEMA > SANATÇILAR VE ESERLERİ

47

4. TEMA > ÇİZİM VE GÖRSEL İFADE

67

5. TEMA > RENK VE ESTETİK

81

6. TEMA > MİLLÎ DEĞERLER VE SANAT

95

7. TEMA > MÜZE VE KÜLTÜR

111

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

131

KAYNAKÇA

133

GÖRSEL VE GENEL AĞ KAYNAKÇASI

133

TÜRKİYE’NİN MÜLKİ İDARE BÖLÜMLERİ İLE KARA VE DENİZ KOMŞULARI HARİTASI

134

TÜRK DÜNYASI HARİTASI

135

KİTABIN TANITIMI

Bu kitap temalardan oluşmaktadır. Her tema başında tema kapak sayfası bulunmaktadır. Tema kapaklarında temanın adına, sınıf düzeyine, temayla ilgili hazırlanan sunumlara ve e-içeriklere ulaşmak için karekodlara yer verilmiştir.

Sınıf düzeyi

6. Sınıf

1. TEMA

Tema adı

HAYAT VE
SANAT

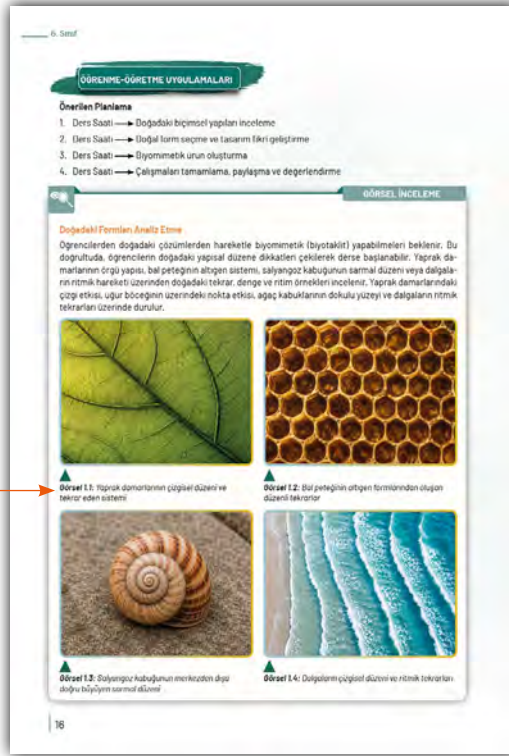

Tema içeriğine
karekod üzerinden
ulaşabilirsiniz.

Tema içeriği
karekodu

KİTABIN TANITIMI

Görsel
numarası ve
açıklaması

Sayfa numarası

KİTABIN TANITIMI

Görsel inceleme ikonu

Görsellerin inceleneceği süreçleri içerir.

GÖRSEL İNCELEME

Kavram açıklama ikonu

Derste ele alınan özel kavramlara ilişkin açıklamaları içerir.

KAVRAM AÇIKLAMA

Malzeme bilgilendirmesi ikonu

Malzemelere ilişkin bilgilendirmeleri ve alternatif kullanım önerilerini içerir.

MALZEME BİLGİLENDİRMESİ

Planlama ikonu

Öğrencilerin çalışma sürecini planlamalarına ve izlemelerine yönelik yönlendirmeleri içerir.

PLANLAMA

Not ikonu

Öğretmene yönelik önemli açıklama, öneri ve yönlendirmeleri içerir.

NOT

Hatırlatma ikonu

Yapılması gereken önemli işlemlerin hatırlatılmasını içerir.

HATIRLATMA

Eser inceleme ikonu

Sanat eserlerinin inceleneceği süreçleri içerir.

ESER İNCELEME

Bilgilendirme ikonu

Sürecin daha iyi anlaşılmasını destekleyen bilgileri içerir.

BİLGİLENDİRME

Dinleti ikonu

Sanatsal süreçte odaklanmayı ve estetik duyarlılığı desteklemek için uygun müzik ve seslerin dinletileceğini gösterir.

DİNLETİ

Öğretmen notu ikonu

Öğretmenin not alabileceği alanları ifade eder.

ÖĞRETMEN NOTU

6. Sınıf

1. TEMA

HAYAT VE SANAT

Tema içeriğine
karekod üzerinden
erişebilirsiniz.

TEMA ADI	Hayat ve Sanat
SINIF DÜZEYİ	6
TEMA KAPSAMI	Öğrencilerin doğa ve tasarım arasındaki etkileşimi fark etmeleri, insan yapımı tasarımlar ile doğadaki benzerlikleri karşılaştırmaları; doğadaki değişim ve dönüşüm süreçlerini inceleyerek doğal formlardaki nokta, çizgi, doku etkileri ve ritmik yapıları analiz etmeleri ve bu doğrultuda biyomimetik oluşturmaları amaçlanmaktadır.
DERS SAATİ	4
ALAN BECERİLERİ	SAB4. Sanatsal Üretim Yapma
KAVRAMSAL BECERİLER	–
EĞİLİMLER	E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiçlik
PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER	
SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ	SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB1.3. Kendine Uyarlama (Öz Yanıtma), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği
DEĞERLER	D3. Çalışkanlık, D7. Estetik, D17. Tasarruf, D18. Temizlik
OKURYAZARLIK BECERİLERİ	OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı
DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER	Fen Bilimleri, Teknoloji ve Tasarım
BECERİLER ARASI İLİŞKİLER	KB1. Temel Beceriler, KB2.2. Gözlemlleme, KB2.5. Sınıflandırma, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.16.1. Tümevarımsal Akıl Yürütme, KB2.16.2. Tümdengelimsel Akıl Yürütme, SAB1. Sanatsal Algılama
ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ	
GS.6.1.1. Doğadaki çözümlerden hareketle biyomimetik yapabilme	
a) Doğal formların nokta, çizgi, doku etkileri ve ritmik yapılarını analiz ederek biyomimetik tasarlar.	
b) Doğal formların nokta, çizgi, doku etkileri ve ritmik yapılarından yararlanarak biyomimetik oluşturur.	
İÇERİK ÇERÇEVESİ	Doğal Formların Yapısal Nitelikleri Doğadaki Çözümler ve Biyomimetik İlişkisi
ANAHTAR KAVRAMLAR	biyomimetik, biyotaklit, çizgi etkisi, doku etkisi, duraklatılmış hareket (İng. stop-motion, "stop moşın"), ilham panosu (İng. moodboard, "mudbord"), başkalaşma (metamorfoz), nokta etkisi, doğal form, yapı (strüktür)
ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)	Öğrenme çıktıları; gelişim dosyaları, öz değerlendirme formları ve grup değerlendirme formları kullanılarak değerlendirilebilir. Sınıf içi performans görevi olarak öğrencilerden doğadaki formları inceleyerek biyomimetik oluşturmaları istenir. Çalışmalarında doğal yapıların nokta, çizgi, doku etkileri ve ritmik yapılarından yararlanarak insan yapımı tasarımlar ile doğa arasındaki ilişkiyi görselleştirmeleri beklenir.

TEMA AKIŞI

- Doğadaki Formları İnceleme
- Doğa ile Tasarım Arasındaki Görsel Benzerlikleri Karşılaştırma
- Doğal Formların Nokta, Çizgi, Doku ve Ritmik Yapılarını Analiz Etme
- Doğal Formlardan Yararlanarak Tasarım Fikri Oluşturma
- Biyomimetik Tasarım Ürünü Oluşturma
- Değerlendirme
- Sergileme
- Farklılaştırma

ÖĞRETMEN HAZIRLIĞI

Ders öncesinde biyomimetik, biyotaklit, başkalaşma, ilham panosu ve stop-motion kavramları gözden geçirilir. Bu kavramlar derste öğrencilerin anlayabileceği şekilde, somut örneklerle açıklanır. Hazırlık kapsamında aşağıdaki örneklerin hazır bulundurulması önerilir.

- Kılavuzda verilen doğal form ve tasarım örnekleri incelenir. Yaprak damarları, bal peteği, salyangoz kabuğu, dalga hareketi gibi doğal yapı görselleri ile doğadan esinlenmiş tasarım örnekleri ders sırasında kullanılabilir.
- Türk sanatında doğadan esinlenen motiflere ilişkin birkaç örnek gözden geçirilebilir. Halı ve kımlerde hayat ağacı, lale, gül, karanfil gibi bitkisel motiflerden bu amaçla faydalanılabilir.
- Uygulanacak etkinlik türü sınıfın imkânlarına göre önceden belirlenir. Dijital uygulama yapılacaksa telefon kamerası, tablet veya bilgisayar kullanımına ilişkin sınıf kuralları netleştirilir. Dijital imkân yoksa çalışmalar çizim, pano veya fiziksel ürün olarak yürütülebilir.

ÖĞRENCİ HAZIRLIĞI VE ETKİNLİK MALZEMELERİ

Uygulamada kullanılacak malzemeler öğrencilerle önceden paylaşılır. Bu temada çizim, görsel karşılaştırma, ilham panosu, stop-motion ve üç boyutlu çalışma seçenekleri yer aldığı için malzemeler etkinlik türüne göre hazırlanır.

Ortak Resimleme Malzemeleri

- Resim kâğıdı
- Grafit kalem
- Renkli kuru boya kalemleri, keçeli kalem veya sulu boya
- Cetvel
- Silgi

İlham Panosu İçin

- Fon kartonu veya büyük resim kâğıdı
- Dergi, gazete veya çıktı alınmış görseller
- Mum tipi yapıştırıcı
- Küt uçlu makas
- Kalem

Stop-Motion Çalışması İçin

- Resim kâğıdı
- Grafit kalem
- Renkli kuru boya kalemleri, keçeli kalem veya sulu boya
- Telefon kamerası
- Küt uçlu makas
- Mum tipi yapıştırıcı

Üç Boyutlu Çalışmalar İçin

- Karton veya mukavva
- Oyun hamuru, kil veya kâğıt hamuru
- Renkli boyalar
- Mum tipi yapıştırıcı
- Küt uçlu makas

Origami Çalışması İçin

- A4 kâğıdı veya kare origami kâğıdı
- Küt uçlu makas

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

TEMEL KABULLER

Öğrencilerin doğal ve yapay malzemelerin özellikleri hakkında bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.

ÖN DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Öğrencilerin doğal ve yapay malzemeler hakkındaki bilgileri aşağıdakilere benzer sorulara verdikleri yanıtlarla ölçülür:

- Ahşap, taş ve kâğıt doğal malzemeler midir?
- Plastik, cam, metal gibi malzemeler doğal mı yoksa yapay mıdır?

Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin yeterli olmaması durumunda aşağıdakine benzer etkinlikler uygulanabilir:

Doğal ve Yapay Olanı Ayırt Etme: Tahtada veya ekranda taş, yaprak, plastik şişe, kumaş, ahşap, metal gibi örnekler öğrencilere gösterilir. Öğrenciler her örneğin doğal veya yapay olup olmadığını söyler.

KÖPRÜ KURMA

Öğrencilere tasarımların doğayla ilişkisi üzerine düşünceleri amacıyla aşağıdakilere benzer sorular yöneltilir:

- Uçaklarla hangi hayvanları ilişkilendirebilirsiniz?
- Kaplumbağanın şeklinden yola çıkarak ne tasarlayabilirsiniz?

ÖĞRENME-ÖĞRETME UYGULAMALARI

Önerilen Planlama

1. Ders Saati → Doğadaki biçimsel yapıları inceleme
2. Ders Saati → Doğal form seçme ve tasarım fikri geliştirme
3. Ders Saati → Biyomimetik ürün oluşturma
4. Ders Saati → Çalışmaları tamamlama, paylaşma ve değerlendirme

GÖRSEL İNCELEME

Doğadaki Formları Analiz Etme

Öğrencilerden doğadaki çözümlerden hareketle biyomimetik (biyotaklit) yapabilmeleri beklenir. Bu doğrultuda, öğrencilerin doğadaki yapısal düzene dikkatleri çekilerek derse başlanabilir. Yaprak damarlarının örgü yapısı, bal peteğinin altıgen sistemi, salyangoz kabuğunun sarmal düzeni veya dalgaların ritmik hareketi üzerinden doğadaki tekrar, denge ve ritim örnekleri incelenir. Yaprak damarlarındaki çizgi etkisi, uğur böceğinin üzerindeki nokta etkisi, ağaç kabuklarının dokulu yüzeyi ve dalgaların ritmik tekrarları üzerinde durulur.

Görsel 1.1: Yaprak damarlarının çizgisel düzeni ve tekrar eden sistemi

Görsel 1.2: Bal peteğinin altıgen formlarından oluşan düzenli tekrarlar

Görsel 1.3: Salyangoz kabuğunun merkezden dışa doğru büyüyen sarmal düzeni

Görsel 1.4: Dalgaların çizgisel düzeni ve ritmik tekrarları

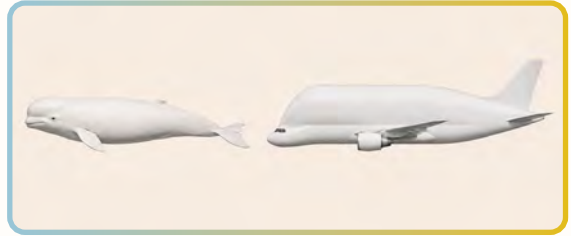
GÖRSEL İNCELEME

Tasarımları Analiz Etme

Doğal formlardan esinlenilerek insanlar tarafından yapılmış tasarımlar öğrencilere gösterilir. Şahin ile savaş uçağının, beyaz balina ile kargo uçağının, salyangoz kabuğu ile spiral merdivenin, yusufçuk böceği ile helikopterin ve bal peteği yapısı ile dekoratif eşyanın biçimsel benzerlikleri incelenir. Bu örnekler üzerinden doğa ile tasarım arasındaki görsel ilişkiler karşılaştırılır (**KB2.7, SAB1**). Öğrencilere şahinin kanat yapısı, beyaz balinanın gövde biçimi, salyangoz kabuğunun spiral düzeni, yusufçuk böceğinin kanat yapısı ve bal peteğinin altıgen sistemi üzerinden doğadaki çizgi, nokta ve doku özelliklerinin tasarımlara nasıl yansıdığı gösterilir. Bu karşılaştırmalar sayesinde öğrencilerin doğadaki çözümlerin tasarıma dönüştürülebileceğini fark etmeleri sağlanır. Tırtılın kelebeğe dönüşümü örneği üzerinde doğanın kendi içindeki değişim ve dönüşümüne dikkat çekilir. İncelenen örnekler çizgisel etkisi belirgin olanlar, nokta etkisi öne çıkanlar ve dokusal özellikleri belirgin olanlar şeklinde temel düzeyde sınıflandırılır (**KB2.2, KB2.5**). Bu aşamada Türk kültüründeki motiflerin doğayla ilişkisi üzerinde de durulur. Geleneksel süslemelerde yer alan bitkisel ve geometrik formların doğal yapılardan esinlenilerek oluşturulduğu, örneklerle açıklanır (**OB5**). Öğrencilerin doğadaki estetik düzenin tarih boyunca sanat ve tasarım anlayışını etkilediğini fark etmeleri sağlanır (**D7.1**).

Görsel 1.5: Şahin ile savaş uçağının biçimsel benzerliği

Görsel 1.6: Beyaz balina ile kargo uçağının biçimsel benzerliği

Görsel 1.7: Salyangoz kabuğunun spiral yapısı ile spiral merdiven tasarımının benzerliği

Görsel 1.8: Yusufçuk böceği ile helikopterin biçimsel benzerliği

Görsel 1.9: Türk süsleme örneklerinin doğal yapılarla biçimsel benzerliği

KAVRAM AÇIKLAMA

Öğrencilere derste ele alınacak kavramlar sade biçimde açıklanır. Kavram açıklamaları mümkün olduğunca somut örneklerle desteklenir.

- **Biyomimetik:** İnsanlar doğadaki canlıları gözlemleyerek onların özelliklerinden ilham alır ve yeni ürünler ya da tasarımlar geliştirir. Bu yaklaşıma biyomimetik denir.
- **Başkalaşma (metamorfoz):** Bazı canlıların görünüş ve yapılarında zaman içinde büyük değişiklikler olur. Bu değişime başkalaşma denir. Tırtılın kelebeğe dönüşmesi buna örnektir.

Görsel 1.10: Tırtılın kelebeğe dönüşüm süreci (başkalaşma)

MALZEME BİLGİLENDİRMESİ

Etkinliklerden bir hafta önce öğrencilerin hangi uygulama türünü tercih edecekleri netleştirilir. Seçtikleri uygulama türüne göre gerekli görsel anlatım araçlarını hazırlamaları konusunda öğrenciler bilgilendirilir. Öğrencilerin malzemelerini planlı ve eksiksiz getirmeleri sağlanır (**OB2, SDB1.2**).

PLANLAMA

Çalışmaya başlamadan önce öğrencilerin süreci kısaca planlamaları ve zamanı dengeli kullanmaları için öğrencilere rehberlik edilir (**E3.7**). Süreç boyunca yaptıkları değişiklikleri veya karşılaştıkları zorlukları birkaç cümleyle not etmeleri teşvik edilir (**SDB1.2, D3.2**). Bu aşamada yansıtıcı günlüklerden faydalanılabilir (**Bk. Ek 1**).

Uygulama Sırası

Doğal Formu İnceleme ve Seçme

Öğrenciler öncelikle ilham alacakları doğal formu belirler. İsteyen öğrenciler, insan yapımı bir tasarım ürününden yola çıkarak bu ürünün doğadaki benzerini de araştırabilir. Doğal formlar; uçur böceği, kuş gagası, çiçek, bezelye, ördek, fil gibi unsurlardan seçilebilir. Bu doğal formlardan hareketle araba, kargaburnu, yastık, kanepeler, ibrik veya elektrik süpürgesi gibi günlük yaşamda kullanılan tasarım ürünleri incelenebilir. Bu aşamada öğrencilerin taslak çizimler yapmalarına, küçük notlar almalarına, gözlemlerini kaydetmelerine ve tasarım sürecini planlamalarına rehberlik edilir. Tasarımın bilinçli bir dönüşüm süreci olduğu vurgulanır. Bu amaçla aşağıdaki örnekler öğrencilere gösterilebilir.

Görsel 1.11: Uçur böceği esinlenilerek tasarlanmış araba

Görsel 1.12: Kuş gagasından esinlenilerek tasarlanan kargaburnu

Görsel 1.13: Çiçek formundan esinlenilerek tasarlanmış kırlent

Görsel 1.14: Bezelyeden esinlenilerek tasarlanmış kanepeler

Görsel 1.15: Ördek formundan esinlenilerek tasarlanmış ibrik

Görsel 1.16: Filden esinlenilerek tasarlanmış elektrik süpürgesi

Öğrenciler, çalışmalarını için kendilerine ilham veren doğadaki canlıların fotoğrafını çekebilir, gazete ve dergi sayfalarından görseller bularak bunları saklayabilir ve ilham panosu (İng. moodboard, "mudbord") hazırlayabilir (**E3.3, OB1**). Öğrencilerden doğayla etkileşimlerinin kendilerinde uyandırdığı düşünce ve duyguları gözlem günlüğüne yazmaları istenir. Gönüllü öğrenciler notlarını sınıfla paylaşır (**SDB1.3, SDB2.1**).

BİLGİLENDİRME

Öğrenciler seçtikleri doğal formu tasarıma dönüştürürken görsel benzerlik üzerinden ilerler. Doğadaki yapının çizgi yönünü, tekrar eden şeklini, dokusunu veya ritmik düzenini tasarımda korumaya çalışır (**KB2.16.1, KB2.16.2**). Öncelik doğal formdan hareketle bir tasarım ürününe ulaşmaktır. Bununla birlikte isteyen öğrenciler, mevcut bir tasarımdan hareketle bu tasarımda esinlenilen doğal formu belirleyerek de çalışabilir.

NOT

Öğrencilerin grup hâlinde çalışması desteklenmelidir.

HATIRLATMA

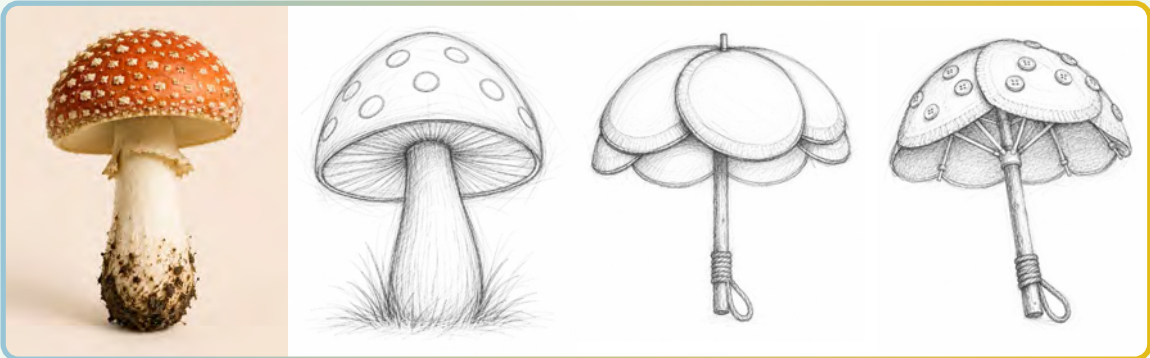
Tasarımın üretim aşamasında öğrenciler seçtikleri doğal yapıyı doğrudan kopyalamaz. O yapıyı yeni bir fikre dönüştürerek tasarım yapar. Bu aşamada geleneksel teknikler (çizim, boya, kolaj vb.) kullanılabilir gibi dijital teknikler, 3D modelleme veya stop-motion gibi yöntemler de tercih edilebilir.

⚠ Öğrenciler aşağıdaki etkinliklerden birine yönlendirilir.

ETKİNLİK 1:

Doğadan Esinlenen Tasarımı Görselleştirme

Öğrenciler, seçtikleri doğal formu (mantar, yaprak, deniz kabuğu, uğur böceği vb.) inceleyerek bu formun çizgi yönünü, tekrar eden biçimini ve dokusal özelliklerini belirler. Ardından bu özellikleri koruyarak günlük hayatta kullanılabilecek bir tasarım ürünü (şemsiye, çanta, lamba, araç, oyuncak vb.) için düzeylerine uygun bir tasarım önerisi geliştirir. Öğrenciler önce doğal formu ve tasarım fikrini taslak olarak çizer. Daha sonra çalışmalarını renkli kuru boya kalemli, keçeli kalemli veya sulu boya gibi tekniklerle renklendirir. İsteyen öğrenciler tasarım fikirlerini sürdürülebilir malzemeler kullanarak üç boyutlu biçimde de görselleştirebilir. Örneğin mantardan esinlenilen bir şemsiye tasarımında kubbe kısmı için yeşile boyanmış ve katlanmış kâğıt tabaklar, sap kısmı için dal parçası kullanılabilir. Düğme, pipet, ip gibi malzemelerle ayrıntılar tamamlanabilir. Çalışmada doğal form ile tasarım arasındaki görsel ilişkinin açıkça görülmesine dikkat edilir. Sürecin sonunda öğrenciler tasarımlarında hangi doğal özellikten esinlendiklerini kısa bir açıklama metniyle ifade eder.

Görsel 1.17: Mantardan esinlenilerek oluşturulmuş şemsiye

Görsel 1.18: Şemsiye yapımında kullanılacak malzemeler

Görsel 1.19: Mantardan esinlenerek sürdürülebilir malzemelerle oluşturulmuş şemsiye

ETKİNLİK 2:

Fotoğraflarla İlham Panosu Oluşturma

Öğrenciler doğadaki bir formun (yaprak, ördek, uçur böceği vb.) görselini dergi veya güvenilir ağ kaynaklarından bulur. Sonra bu forma benzer bir tasarım ürününü araştırır. Seçilen doğal form ve tasarım ürünü bir pano üzerinde yan yana yerleştirilir. Öğrencilere aralarındaki biçimsel benzerlik; çizgi, şekil, ritim ve doku açısından işaretlenerek gösterilir. Öğrenciler, doğal yapının hangi özelliğinin tasarımda karşılık bulduğunu kısa açıklamalarla belirtir. İsteyen öğrenciler pano üzerinde doğal formdan tasarıma doğru ilerleyen küçük çizim aşamaları ekleyebilir.

Görsel 1.20: Bezelyeden esinlenilerek hazırlanmış ilham panosu

Görsel 1.21: Deve dikenli gülden esinlenilerek hazırlanmış ilham panosu

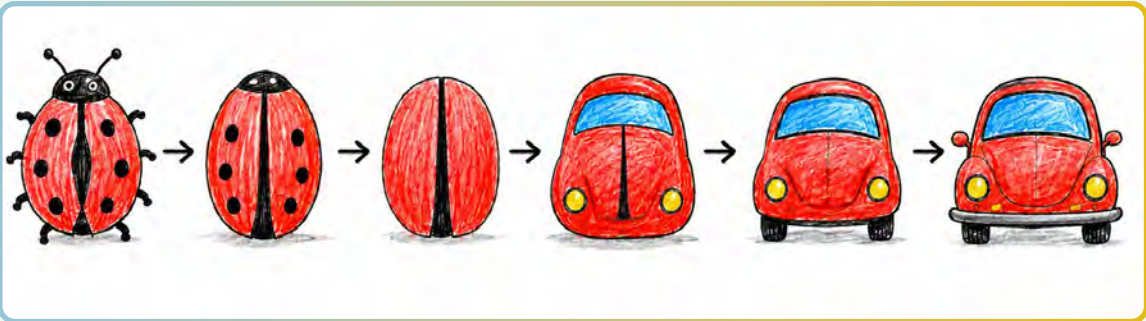

NOT

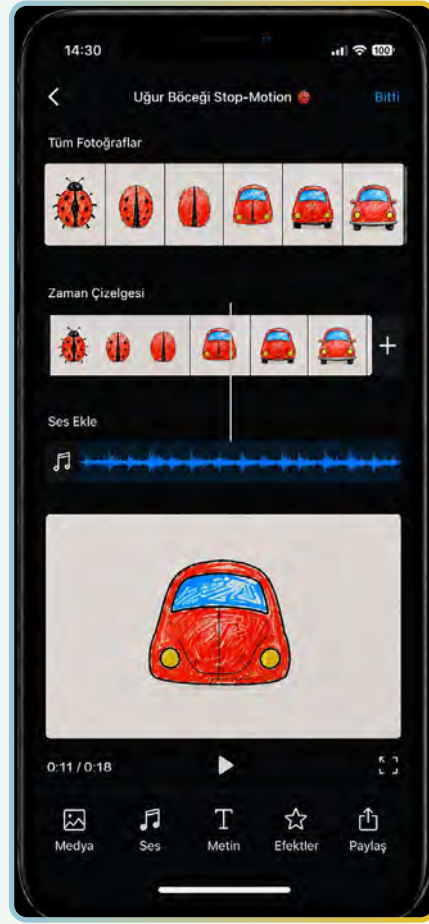
Dijital imkânların yeterli olduğu sınıflarda dijital modelleme veya yapay zekâ uygulamaları tercih edilebilir.

Etkinlik 3: Stop-Motion ile Doğa-Tasarım Dönüşümünü Canlandırma

Öğrenciler seçtikleri doğal form (yaprak, ördek, uğur böceği vb.) ile bu formdan esinlenen tasarım ürünü (çanta, ibrik, araba vb.) iki ayrı görsel olarak hazırlar. Ardından aradaki görsel benzerliği gösterecek renkli 3-5 ara aşama çizimi veya kes-yapıştır (kolaj) görseli oluşturur. Çizimler kuru boya, keçeli kalem veya sulu boya kullanılarak renklendirilebilir. Bu aşamalar düz bir zemine yerleştirilir ve telefon kamerası sabit tutularak her küçük değişimde bir fotoğraf çekilir. Bu işlem 6-10 kare tamamlanınca ya kadar sürdürülür. Çekilen fotoğraflar uygun bir uygulama veya telefonun galeri özelliği ile kısa bir videoya dönüştürülür. Buradaki amaç doğadan tasarıma görsel dönüşüm sürecinin anlaşılır biçimde gösterilmesidir. Çalışma sonunda öğrenciler, hazırladıkları videoda hangi doğal özelliğin tasarıma aktarıldığını sözlü olarak açıklar.

Görsel 1.22: Uğur böceğinden tasarım ürününe doğru ilerleyen aşamaları gösteren stop-motion kare dizisi

Görsel 1.23: Telefon kamerası ile çekilen fotoğrafların kısa bir videoya dönüştürülmesi

Malzemeleri özenli ve tasarruflu kullanmaları öğrencilere hatırlatılır. Artan malzemeler toplanır ve çalışma alanı düzenli bırakılır **(D17.3, D18.2)**.

NOT

Çalışmanın Tamamlanması ve Paylaşımı

Öğrenciler sanatsal uygulamalarını sınıfla paylaşır. Sunum sırasında hangi doğal formdan esinlendiklerini ve tasarımın gelişim sürecini kısaca açıklar **(SDB1.2, SDB1.3)**. Çalışmalarda en çok dikkatlerini çeken görsel özellikleri söyler ve beğendikleri yönleri kısaca açıklar **(OB9, E3.5)**. Sanatsal ürünler dijital veya fiziksel olarak sergilenir.

Değerlendirme

Hazırlanan çalışmalar performans görevi olarak ele alınır. Öğrencilerin süreç boyunca gösterdikleri ilerleme; gelişim dosyası, öz değerlendirme formu **(Bk. Ek 2)** veya grup değerlendirme formu **(Bk. Ek 3)** kullanılarak izlenebilir. Değerlendirmede ürünün görsel niteliği kadar öğrencinin sürece katılımı ve doğa-tasarım ilişkisini açıklayabilmesi de dikkate alınır.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

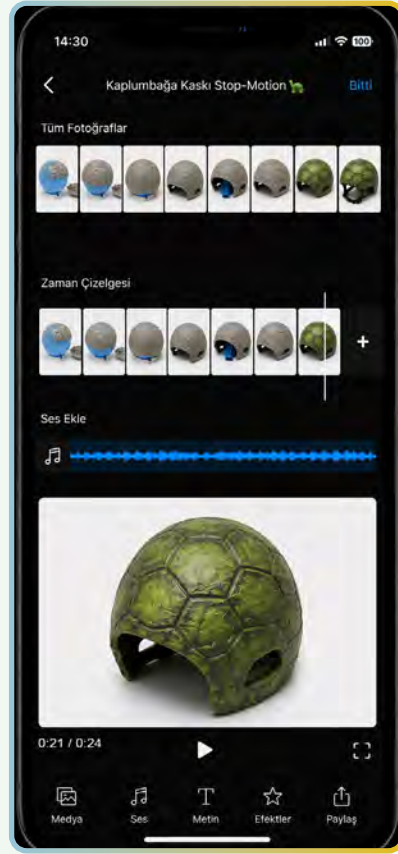
⚠ Öğrenciler aşağıdaki etkinliklerden birine yönlendirilir.

Etkinlik 1: Doğadan Esinlenen Üç Boyutlu Çalışma ve Kısa Animasyon Hazırlama

Öğrenciler, seçtikleri doğal formun (deniz kabuğu, yaprak, kaplumbağa kabuğu, arı peteği vb.) belirgin biçimsel özelliklerini inceleyerek bu özellikleri günlük yaşamda kullanılabilecek tasarım ürününe dönüştürür. Tasarım; karton, mukavva, kil, oyun hamuru, kâğıt hamuru veya geri dönüştürülebilir malzemeler kullanılarak üç boyutlu biçimde şekillendirilir. Öğrenciler model üzerinde doğal formdan hangi çizgi, tekrar veya biçimsel özelliği kullandıklarını yazar. Ardından tasarımın dönüşüm sürecini göstermek amacıyla modelin yapım aşamalarını 5-8 kare fotoğrafla belgeleyerek kısa ve kolay bir stop-motion animasyon oluşturur. Animasyon sürecinde telefon kamerası sabit tutulur ve her aşamada küçük değişiklikler yapılarak fotoğraf çekilir. Çalışma sonunda öğrenciler, tasarımlarında doğadaki hangi biçimsel özelliği koruduklarını ve ürünün hangi amaçla kullanılabileceğini sözlü olarak açıklar.

Görsel 1.24: Kaplumbağadan tasarım ürününe doğru ilerleyen aşamaları gösteren stop-motion kare dizisi

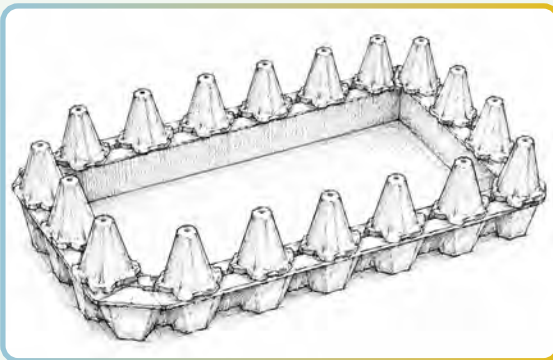

Görsel 1.25: Telefon kamerası ile çekilen fotoğrafların kısa bir videoya dönüştürülmesi

⚠ Öğrenciler aşağıdaki etkinliklerden birine yönlendirilir.

Etkinlik 2: Günlük Yaşamda Kullanılabilir Ürün Hazırlama

Öğrenciler, kirpinin dikenli yapısını veya kaplumbağanın kabuğunu inceleyerek bu canlıların kendilerini nasıl koruduğunu fark eder. Bu aşamada yalnızca “dikenli yüzey”, “sert kabuk”, “katmanlı yapı” gibi görsel ve temel özellikler üzerinde durulur. Ardından öğrenciler bu koruyucu özelliği günlük yaşamda kullanılabilecek tasarım fikrine dönüştürür. Örneğin kaplumbağa kabuğundan esinlenerek koruyucu bir çanta modeli, kirpinin diken yapısından esinlenerek dikkat çekici bir kalem kutusu yüzeyi tasarlanabilir. Öğrenciler önce taslak çizim yapar. Sonra karton, mukavva veya kil kullanarak küçük bir model hazırlar. Model üzerinde doğal yapıdan aldıkları özelliği gösterir. Çalışma sonunda öğrenciler, tasarımlarında doğadaki hangi biçimsel özelliği koruduklarını, bu özelliği çalışmalarında nerede ve hangi amaçla kullandıklarını sözlü olarak açıklar.

Görsel 1.26: Kirpinin diken yapısından esinlenilerek oluşturulmuş kalemlik

Destekleme

⚠ Öğrenciler aşağıdaki etkinliklerden birine yönlendirilir.

Etkinlik 1: Doğadaki Dönüşümü Anlatan Video veya Animasyon İzleme

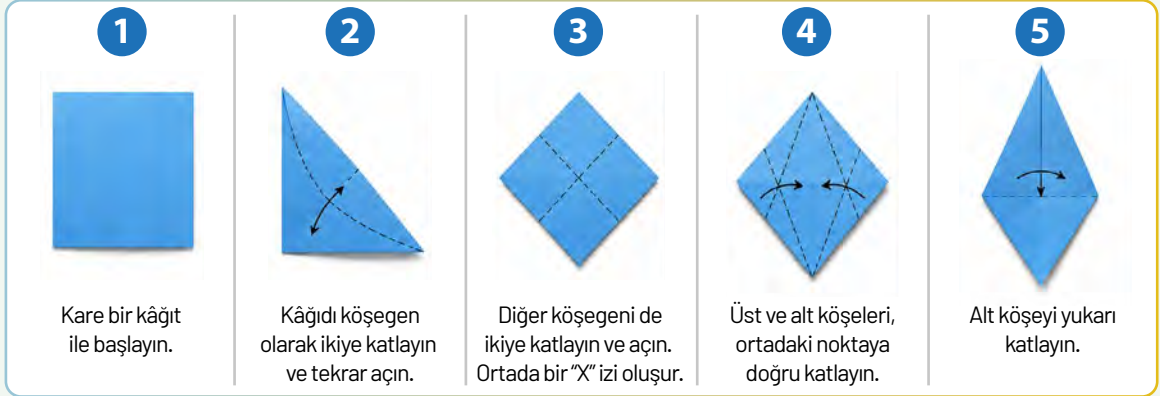
Öğrencilere doğadaki dönüşüm süreçlerini gösteren kısa ve sade videolar (tırtılın kelebeğe dönüşümü, tomurcuğun çiçeğe açılması, deniz kabuğunun büyüme halkaları vb.) izletilir. Öğrenciler her aşamada biçimdeki temel değişimi (uzama, açılma, genişleme vb.) sözlü olarak açıklar.

NOT

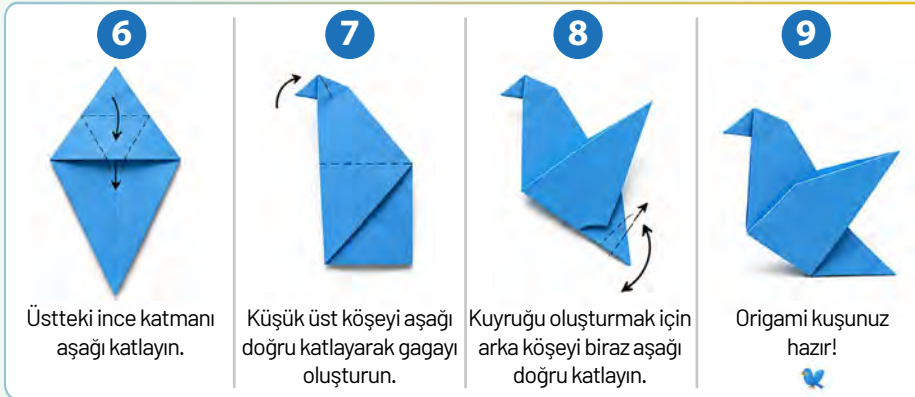
Bu etkinlikte öğrencilerden herhangi bir ürün beklenmez.

Etkinlik 2: Doğal Formu Sadeleştirerek Origami (Kâğıt Katlama) Çalışması Yapma

Öğrenciler balık, kuş, çiçek, kurbağa gibi doğal bir form seçer. Seçilen formun temel geometrik yapısı öğrencilerle analiz edilir ve ayrıntılar ayıklanarak formun sade biçimi belirlenir. Ardından öğrenciler kâğıt katlama teknikleriyle sadeleştirilmiş bu formu üç boyutlu origami çalışmasına dönüştürür. Çalışma sırasında katlama yönlerinin doğal formun çizgisel yapısıyla ilişkili olmasına dikkat edilir. Öğrenciler, hazırladıkları origami formunun hangi doğal özelliği yansıttığını ve katlama hareketinin doğadaki hangi biçimsel özelliği temsil ettiğini sözlü olarak açıklar.

Görsel 1.27: Kuş origamisinin aşamalı yapımı (1, 2, 3, 4, 5. adımlar)

Görsel 1.28: Kuş origamisinin aşamalı yapımı (6, 7, 8, 9. adımlar)

EK 1. YANSITICI GÜNLÜK _____

YANSITICI GÜNLÜK		
Etkinlik Adı : Adı-Soyadı : ..... Sınıfı-Numarası : ..... / ..... Tarih : ...../...../20.....		
No	Ölçütler	Açıklamalar
1	Öğrendiğim yeni bilgiler	
2	Süreçte zorlandığım aşamalar	
3	Başarmak için denediğim çözüm yolları	
4	Sanatsal ürünümde değiştirmek istediğim yerler	
5	Yeni bilgileri gelecekte kullanabileceğim yerler	
Çalışmanız için yaptığınız tasarımları bu alana çizebilirsiniz.		

"Yansıtıcı Günlük
Formu"na karekod
üzerinden
erişebilirsiniz.

EK 2. ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form, öğrencilerin bireysel öğrenme süreçlerine yönelik farkındalık geliştirmelerini ve sorumluluk almalarını desteklemek amacıyla hazırlanmıştır. Formdaki her ölçütü öğrencilerle gözden geçiriniz. Değerlendirme sürecinde öğrencilerin tarafsız olmalarına rehberlik ediniz.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form, performansınızı değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi samimi ve dürüst olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir. Her ölçüt için en uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneği işaretleyiniz. "Hayır" ve "Kısmen" olarak işaretlediğiniz cevaplarınızı öğretmeniniz rehberliğinde değerlendiriniz.

Etkinlik Adı :
 Adı-Soyadı : .....
 Sınıfı-Numarası : ..... / .....
 Tarih : ..... / ..... / 20.....

No	Ölçütler	Hayır	Kısmen	Evet
1	Çalışmam için doğadaki bir formdan esinlendim.			
2	Çalışmamda doğal form ile tasarım arasındaki benzerliği gösterdim.			
3	Malzemelerimi tasarruflu kullandım.			
4	Çalışmamı zamanında tamamladım.			
5	Tasarım aşamasında esinlendiğim doğal formu açıkladım.			

Öğrencinin Ek Yorumu:

Çalışmanızda en çok hangi bölümü beğendiniz? Neden?

.....
 .....

Bir sonraki çalışmanızda neleri farklı yapmak istersiniz?

.....
 .....

"Öz Değerlendirme Formu"na karekod üzerinden erişebilirsiniz.

EK 3. GRUP DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form öğrencilerin grup çalışmalarını gözlemleme, değerlendirme ve yapıcı geri bildirim verme becerilerini geliştirmek için hazırlanmıştır. Formdaki her ölçütü öğrencilerle gözden geçirin. Değerlendirme sürecinde öğrencilerin tarafsız, adil ve saygılı olmalarına rehberlik ediniz.

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form, performansınızı değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi samimi ve dürüst olarak bu forma yansıtmamız beklenmektedir. Her ölçüt için en uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneği işaretleyiniz. "Hayır" ve "Kısmen" olarak işaretlediğiniz cevaplarınızı öğretmeniniz rehberliğinde değerlendiriniz.

Etkinlik Adı :

Grubun Adı :

Grup Üyelerinin Adı-Soyadı :

Sınıfı-Numarası : /

Tarih : ...../...../20.....

No	Ölçütler	Hayır	Kısmen	Evet
1	Grup çalışmasına aktif olarak katıldık.			
2	Grup kararlarına katkı sunduk.			
3	Çalışmamızda doğal form ile tasarım arasındaki benzerliği gösterdik.			
4	Tasarım aşamasında esinlendiğimiz doğal formu açıkladık.			
5	Çalışmamızı zamanında tamamladık.			

Grubun Ek Yorumu:

(Çalışmanızın en etkileyici yönü neydi? Çalışmanızda geliştirilmesi gereken bir yer var mı?)

.....

.....

.....

.....

.....

"Grup Değerlendirme Formu"na karekod üzerinden erişebilirsiniz.

6. Sınıf

2. TEMA

SANATIN GÖRSEL DİLİ

Tema içeriğine
karekod üzerinden
erişebilirsiniz.

TEMA ADI	Sanatın Görsel Dili
SINIF DÜZEYİ	6
TEMA KAPSAMI	Öğrencilerin farklı kültürlere ait motiflerin estetik ve sembolik özelliklerini incelemeleri, tarihî ve toplumsal bağlarını keşfetmeleri, geleneksel motifleri çağdaş tasarım anlayışıyla yorumlamaları ve sürdürülebilir sanat anlayışıyla ileri dönüşüm ürünleri oluşturmaları amaçlanmaktadır.
DERS SAATİ	4
ALAN BECERİLERİ	SAB2. Görsel Mesajı Okuma, SAB4. Sanatsal Üretim Yapma
KAVRAMSAL BECERİLER	-
EĞİLİMLER	E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.6. Analitiklik
PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER	
SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ	SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.2. Esneklik, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme
DEĞERLER	D4. Dostluk, D14. Saygı, D17. Tasarruf, D18. Temizlik
OKURYAZARLIK BECERİLERİ	OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB7. Veri Okuryazarlığı, OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı
DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER	Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler
BECERİLER ARASI İLİŞKİLER	KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.8. Sorgulama, KB2.18. Tartışma, KB2.20. Sentezleme
ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ	
GS.6.2.1. Farklı kültürlere ait günlük eşyalar, kıyafetler ve mimarideki görsel mesajları okuyabilme	
a) Farklı kültürlere ait görsel göstergelerin sembolik ve estetik özelliklerini algılar.	
b) Farklı kültürlere ait görsel göstergelerdeki mesajları, yerel ve evrensel değerler açısından anlamlandırır.	
GS.6.2.2. Farklı kültürlere ait estetik motiflerle ileri dönüşüm ürünü yapabilme	
a) Farklı kültürlere ait günlük eşyalar, kıyafetler ve mimarideki motifleri stilize ederek ileri dönüşüm ürünü tasarlar.	
b) Farklı kültürlere ait günlük eşyalar, kıyafetler ve mimarideki stilize edilmiş motiflerden esinlenerek ileri dönüşüm ürünü oluşturur.	
İÇERİK ÇERÇEVESİ	Uluslararası Motifler Stilizasyon İleri Dönüşüm
ANAHTAR KAVRAMLAR	ileri dönüşüm, stilizasyon
ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)	Öğrenme çıktıları; kontrol listeleri, gelişim dosyaları ve dereceli puanlama anahtarları kullanılarak değerlendirilebilir. Sınıf içi performans görevi olarak öğrencilerden farklı kültürlere ait motifleri sadeleştirerek ileri dönüşüm ürünü oluşturmaları istenir. Çalışmalarında geleneksel motifleri yenilikçi tasarım anlayışıyla yorumlayarak sürdürülebilir malzemelerle estetik ve işlevsel bir bütünlük içinde uygulamaları beklenir.

TEMA AKIŞI

- Motifleri İnceleme ve Karşılaştırma
- Motiflerin Kullanım Amacını Kavrama
- Motifi Sadeleştirme (stilizasyon)
- İleri Dönüşüm Ürünü Tasarlama
- İleri Dönüşüm Ürünü Oluşturma
- Değerlendirme
- Sergileme
- Farklılaştırma

ÖĞRETMEN HAZIRLIĞI

Ders öncesinde motif, stilizasyon (sadeleştirme) ve ileri dönüşüm kavramları gözden geçirilir. Hazırlık kapsamında aşağıdaki örneklerin hazır bulundurulması önerilir.

- Bu temada eski eşyaların yeniden değerlendirilmesine yönelik örnekler sunulmuştur. İstenirse çanta, tişört, defter kapağı, kutu gibi gündelik nesnelerdeki motif uygulamaları üzerinden bu kullanımın işlevsel yönü vurgulanabilir.
- Temada lale, rumi motifleri ve geometrik motiflerin sadeleştirilmiş örnekleri ile bu motiflerin farklı yüzeylere uygulanmış örneklerine yer verilmiştir. Bu görsellerden yararlanılarak öğrencilere motiflerde ana şeklin nasıl korunduğu, ayrıntıların nasıl azaltıldığı ve motiflerin farklı yüzeylere nasıl yerleştirildiği gösterilebilir.
- Farklı malzemelerin (kumaş, plastik, karton, ahşap vb.) yeniden kullanıldığı örnekler üzerinden sürdürülebilirlik ve çevre bilincine dikkat çekilir.

ÖĞRENCİ HAZIRLIĞI VE ETKİNLİK MALZEMELERİ

Uygulamada kullanılacak malzemeler öğrencilerle önceden paylaşılır. Bu temada öğrenciler ileri dönüşüm ve motif uygulamaları gerçekleştirecekleri için çizim ve renklendirme araçları ile işlevini yitirmiş ürünler birlikte kullanılmaktadır. Zenginleştirme ve destekleme etkinliklerinde de temel malzemeler esas alınır. Gerek- tiğinde ek materyaller kullanılabilir.

Ortak Kolaj Malzemeleri

- Resim kâğıdı veya karton
- Renkli kalemler, keçeli kalemler veya akrilik boyalar
- Grafit kalem ve silgi
- Fırçalar (seçilen malzemeye bağlı)
- Palet ve su kabı (seçilen malzemeye bağlı)

Ek Malzemeler

- Yeniden değerlendirilebilecek nesneler
- Küt uçlu makas
- Mum tipi yapıştırıcı
- Hazır motif şablonları veya çıktıları
- Önlük veya eski tişört (isteğe bağlı)

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

TEMEL KABULLER

Öğrencilerin kullanım ömrünü tamamlamış nesne ve objelerin farklı estetik yaklaşımlarla sürdürülebilir ürünlere dönüştürülebileceğine ilişkin farkındalığa sahip oldukları kabul edilmektedir.

ÖN DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Kullanım ömrünü tamamlamış nesne ve objelerin farklı estetik yaklaşımlarla sürdürülebilir ürünlere dönüştürülebileceğine ilişkin farkındalıklarını ölçmek için öğrencilere aşağıdakilere benzer kısa cevaplı sorular yöneltilir:

- *Günlük hayatta geri dönüştürülebilen veya yeniden kullanılabilen malzemeler nelerdir?*
- *Eskimiş veya işlevini yitirmiş bir eşyayı sanat yoluyla nasıl değerlendirebilirsiniz?*

Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin yeterli olmaması durumunda aşağıdakilere benzer etkinlikler uygulanabilir:

a) Nesneye Yeni İşlev Yükleme: Öğrencilere ömrünü tamamlamış farklı nesne görselleri (plastik şişe, eski tişört, kullanılmayan teneke kutu vb.) gösterilerek "Bu nesneyi sanatsal bir ürüne nasıl dönüştürebilirsiniz?" sorusu yöneltilir. Öğrenciler birer cümleyle fikirlerini paylaşırlar.

b) Geri dönüştürülebilir Malzemeleri Yeniden Kullanma Fikri Üretme: Öğrencilere kullanılmayan kâğıt, ambalaj, düğme, kumaş parçası gibi geri dönüştürülebilir malzeme örnekleri söylenir veya görseller gösterilir. Öğrenciler bu malzemelerin günlük yaşamda veya sanatsal üretimde yeniden nasıl kullanılabileceğini kısa ifadelerle belirtir.

KÖPRÜ KURMA

Günlük yaşamda karşılaştıkları nesneler üzerinden ileri dönüşüm ve sanatsal üretim arasında ilişki kurmaları için öğrencilere aşağıdakilere benzer sorular yöneltilir:

- *Daha önce bir sanat eserinde geri dönüştürülmüş malzemelerin kullanıldığını fark ettiniz mi?*
- *Bir sanatçı olsaydınız çevrenizdeki sürdürülebilir malzemeleri nasıl bir sanat eserine veya kullanışlı bir ürüne dönüştürürdünüz?*
- *Eskimiş bir giysi veya çantayı yeniden tasarlayarak farklı bir kullanım alanı oluşturabilir misiniz? Giysi veya çantada nasıl bir değişiklik yapardınız?*

ÖĞRENME-ÖĞRETME UYGULAMALARI

Önerilen Planlama

1. Ders Saati → Motif inceleme
2. Ders Saati → Motif seçme ve tasarım fikri geliştirme
3. Ders Saati → İleri dönüşüm ürünü oluşturma
4. Ders Saati → Çalışmaları tamamlama, paylaşma ve değerlendirme

GÖRSEL İNCELEME

Motifleri Biçim Özellikleriyle İnceleme

Öğrencilerden farklı kültürlere ait günlük eşyalar, kıyafetler ve mimaride yer alan motifleri inceleyerek görsel mesajları okuyabilmeleri beklenir. Bu doğrultuda, derse kültürel motif örnekleri üzerinden başlanabilir. Anadolu kültürüne ait çini motifleri, halı ve kilim desenleri, Osmanlı kaftanları ve Selçuklu kervansaray süslemeleri görseller üzerinden incelenir. Dünya kültürlerinden Endülüs seramik motifleri, Hint mandalaları, Japon kimono desenleri ve Hint saray mimarisindeki geometrik ve bitkisel bezemeler örnek olarak sunulur (**KB2.6, OB1, OB5**). Motiflerin biçim özelliklerine dikkat çekilir. Desen tekrarları, renk kullanımı, simetrik veya asimetrik düzen üzerinde durulur (**OB4**). Öğrenciler küçük gruplara ayrılarak seçtikleri iki motifi benzerlik ve farklılık yönünden karşılaştırır (**KB2.7, SDB2.1**). Motiflerin oluşturduğu ilk izlenimler kısaca paylaşılır (**SDB1.1**).

Görsel 2.1: Simetri, ritim ve tekrar örneği: Türk çini motifi

Görsel 2.2: Simetri, ritim ve tekrar örneği: Endülüs seramik motifi

Görsel 2.3: Simetri, ritim ve tekrar örneği: Anadolu kilim deseni

Görsel 2.4: Dairesel ve merkezi düzen örneği: Hint mandalası

Görsel 2.5: Çintemani ve çiçek desenli Anadolu kaftanı

Görsel 2.6: Geleneksel Japon kimonosu

Görsel 2.7: Bünyan Sultan Hanı, 13. yüzyıl, Selçuklu Dönemi mimari yapısı, Kayseri, Türkiye

Görsel 2.8: Tac Mahal, Hindistan

NOT

Konuşma halkası, rulman tekniği gibi öğrenci merkezli etkileşim yöntemleri uygulanabilir.

Motiflerin Kullanım Amacını İnceleme

İncelemenin ikinci aşamasında motiflerin hangi amaçla kullanılmış olabileceği üzerinde durulur. Bazı motiflerin bereket, güç, yaşam, koruma, birlik gibi düşünceleri temsil etmek amacıyla kullanılmış olabileceği bilgisi paylaşılır. Motiflerin yer aldığı eşya, kıyafet veya mimari yüzeyle ilişkisi incelenir. Desenlerin kullanıldığı toplum hakkında bilgi verebileceğine değinilir (**OB5, OB9**). Motiflerin ortaya çıktığı coğrafi çevre, kullanılan malzemeler ve günlük kullanım alanlarıyla bağlantısına dikkat çekilir. Örneğin doğayla ilişkili motiflerin yaşanılan çevrenin izlerini taşıyabileceği; özel günlerde kullanılan kıyafetlerde daha süslü desenlerin tercih edilebileceği belirtilir. Öğrencilere “Bu motif insanlara hangi düşünceyi veya değeri hatırlatıyor olabilir?” veya “Bu motif farklı toplumlarda ortak olarak görülebilecek hangi değerleri yansıtıyor olabilir?” soruları yöneltilebilir. Farklı bölgelerde görülen benzer motiflerin tarih boyunca toplumların ticaret, göç ve komşuluk ilişkileri yoluyla birbirlerinden etkilenmiş olabileceği üzerinde durulur. Bu aşamada kısa bir beyin fırtınası yapılabilir (**KB2.18, KB2.8, OB4, SDB2.3**). Kültürel çeşitliliğin sanat yoluyla görünür hâle geldiği vurgulanır (**D14.3, SDB3.3**).

Süreç sonunda kısa bir sözlü değerlendirme yapılır (**E3.5, SDB2.1, OB1**). Öğrenciler görüşlerini paylaşır ve birbirlerini dikkatle dinler (**D4.2, D14.1**). Değerlendirme sırasında motifin uyandırdığı izlenim, ait olabileceği kültür ve kullanım alanı üzerine öğrencilerin aşağıdaki örnek sorularla düşünmeleri istenir.

- Bu motif size ne hissettirdi?
- Bu motif hangi ülkeye veya kültüre ait olabilir?
- Bu motif nerede kullanılmış olabilir?
- Bu motif size yaşadığınız çevredeki neleri hatırlatıyor?

Ayrıca öğrencilerin, motiflerin kendi yaşadıkları çevreyle olan ilişkisi üzerine kısa yorumlar yapmalarını sağlanır. Öğrencilerin motifleri biçim özellikleri ve kullanım amacı açısından açıklayabilme düzeyleri kontrol listesiyle (**Bk. Ek 1**) değerlendirilebilir.

Uygulama Sırası

Motifi Belirleme

Anadolu çini motifleri, Osmanlı kaftanları, Japon kimono desenleri ve Endülüs seramik motifleri yeniden sınıfa sunulur. Motiflerin nerede kullanıldığı (kıyafet, mimari yüzey, günlük eşya) ve nasıl bir görsel düzen oluşturduğu incelenir. Motiflerin geçmişte hangi alanlarda kullanıldığı karşılaştırılır ve insanlar tarafından neden tercih edilmiş olabileceği üzerinde durulur (**KB2.7, OB5**). Öğrenciler iki motifi karşılaştırarak benzerlik ve farklılıklarını Venn şeması ile gösterebilir, kullanım alanlarına göre sınıflandırabilir veya tablo hâlinde düzenleyebilir (**E3.6, OB7**). Örneğin Türk halılarındaki hayat ağacı motifi ile Hint mandalalarındaki dairesel düzen karşılaştırılabilir. Birinde doğa ve yaşam teması, diğerinde merkezden yayılan düzen anlayışı üzerinde durulabilir.

▲
Görsel 2.9: Hayat ağacı desenli halı

Motifi Sadeleştirme (Stilizasyon)

Öğrenciler seçtikleri motifin ana formunu koruyarak detaylarını azaltır. Motifin günümüzde kullanılabilecek bir desen hâline nasıl getirilebileceği üzerinde durularak yaratıcı fikirler geliştirilir (**E3.3**). Farklı kültürlere ait iki motifin biçim özellikleri bir araya getirilerek yeni bir düzenleme yapılabilir (**SDB3.2**). Taslak çalışmalar önce kâğıt veya kumaş üzerinde hazırlanır.

Görsel 2.10: Detaylı Türk motifi

Görsel 2.11: Kısmen sadeleştirilmiş motif

Görsel 2.12: Sadeleştirilmiş motif

Görsel 2.13: Detaylı Osmanlı motifi

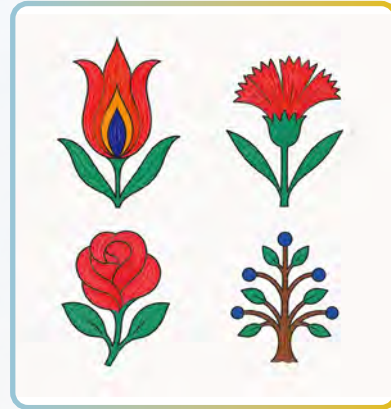
Görsel 2.14: Kısmen sadeleştirilmiş motif

Görsel 2.15: Sadeleştirilmiş motif

Görsel 2.16: Sadeleştirilmiş mandala örnekleri

Görsel 2.17: Sadeleştirilmiş Anadolu motif örnekleri

ETKİNLİK

İleri Dönüşüm Ürünü Oluşturma

Öğrenciler kullanım ömrünü tamamlamış bir ürün seçer (**OB8**). Telefon kılıfı, çanta, defter kapağı, plastik şişe, metal kutu, tişört, şal, şapka, ahşap pano, kupa; seramik, plastik veya karton tabak ile plastik veya karton bardak gibi ürünler tercih edilebilir (**SDB1.1**). Hazırlanan sadeleştirilmiş motif ürünün yüzeyine uygun biçimde yerleştirilir (**KB2.20**). Uygulama sürecinde şablon baskı, kumaş boyama, nakış, akrilik boya, kolaj gibi tekniklerden uygun olanı seçilerek çalışma gerçekleştirilir. Bu süreçte kullanılmayan eşyaların yeniden değerlendirilebileceğine ve sürdürülebilir malzeme kullanımının önemine dikkat çekilir (**D17.3, D18.3, OB8**).

Görsel 2.18: Yeşil cam şişeden dönüştürülmüş ışıklı dekoratif obje

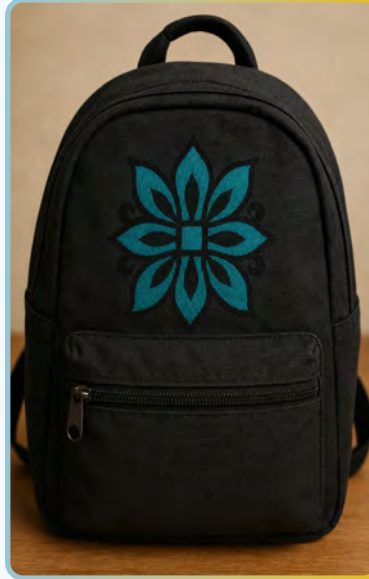
Görsel 2.19: Osmanlı lalesi ve Japon kiraz çiçeğinin birleşmesiyle yapılan tişört

Görsel 2.20: Plastik şişeden dönüştürülmüş dekoratif obje

Görsel 2.21: Plastik şişeden dönüştürülmüş çintemani desenli saksı

Görsel 2.22: Sırt çantası üzerine motif uygulaması

Görsel 2.23: Metal konserve kutusundan dönüştürülmüş lale desenli saksı

Görsel 2.24: Kullanılmayan tişörtlerden dönüştürülmüş nakış desenli bez çantalar

Görsel 2.25: Plastik poşetlerden dönüştürülmüş karışık motifli çantalar

Görsel 2.26: Lale ve çintemani desenli telefon kılıfı

İş Birliği ve Süreç Takibi

Uygulama sırasında öğrencilerin karşılaştıkları teknik sorunlara birlikte çözüm üretmeleri desteklenir (**SDB2.2**). Fikir alışverişi yapmaları ve yardımlaşmaları teşvik edilir (**D4.1**). Öğrenciler çalışmanın aşamalarını gelişim dosyasında sırasıyla belgeleyebilir.

Geleneksel motif → Sadeleştirilmiş motif (stilizasyon) → Ürün taslağı → Motifin ürüne uygulanmış hâli

Çalışmanın Tamamlanması ve Paylaşımı

Sanatsal ürünler dijital veya fiziksel olarak sergilenir. Öğrenciler çalışmalarında kullandıkları motifleri, seçtikleri kültürü ve ürünün hangi amaçla yeniden tasarlandığını arkadaşlarına açıklar. Sergi sırasında sürdürülebilirlik ve kültürel çeşitlilik üzerine kısa değerlendirmeler yapılabilir.

Değerlendirme

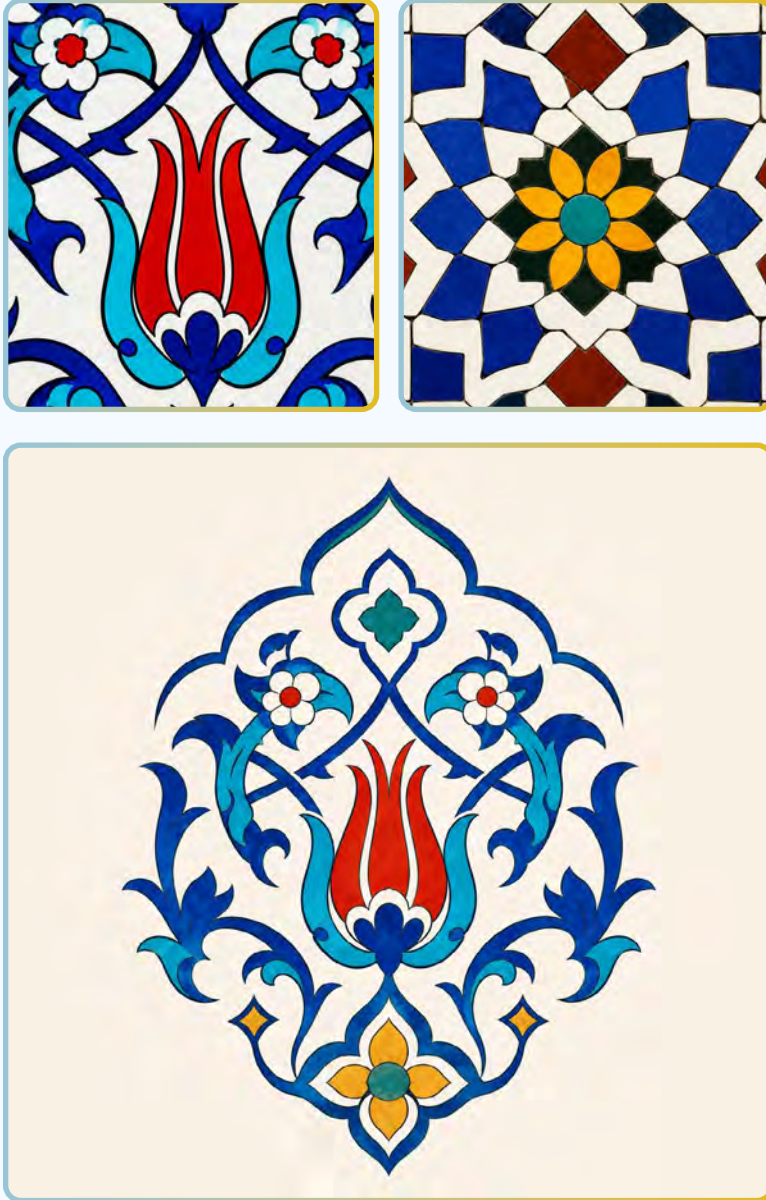
Hazırlanan çalışmalar performans görevi olarak ele alınır. Süreç gelişim dosyası veya dereceli puanlama anahtarları (**Bk. Ek 2**) ile izlenebilir. Değerlendirmede ürünün görsel ve işlevsel niteliği göz önünde bulundurulur (**SDB3.3, OB5**).

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Etkinlik: Motifleri Okuldaki Mekânlara Uygulama

Öğrenciler, çok kültürlü yani iki farklı kültüre ait motif özelliklerini bir araya getirerek yeni bir motif tasarlar. Tasarladıkları motifin uygulanacağı okul kantini veya bahçesindeki uygun bir yüzey belirlenir. Bank, masa, sandalye, duvar gibi alanlar tercih edilebilir. Uygulamaya geçmeden önce öğrenciler motiflerini resim kâğıdı, karton veya mukavva üzerinde küçük ölçekli örnekler hazırlayarak deneyebilir. Ardından motif seçilen yüzeye aktarılır ve akrilik boya kullanılarak renklendirilir. Çalışma sonunda öğrenciler, hazırladıkları tasarımda hangi kültürlere ait motifleri birleştirdiklerini ve motifin uygulandığı mekâna nasıl bir görünüm kazandırdığını açıklar.

Görsel 2.27: Osmanlı ve Endülüs motiflerinin birleşimiyle oluşturulan karma motif

▲
Görsel 2.28: Okul girişine karma motif uygulaması

▲
Görsel 2.29: Okul kantinine karma motif uygulaması

Destekleme

Etkinlik: Motifleri Sadeleştirme

Öğrencilere farklı kültürlere ait hazır motif şablonları veya görselleri verilir. Öğrenciler seçtikleri motifi inceleyerek ayrıntıları azaltır ve sadeleştirir. Bu süreçte ana biçim korunur, karmaşık detaylar çıkarılır. Ardından motif iki veya üç renk kullanılarak renklendirilir. Çalışma karton, defter kapağı veya küçük bir yüzey üzerine renkli kuru boya kalemleri, keçeli kalemler veya akrilik boya ile uygulanabilir. Öğrenciler sadeleştirirken korudukları çizgi veya biçimleri kısaca belirtir. Çalışma sonunda ortaya çıkan motifin hangi görsel özelliklerini koruduğunu veya motifin hangi nesnede kullanılabileceğini açıklar.

Görsel 2.29: Sivas Gök Medrese duvarında yer alan hayat ağacı motifi şablonu ve sadeleştirme aşamaları

Görsel 2.30: Defter üzerine sadeleştirilmiş hayat ağacı motifi uygulaması

EK 1. KONTROL LİSTESİ

Bu kontrol listesi öğrencilerden beklenen becerilerin, belirlenen ölçütler doğrultusunda gerçekleşme düzeyini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Değerlendirme sürecini puanlama yapmadan, öğrencinin bireysel gelişimini dikkate alarak ve süreç odaklı bir yaklaşımla yürütünüz.

KONTROL LİSTESİ

Bu form, öğrenci performanslarını değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Listedeki her maddeyi inceleyerek öğrencinize uygun olan "Evet" veya "Hayır" seçeneklerinden birini işaretleyiniz. "Hayır" olarak işaretlediğiniz öğrenci davranışlarını geliştirmeye çalışınız.

Etkinlik Adı :
 Adı-Soyadı : .....
 Sınıfı-Numarası : ..... / .....
 Tarih : ...../...../20.....

No	Ölçütler	Hayır	Evet
1	İncelediği motiflerdeki tekrar eden biçimleri belirtti.		
2	İncelediği motiflerdeki renk kullanımını açıkladı.		
3	Seçtiği iki motifi karşılaştırdı.		
4	Motifin hangi amaçla kullanıldığını ifade etti.		
5	Motifin çağrıştırdığı düşünceyi belirtti.		

Öğretmen Görüşleri/Açıklamalar: .....
 .....
 .....
 .....
 .....

"Kontrol Listesi"ne
 karekod üzerinden
 erişebilirsiniz.

EK 2. DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Bu dereceli puanlama anahtarı öğrencilerden beklenen becerilerin, belirlenen ölçütler doğrultusunda gerçekleşme düzeyini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçek, öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemenize yardımcı olacaktır.

DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Bu form, etkinlikteki öğrenci davranışlarını değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Listedeki her maddeyi inceleyerek öğrencinize en uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

Etkinlik Adı :
 Adı-Soyadı : .....
 Sınıfı-Numarası : ..... / .....
 Tarih : ..... / ..... / 20.....

No	Ölçütler	1 puan	2 puan	3 puan	Puan
1	Seçtiği motifin temel biçim özelliklerini belirleme	Motifin temel biçim özellikleri belirlenmemiştir.	Motifin temel biçim özellikleri kısmen belirlenmiştir.	Motifin temel biçim özellikleri tamamen belirlenmiştir.	
2	Seçtiği motifi sadeleştirme	Motif sadeleştirilmemiştir.	Motif kısmen sadeleştirilmiştir.	Motif amaca uygun şekilde sadeleştirilmiştir.	
3	Sadeleştirdiği motifi yerleştirme	Motif ürüne uygun biçimde yerleştirilmemiştir.	Motif ürüne kısmen uygun biçimde yerleştirilmiştir.	Motif ürüne tamamen uygun biçimde yerleştirilmiştir.	
4	İleri dönüşüm ürünü oluşturma	Motif ürün üzerine amaca uygun şekilde aktarılmamıştır.	Motif ürün üzerine kısmen uygun şekilde aktarılmıştır.	Motif ürün üzerine amaca uygun şekilde aktararak ileri dönüşüm ürünü oluşturulmuştur.	
5	Kültürel motifin biçimsel özelliklerini koruma	Motifin biçimsel özellikleri korunmamıştır.	Motifin biçimsel özellikleri kısmen korunmuştur.	Motifin biçimsel özellikleri tamamen korunmuştur.	
Toplam Puan*					

Bu formdan alınacak en düşük puan 5 ve en yüksek puan 15'tir.

Öğretmen Görüşleri/Açıklamalar: .....

.....

"Dereceli Puanlama Anahtarı"na karekod üzerinden erişebilirsiniz.

6. Sınıf

3. TEMA

SANATÇILAR VE ESERLERİ

Tema içeriğine
karekod üzerinden
erişebilirsiniz.

TEMA ADI	Sanatçılar ve Eserleri
SINIF DÜZEYİ	6
TEMA KAPSAMI	Öğrencilerin kaligrafik unsurlar içeren sanat eserlerini incelemeleri, hat sanatının tarihî ve kültürel bağlamını araştırmaları, farklı kültürel yazı biçimlerini tanımlamaları ve kaligrafiden faydalanarak modern tasarım anlayışına uygun özgün kompozisyonlar oluşturmaları amaçlanmaktadır.
DERS SAATİ	5
ALAN BECERİLERİ	SAB3. Sanat Eserini İnceleme, SAB4. Sanatsal Üretim Yapma
KAVRAMSAL BECERİLER	-
EĞİLİMLER	E1.1. Merak, E1.6. Seçicilik, E3.1. Muhakeme, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.8. Soru Sorma
PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER	
SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ	SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme
DEĞERLER	D3. Çalışkanlık, D11. Özgürlük, D15. Sevgi, D19. Vatanseverlik
OKURYAZARLIK BECERİLERİ	OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı
DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER	Sosyal Bilgiler, Türkçe, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Geleneksel Sanatlar
BECERİLER ARASI İLİŞKİLER	KB2.4. Çözümleme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.8. Sorgulama, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.17. Değerlendirme, KB2.20. Sentezleme, KB3.3. Eleştirel Düşünme, SAB2.1. Görsel Mesajı Algılama
ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ	
GS.6.3.1. Kaligrafik unsurlar içeren sanat eserini inceleyebilme a) Kaligrafik unsurlar içeren eseri sanatsal açıdan betimler. b) Kaligrafik unsurlar içeren eseri sanatsal açıdan çözümler. c) Kaligrafik unsurlar içeren eseri sanatsal açıdan yorumlar. ç) Kaligrafik unsurlar içeren eser hakkında sanatsal yargıda bulunur.	
GS.6.3.2. Modern tasarım anlayışına uygun kaligrafik kompozisyon yapabilme a) Ritmik ilişkileri kullanarak modern tasarım anlayışına uygun kaligrafik kompozisyon tasarlar. b) Ritmik ilişkileri kullanarak modern tasarım anlayışına uygun kaligrafik kompozisyon oluşturur.	
İÇERİK ÇERÇEVESİ	Çağdaş Türk Resim Sanatında Hat Kaligrafisi ve Ritmik İlişkiler
ANAHTAR KAVRAMLAR	güzel yazı sanatı, hat, kaligrafisi, modern tasarım, ritmik ilişkiler
ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)	Öğrenme çıktıları; gözlem formları, kontrol listeleri, dereceli puanlama anahtarları ve akran değerlendirme formları kullanılarak değerlendirilebilir. Sınıf içi performans görevi olarak öğrencilerden farklı kültürlere ait kaligrafik biçimlerinden esinlenerek modern tasarım anlayışına uygun özgün kaligrafik kompozisyonlar oluşturmaları istenir. Yazıyı estetik bir tasarım unsuru olarak kullanmaları ve ritmik ilişkiler kurarak düzenleme yapmalarını beklenir.

TEMA AKIŞI

- Kaligrafik Unsurlar İçeren Sanat Eserlerini İnceleme
- Geleneksel ve Çağdaş Hat Örneklerini Karşılaştırma
- Yazının Farklı Kültürlerde Kullanımını İnceleme
- Ritmik İlişkilerle Kaligrafik Kompozisyon Tasarlama
- Modern Kaligrafik Kompozisyon Oluşturma
- Değerlendirme
- Sergileme
- Farklılaştırma

ÖĞRETMEN HAZIRLIĞI

Ders öncesinde güzel yazı sanatı, hat, kaligrafi, modern tasarım, ritim, tekrar ve asimetrik kompozisyon kavramları gözden geçirilir. Bu kavramlar öğrencilerin anlayabileceği düzeyde, tema kapsamında yer alan sanat eserleri ve uygulama örnekleri üzerinden açıklanır. Hazırlık kapsamında aşağıdaki örneklerin hazır bulundurulması önerilir.

- Kılavuzda yer alan Feyhaman Duran, Sabri Berkel, Erol Akyavaş ve Burhan Doğançay'a ait eser görselleri incelenir. Ayrıca Süleymaniye Camii, Sultan Ahmed Camii ve Edirne Eski Camii'ndeki hat örnekleri ders sırasında kullanılmak üzere hazırlanır.
- Türk-İslam hattı, Göktürk (Orhun) yazısı, Latin alfabesi, Çin veya Japon yazılarından örnekler belirlenir. Yazıların çizgi yönü, boşluk kullanımı ve tekrar etkisini gösteren ek örneklerden yararlanılabilir.

ÖĞRENCİ HAZIRLIĞI VE ETKİNLİK MALZEMELERİ

Uygulamada kullanılacak malzemeler öğrencilerle önceden paylaşılır. Bu temada sanat eseri inceleme, çizim, kolaj, dijital düzenleme ve üç boyutlu çalışma seçenekleri bulunduğu için malzemeler etkinlik türüne göre hazırlanır. Ayrıca öğrenciler derse gelmeden önce hat sanatıyla ilgili kısa bir hazırlık yapar (**KB2.6, OB1**). Hazırlık kapsamında bir sanatçı, bir eser, bir yazı türü veya hat sanatına ilişkin dikkat çekici bir bilgiyi araştırabilir. Bu aşamada eser incelemelerini sanal müze ziyareti ile yapabilir (**OB5**). Dersin başında öğrencilerden öğrendikleri bilgiyi bir cümleyle paylaşmaları istenir (**OB2**). Paylaşılan bilgiler, incelenecek eserlerle ilişkilendirilir.

Ortak Çizim ve Tasarım Malzemeleri

- Resim kâğıdı
- Grafit kalem
- Renkli kuru boya kalemleri, pastel boya veya keçeli kalemler
- Silgi

Kolaj Çalışmaları İçin

- Renkli kâğıtlar
- Ebru desenli kâğıtlar (isteğe bağlı)
- Gazete ve dergi sayfaları
- Resim kâğıdı veya fon kartonu
- Mum tipi yapıştırıcı
- Küt uçlu makas

Dijital Düzenleme Çalışmaları İçin

- Tablet veya bilgisayar
- Temel tasarım uygulamaları
- Dijital yazı karakteri örnekleri
- Fotoğraf çıktıları veya dijital görseller

Hüsnühat ve Tezhip Çalışmaları İçin

- Keçeli kalem veya fırça uçlu kalem
- Pastel boya veya renkli kuru boya kalemleri
- Kaligrafi örnekleri

Üç Boyutlu Yerleştirme Çalışmaları İçin

- Karton veya mukavva
- Geri dönüştürülebilir malzemeler
- Yapıştırıcı
- Makas
- Cetvel

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

TEMEL KABULLER

Öğrencilerin yazının tarihini ve yazıdan önce insanların duygu ve düşüncelerini resimlerle anlattıklarını bildikleri kabul edilmektedir.

ÖN DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Öğrencilerin yazının ortaya çıkışıyla ilgili bilgi düzeyleri, aşağıdakilere benzer sorulara verdikleri yanıtlarla ölçülür:

- İnsanlar yazının bulunmasından önce duygu ve düşüncelerini nasıl ifade ediyorlardı?
- Yazı, hangi ihtiyaçlar sonucunda ortaya çıkmış olabilir?

Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin yeterli olmaması durumunda aşağıdakine benzer etkinlikler uygulanabilir:

Duyguları Çizim ve Yazıyla Anlatma: Tahtaya “korku, mutluluk, heyecan” gibi üç duygu yazılır. Öğrencilerden defterlerine bu duygulardan birini, yazı kullanmadan hızlıca çizmeleri istenir. Birkaç gönüllü öğrenci çizimini sınıfa gösterir ve arkadaşları ne anlatılmak istendiğini tahmin eder. Tahminler alındıktan sonra çizimi yapan öğrenci, resmin altına hangi duyguyu anlatmak istediğini yazıyla ekler ve tekrar sınıfa gösterir. Sınıf yazılan kelimeyi hep birlikte okur. Bu noktada öğretmen kısa bir vurgu yapar: “Resme herkes farklı anlam yükledi ama yazıyı hepimiz aynı okuduk. Yazı, herkesin aynı anlamı çıkardığı bir işaret sistemidir.” Ardından öğrencilere şu soru yöneltilir: “İnsanlar, düşüncelerini herkesin aynı anlayacağı şekilde anlatmak istediğinde yazıyı geliştirmiş olabilir mi?” Böylece yazının ortaya çıkışının ihtiyaç temelli olduğu fikrine doğal bir geçiş yapılır.

KÖPRÜ KURMA

Öğrencilerin yazının estetik yönünü ve sanat eseri içinde anlatım aracı olabileceğini düşünmelerini sağlamak için öğrencilerden aşağıdakilere benzer soruları yanıtlamaları beklenir:

- Sizce yazı sadece bir iletişim aracı mıdır yoksa bir resimde veya fotoğrafta kullanılabilir mi?
- Harfleri kullanarak yeni bir şekil veya motif oluşturabilir misiniz?
- Yazının bir sanat eseri içinde ne gibi bir rolü olabilir?

ÖĞRENME-ÖĞRETME UYGULAMALARI

Önerilen Planlama

1. Ders Saati → Yazı, kaligrafi ve sanat eserlerini inceleme
2. Ders Saati → Yazı biçimlerinden yararlanarak ritmik tasarım fikri geliştirme
3. Ders Saati → Kaligrafik kompozisyon oluşturma
4. Ders Saati → Kaligrafik kompozisyon oluşturma
5. Ders Saati → Çalışmaları tamamlama, paylaşma ve değerlendirme

ESER İNCELEME

Kaligrafik Unsurlar İçeren Sanat Eserlerini İnceleme

Öğrencilerden kaligrafik unsurlar içeren sanat eserini inceleyebilmeleri beklenir. Derse kaligrafik unsurlar içeren bir sanat eseri görseli yansıtılarak başlanır. Feyhaman Duran'ın "Kaligrafik Kompozisyon", Sabri Berkel'in "Beşli Kompozisyon", Erol Akyavaş'ın "Kaligrafik Kompozisyon" (Padişahların Zaferi) veya "Vav" isimli eserlerinden biri tercih edilebilir. Eser seçimi öğrencilerle yapılır. Sanat eserleri yan yana gösterilir ve öğrenciler tercih nedenlerini belirterek bu eserlerden birini seçer (D3.4, SDB1.1, SDB2.1, E1.6). Dersin başında öğrenciler konu hakkındaki hazırlıklarını paylaşır (KB2.6, OB2). Eserler hakkında merak ettiklerini sorar, esere dair duygu ve düşüncelerini paylaşır ve eserle bağ kurar (E1.1, E3.8, SDB1.1).

▲ **Görsel 3.1:** Kaligrafik Kompozisyon, Feyhaman Duran, 1945, (teknik ve ölçü bilgisi belirtilmemiş), koleksiyon bilgisi belirtilmemiş.

▲
Görsel 3.2: "Beşli Kompozisyon, Sabri Berkel, tarih yok (t.y.),
karton üzerine akrilik, 35x50 cm, özel koleksiyon

▲
Görsel 3.3: Padişahların Zaferi, Erol Akyavaş, 1959,
tuval üzerine yağlıboya, 121.8x214 cm, MoMA

▲
Görsel 3.4: Vav, Erol Akyavaş, 1987,
tuval üzerine akrilik ve karışık teknik,
210x150 cm, Zafer Yıldırım koleksiyonu

Eser inceleme süreci şu dört aşamaya göre yapılır:

- Sanatsal Betimleme ● Sanatsal Çözümleme ● Sanatsal Yorumlama ● Sanatsal Yargı

● Kaligrafik Unsurlar İçeren Eseri Sanatsal Açıdan Betimleme

Betimleme aşamasında öğrenciler eserde gördüklerini sade biçimde anlatır. Yazılar, renkler, tekrar eden unsurlar ve genel düzenleme üzerinde durulur. Sanatçının kimliği ve eserin künyesi hakkında öğrencilerden tahminde bulunmaları istenir. Ardından öğrencilerle eser bilgileri paylaşılır ve öğrencilerin tahminleri karşılaştırmaları sağlanır (OB1).

● Kaligrafik Unsurlar İçeren Eseri Sanatsal Açıdan Çözümleme

Çözümleme aşamasında eserin kompozisyon yapısına odaklanılır. Yazının nasıl yerleştirildiği, tekrar eden ritmik yapıların olup olmadığı, boşluk ve vurgu kullanımı üzerine konuşulur (OB9). Geleneksel ve çağdaş örnekler kısa biçimde karşılaştırılır (KB2.7, OB5). Süleymaniye Camii (İstanbul), Selimiye Camii (Edirne) veya Sultan Ahmed Camii kubbesinden hat örnekleri geleneksel örnek olarak gösterilebilir. Özellikle geleneksel hatlar ile modern kompozisyonlardaki çizgi yönü ve boşluk kullanımı üzerinde dikkat çekilir. Hat süslemelerinin camilerin mihraplarında, kubbelerinde ve yapıların farklı yerlerinde yer aldığı öğrencilere fark ettirilir. Bu eserler sanal ziyaretlerle de incelenebilir (OB5).

▲ **Görsel 3.5:** Sultan Ahmed Camii kubbe hat yazısı, t.y., İstanbul

▲ **Görsel 3.6:** Süleymaniye Camii ana kubbe yazısı, Fâtır Suresi 41. ayet, t.y., celi sülüs hat, İstanbul

▲ **Görsel 3.7:** Edirne Eski Camii hat yazıları, t.y., hat sanatı, Edirne

BİLGİLENDİRME

Hat ve bezemede yüzey boş bırakılmaz ve neredeyse her alan süslenir. Burada dengeyi boşlukla kurmaktan ziyade yüzeyi bütüncül biçimde süslemek esastır. Modern sanatta ise bazı alanlar özellikle boş bırakılır.

📍 Kaligrafik Unsurlar İçeren Eseri Sanatsal Açıdan Yorumlama

Yorumlama aşamasında öğrenciler eserin kendilerinde uyandırdığı duyguları özgürce ifade eder (**D11.2, SDB2.1**). Ayrıca hat yazılarının modern resim içindeki çizgisel etkisine dikkat çekilir (**SAB2.1, OB5**). Geleneksel eserlerde simetrik, çağdaş eserlerde daha asimetrik düzenler görülebileceği fark ettirilir (**KB2.10**). Hat sanatının kültürel bir değer olduğu vurgulanır (**D19.3, OB5**).

📍 Kaligrafik Unsurlar İçeren Eser Hakkında Sanatsal Yargıda Bulunma

Bu aşamada öğrencilerin modern eseri iki farklı bakış açısıyla değerlendirmeleri sağlanır. Eserin oluşturduğu duyguyu ve anlatmak istediklerini belirlemeye yönelik öğrencilere şu sorular yöneltilebilir (**KB3.3**):

- Bu esere baktığınızda neler hissediyorsunuz?
- Eserde kullanılan yazının biçimi duygularınızı nasıl etkiliyor?
- Sizce yazılar, resimde anlatılmak istenenlere katkı sağlamış mı?

Eserdeki tekrar, ritim ve boşluk kullanımını belirlemeye yönelik öğrencilere şu sorular yöneltilebilir:

- Yazılar kompozisyon içinde nereye yerleştirilmiş?
- Yazıların bulunduğu bölümler hareketli görünüyor mu?
- Yazılar resimde çizgi gibi görünüyor mu?

Bu aşamada öğrenciler eserle ilgili düşüncelerini gerekçelendirerek ifade eder (**OB4, KB2.17, SDB3.3**). Sanatçıların kültürel mirasa katkıları üzerinde durulur (**D15.2**). "Sanatçıya böyle güzel bir eser miras bıraktığı için teşekkürlerinizi hangi sözlerle iletirsiniz?" sorusuyla öğrencilerin sanatçıya saygı ve vefa duygusu geliştirmesi sağlanır. Süreç gözlem formu (**Bk. Ek 1**) veya kontrol listesi (**Bk. Ek 2**) izlenebilir.

DİNLETİ

Sanatsal üretim sürecinde öğrencilere ney, ud, tambur gibi geleneksel Türk çalgılarının yer aldığı, sözsüz ve çağdaş düzenlemelerden oluşan müzikler dinletilebilir.

Uygulama Sırası

Yazının Farklı Kültürlerde Kullanımı ve Çağdaş Örnek İncelemesi

Öğrenciler öncelikle çalışacakları harf, kelime veya kısa ifadeyi bir araştırmayla belirler (**KB2.6, OB1**). Bu ifade kendi isimleri, bir değer kavramı, kısa bir söz veya tek bir harf olabilir. Bu aşamada farklı kültürlerle ait birkaç yazı örneği görsel olarak gösterilir. Türk-İslam hattından ve Göktürk yazısından, Çin veya Japon yazısından ve Latin harflerinden bir örnek yan yana yansıtılır (**OB4**). Bu kısa karşılaştırma ile öğrenciler yazı biçimleri arasındaki farklılıkların bilincine varır (**KB2.4, KB2.8**). Ardından Burhan Doğançay'ın "Fısıldayan Duvarlar Serisi"nden seçilen görseller veya "Kurdeleler Serisi"nden "Soyut Kompozisyon" isimli eser gösterilir.

▲ **Görsel 3.8:** Türk-İslam kaligrafisi: Şefkat ve sabır

▲ **Görsel 3.9:** Göktürk kaligrafisi: Yer tuğ olsun, gök çadır!

▲ **Görsel 3.10:** Latin kaligrafisi: Şükür

▲ **Görsel 3.11:** Japon kaligrafisi: Dostluk

Burhan Doğançay'ın eseri üzerinden çizgi kalınlığı, yön, tekrar ve boşluk kullanımı öğrencilerle değerlendirilir (OB5). Öğrenciler yazının kompozisyon içinde çizgi, tekrar ve hareket etkisi oluşturduğunu fark eder.

▲ **Görsel 3.10:** Soyut Kompozisyon, Burhan Doğançay, 1984, tuval üzerine akrilik, 128x128 cm, Türkiye İş Bankası koleksiyonu.

Ritmik İlişkileri Deneme ve Tasarım Oluşturma

Öğrenciler seçtikleri harfi veya kelimeyi farklı boyutlarda tekrar ederek farklı düzenler dener. Yazıyı yan yana, üst üste, döndürerek veya büyütüp küçültürerek yerleştirir.

▲ Görsel 3.13: Harfler ve kelimelerle ritmik denemeler

NOT

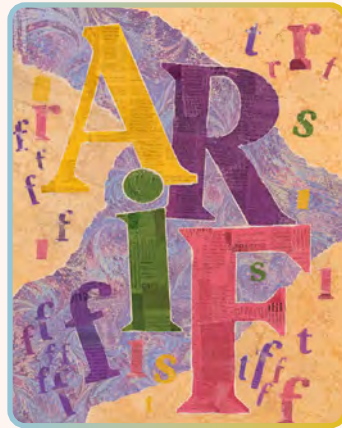
Bu aşamada amaç güzel yazı yazmak değildir. Amaç yazıyı bir tasarım unsuru olarak kullanmaktır. Harfler, temel biçimsel özellikleri korunarak özgürce dönüştürülebilir (**OB4, E3.3**).

⚠ Öğrenciler aşağıdaki etkinliklerden birine yönlendirilir.

ETKİNLİK 1:

Kolaj Tekniğiyle Asimetrik Kaligrafik Kompozisyon Oluşturma

Öğrenciler seçtikleri harf, kelime veya kısa ifadeyi önce defterlerinde farklı biçimlerde yazar ve tekrar ederek ritmik düzen denemeleri yapar. Ardından kompozisyonlarını asimetrik bir yerleşim anlayışıyla planlar. Yazıyı sayfanın ortasına değil farklı yön ve boşluk dengesi gözeterek uygun yere yerleştirir. Öğrenciler; renkli kâğıtlardan, gazete ve dergilerden kestikleri harfleri veya kendi yazdıkları harfleri keserek kolaj tekniğiyle yüzeye yapıştırır. Yazıyı büyütüp küçültürerek, döndürerek veya üst üste yerleştirerek tekrar etkisi oluşturur (**KB2.20**). İsteyen öğrenciler ebru kâğıdını zemin olarak kullanabilir veya ebru desenlerini keserek harf biçimine dönüştürebilir. Çalışmada görsel bir ritim oluşturulması hedeflenir. Öğrenciler yazı ve resim arasında ilişki kurmaya dikkat eder.

▲ Görsel 3.14: Ebru kâğıdı üzerine asimetrik kaligrafik kompozisyon

▲ Görsel 3.15: Gazete ve ebru kâğıtları üzerine asimetrik kaligrafik kompozisyon

ETKİNLİK 2:**Dijital Araçlarla Asimetrik Kaligrafik Kompozisyon Oluşturma**

Öğrenciler seçtikleri bir harfi, kendi isimlerini veya kısa bir kelimeyi düzeylerine yönelik tasarım uygulamasında yazar. Yazı karakterini değiştirerek farklı fontları dener. Yazıyı farklı boyutlarda, yönlerde ve sayılarda çoğaltabilir. Ardından yazıyı sayfanın ortasına değil sağa, sola, yukarıya veya aşağıya kaydırarak asimetrik bir düzen oluşturur. Yazının bir bölümünü büyütürken diğer bölümünü küçültür, bazı harfleri döndürerek tekrar eder ve böylece ritmik bir görünüm oluşturur (**KB2.20**). İsteyen öğrenciler kendi çektikleri bir fotoğrafın üzerine yazı ekleyerek metin ile görsel arasında ilişki kurar (**E3.3, E3.1**). Çalışmada görsel bir ritim oluşturulması hedeflenir.

Görsel 3.16: Dijital tekniklerle asimetrik kaligrafik kompozisyon

Çalışmanın Tamamlanması ve Paylaşımı

Sürecin sonunda öğrenciler, yazıyı neden o köşeye yerleştirdiklerini, hangi tekrarlarla ritim oluşturduklarını ve nerelerde boşluk bıraktıklarını sınıfla paylaşır (**SDB1.2**). Sınıf arkadaşları çalışmanın güçlü yönlerini ifade eder. Geliştirilebilecek noktalar nazik bir dil ile paylaşılır (**E3.5, SDB2.1**). Sanatsal ürünler dijital veya fiziksel olarak sergilenir.

Değerlendirme

Hazırlanan çalışmalar performans görevi olarak ele alınır. Öğrencilerin süreç boyunca gösterdikleri performans, ekran değerlendirme formu (**Bk. Ek 3**) veya dereceli puanlama anahtarı (**Bk. Ek 4**) kullanılarak değerlendirilebilir. Değerlendirmede ürünün görsel niteliği kadar öğrencinin sürece katılımı ve yazıların resimlere kattığı çizgisel etkiyi açıklayabilmesi de dikkate alınır.

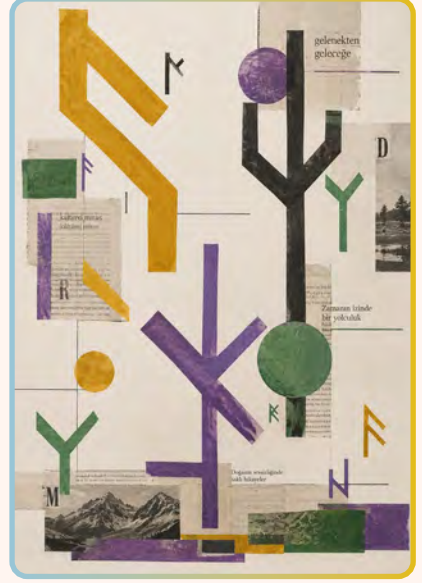
FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

⚠ Öğrenciler aşağıdaki etkinliklerden birine yönlendirilebilir.

Etkinlik 1: Farklı Yazı Sistemlerinden Esinlenerek Kaligrafik Kompozisyon Oluşturma

Öğrenciler Türk-İslam kaligrafisinin yanı sıra Latin, Göktürk (Orhun), Japon ve Kore yazı sistemlerinden örnekleri inceler. Bu yazıların çizgi yapısı, yönü ve biçim özelliklerine dikkat eder. Seçtikleri bir harf, kelime veya kısa ifadeyi farklı yazı karakterlerinden esinlenerek yeniden yorumlar. Önce defterlerinde denemeler yapar. Ardından kompozisyonlarını asimetrik bir yerleşim anlayışıyla planlar. Yazıyı sayfanın ortasına yerleştirmek yerine boşluk-doluluk dengesi gözeterek farklı alanlara konumlandırır. Resim uygulamalarında pastel boya, sulu boya, guaj boya, akrilik boya veya renkli kuru boya kalemleri kullanabilir. Kolaj çalışmalarında ise renkli kâğıtlar, gazete ve dergi parçaları veya tekstil malzemeleri tercih edebilir. Yazıyı büyütme, küçültme, döndürme ve tekrar etme yoluyla ritmik bir düzen oluşturur. Çalışmanın sonunda yazı ve görsel düzenleme arasında ilişki kurmaya dikkat eder.

▲ **Görsel 3.17:** Göktürk alfabesiyle asimetrik kaligrafik kompozisyon

Etkinlik 2: Hüsnuhat (Güzel Yazı) ve Tezhip Uygulamaları Yapma

Öğrenciler geleneksel hat ve tezhip çalışmalarını inceleyerek yazı ve süsleme arasındaki ilişkiyi fark eder. Ardından seçtikleri bir harf veya kelimeyi, normal yazı biçiminde yahut harflerin içini boyayarak görselleştirir. Yazı çalışması için keçeli kalem, ince uçlu kalem, fırça uçlu kalem gibi kolay kullanılabilen araçlar tercih edilir. Yazı tamamlandıktan sonra harfin etrafına nokta, çizgi, küçük yaprak veya tekrar eden desenler gibi süslemeler eklenerek yazının çevresi düzenlenir. İsteyen öğrenciler az sayıda renk kullanarak çalışmasını renklendirir. Çalışma sonunda öğrenciler, yazıyı yazarken nelere dikkat ettiklerini ve süslemeyi nasıl eklediklerini kısaca paylaşır.

▲ **Görsel 3.18:** Geleneksel hüsnuhat ve tezhip uygulaması

Etkinlik 3: Sürdürülebilir Malzemelerle Mekânda Üç Boyutlu Yerleştirme Yapma

Öğrenciler karton, mukavva, ambalaj kutuları, ip, kumaş parçaları gibi sürdürülebilir malzemeleri kullanarak seçtikleri bir harfi veya kısa bir kelimeyi üç boyutlu hâle getirir. Çalışmaya başlamadan önce harfin basit bir çizimini yapar ve bu harfi nasıl konumlandıracağını planlar. Harf görsel bir düzenleme unsuru olarak veya işlev kazandırılarak kullanılabilir. Örneğin F harfi ters çevrilerek küçük bir raf, Y harfi kalemlik veya destek aparatı, L harfi köşe rafı, O harfi çerçeve yahut pano gibi değerlendirilebilir. Öğrenciler seçtikleri harfi karton üzerine aktarır, keser. Harfleri katlayarak veya harflere destek parçaları ekleyerek harflerin dik durmasını sağlar. İsteyen öğrenciler yüzeyi renklendirebilir veya çalışmalarına kolaj ekleyerek onları zenginleştirebilir. Hazırlanan üç boyutlu harfler sınıf içinde yahut okul bahçesinde uygun bir alana yerleştirilebilir. Masa üzeri, pencere önü, kitaplık, duvar kenarı veya açık alanlar tercih edilebilir. Yerleştirme sırasında harfin yönüne, büyüklüğüne ve bulunduğu alanla uyumuna dikkat edilir. Birden fazla harf kullanan öğrenciler harfler arasında denge ve ritim oluşturmaya çalışır. Çalışma sonunda öğrenciler, harflerini neden o şekilde tasarladıklarını ve mekânda nasıl konumlandıklarını kısaca açıklar.

Görsel 3.19: Sürdürülebilir malzemelerle üç boyutlu kaligrafik yerleştirme

Destekleme

⚠ Öğrenciler aşağıdaki etkinliklerden birine yönlendirilebilir.

Etkinlik 1: Büyük Harflerle Yazı Denemeleri Yapma

Öğrenciler seçtikleri harfleri büyük ve sade biçimde defterlerine çizer. Harflerin yönünü, kalınlığını ve boşluklarını kontrol ederek harfleri tekrar tekrar yazar. Harfleri sayfada ortalayarak veya farklı yönlerde yerleştirerek düzenlemeler dener. İsteyen öğrenciler harflerin içini pastel boya veya renkli kuru boya kalemleriyle renklendirir.

▲ Görsel 3.20: Büyük yazı alıştırmaları

Etkinlik 2: Kolaj (Kes-Yapıştır) Yöntemiyle Asimetrik Harf Düzeni Oluşturma

Öğrenciler gazete ve dergilerden kestikleri harfleri kullanarak kompozisyon oluşturur. Harfleri aralıklı yerleştirerek veya tekrar ederek asimetrik bir düzen oluşturur. İsteyen öğrenciler belirli bir harfi veya kelimeyi tekrar ederek ritmik bir görünüm elde eder. Bu aşamada hazır ebru kâğıtları zemin olarak kullanılabilir veya ebru desenlerinden kesilen parçalar harf biçimine dönüştürülerek çalışmaya eklenebilir.

▲ Görsel 3.21: Harflerle asimetrik kolaj örnekleri

▲ Görsel 3.22: Harflerle asimetrik kolaj

EK 1. GÖZLEM FORMU

Bu gözlem formu öğrencilerin öğrenme sürecindeki davranışlarını, katılım düzeylerini ve gelişim alanlarını izlemek amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen bulguları, öğrencilere yapıcı geri bildirim vermek ve öğretim sürecini geliştirmek amacıyla kullanınız.

GÖZLEM FORMU

Bu form, öğrenci performanslarını değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Listedeki her maddeyi inceleyerek öğrencinize en uygun olan seçeneği işaretleyiniz. "Hiç uygun değil" ve "Biraz uygun" olarak işaretlediğiniz öğrenci davranışlarını geliştirmeye çalışınız.

Etkinlik Adı :
 Adı-Soyadı : .....
 Sınıfı-Numarası : ..... / .....
 Tarih : ..... / ..... / 20.....

No	Ölçütler	Hiç uygun değil	Biraz uygun	Büyük ölçüde uygun	Tamamen uygun
1	Eserde yer alan kaligrafik unsurları betimledi.				
2	Eserdeki tasarım ilkelerini açıkladı.				
3	Geleneksel ve çağdaş hat örnekleri arasındaki görsel farklılıkları belirtti.				
4	Eserin kendisinde uyandırdığı düşünceleri ifade etti.				
5	Eser hakkındaki görüşlerini gerekçeleriyle açıkladı.				

Öğretmen Görüşleri/Açıklamalar: .....
 .....
 .....
 .....
 .....

"Gözlem Formu"na
 karekod üzerinden
 erişebilirsiniz.

EK 2. KONTROL LİSTESİ

Bu kontrol listesi öğrencilerden beklenen becerilerin, belirlenen ölçütler doğrultusunda gerçekleşme düzeyini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Değerlendirme sürecini puanlama yapmadan, öğrencinin bireysel gelişimi dikkate alarak ve süreç odaklı bir yaklaşımla yürütünüz.

KONTROL LİSTESİ

Bu form öğrenci performanslarını değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Listedeki her maddeyi inceleyerek öğrencinize uygun olan “Evet” veya “Hayır” seçeneklerinden birini işaretleyiniz. “Hayır” olarak işaretlediğiniz öğrenci davranışlarını geliştirmeye çalışınız.

Etkinlik Adı :

Adı-Soyadı : .....

Sınıfı-Numarası : ..... / .....

Tarih : ...../...../20.....

No	Ölçütler	Hayır	Evet
1	Eserde yer alan kaligrafik unsurları betimledi.		
2	Eserdeki tasarım ilkelerini açıkladı.		
3	Geleneksel ve çağdaş hat örnekleri arasındaki görsel farklılıkları belirtti.		
4	Eserin kendisinde uyandırdığı düşünceleri ifade etti.		
5	Eser hakkındaki görüşlerini gerekçeleriyle açıkladı.		

Öğretmen Görüşleri/Açıklamalar: .....

.....

.....

.....

.....

“Kontrol Listesi”ne
karekod üzerinden
erişebilirsiniz.

EK 3. AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form öğrencilerin birbirlerini gözlemleme, değerlendirme ve birbirlerine yapıcı geri bildirim verme becerilerini geliştirmek için hazırlanmıştır. Formdaki her ölçütü öğrencilerle gözden geçiriniz. Değerlendirme sürecinde öğrencilerin tarafsız, adil ve saygılı olmalarına rehberlik ediniz.

AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form, grup arkadaşınızın performansını değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi samimi ve dürüst olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir. Her ölçüt için en uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneği işaretleyiniz.

Etkinlik Adı :

Adı-Soyadı : .....

Sınıfı-Numarası : ..... / .....

Değerlendirilen Öğrencinin Adı-Soyadı: .....

Tarih : ...../...../20.....

No	Ölçütler	Hayır	Kısmen	Evet
1	Aynı harfi birden fazla kez kullandı.			
2	Harfleri farklı büyüklüklerde kullandı.			
3	Harfleri sayfanın farklı bölümlerine yerleştirdi.			
4	Çalışmasında boş ve dolu alanlara yer verdi.			
5	Çalışmasını sınıfa tanıtırken nasıl yaptığını anlattı.			

Akranın Ek Yorumu:

(Bence senin en güçlü yönün ... vb.)

.....

.....

.....

"Akran Değerlendirme Formu"na karekod üzerinden erişebilirsiniz.

EK 4. DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Bu dereceli puanlama anahtarı öğrencilerden beklenen becerilerin, belirlenen ölçütler doğrultusunda gerçekleşme düzeyini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçek, öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemenize yardımcı olacaktır.

DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Bu form, etkinlikteki öğrenci davranışlarını değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Listedeki her maddeyi inceleyerek öğrencinize en uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

Etkinlik Adı :
 Adı-Soyadı : .....
 Sınıfı-Numarası : ..... / .....
 Tarih : ...../...../20.....

No	Ölçütler	1 puan	2 puan	3 puan	Puan
1	Harfleri farklı boyutlarda kullanarak tekrar etkisi oluşturma	Harfler farklı boyutlarda kullanılmadığı için tekrar etkisi oluşturulmamıştır.	Harfler farklı boyutlarda kullanılarak tekrar etkisi kısmen oluşturulmuştur.	Harfler farklı boyutlarda kullanılarak tekrar etkisi tamamen oluşturulmuştur.	
2	Harfleri yüzeye asimetrik bir düzenle yerleştirme	Harfler yüzeye asimetrik bir düzenle yerleştirilmemiştir.	Harfler yüzeye kısmen asimetrik bir düzenle yerleştirilmiştir.	Harfler yüzeye tamamen asimetrik bir düzenle yerleştirilmiştir.	
3	Harfler ve boşluklar arasında ilişki kurma	Harfler ve boşluklar arasında ilişki kurulmamıştır.	Harfler ve boşluklar arasında ilişki kısmen kurulmuştur.	Harfler ve boşluklar arasında etkili bir ilişki kurulmuştur.	
4	Harfleri kullanarak özgün bir düzenleme oluşturma	Harfler kullanılarak özgün bir düzenleme oluşturulmamıştır.	Harfler kullanılarak kısmen özgün bir düzenleme oluşturulmuştur.	Harfler kullanılarak özgün bir düzenleme oluşturulmuştur.	
5	Çalışmasını açıklarken yaptığı tercihleri ifade etme	Çalışmasını açıklarken yaptığı tercihleri ifade etmemiştir.	Çalışmasını açıklarken yaptığı tercihleri kısmen ifade etmiştir.	Çalışmasını açıklarken yaptığı tercihleri açık ve anlaşılır şekilde ifade etmiştir.	
Toplam Puan*					
Bu formdan alınacak en düşük puan 5 ve en yüksek puan 15'tir.					

Öğretmen Görüşleri/Açıklamalar: .....

.....

"Dereceli Puanlama Anahtarı"na karekod üzerinden erişebilirsiniz.

Lined area for teacher notes, featuring horizontal dashed lines on a white background.

6. Sınıf

4. TEMA

ÇİZİM VE GÖRSEL İFADE

Tema içeriğine
karekod üzerinden
erişebilirsiniz.

TEMA ADI	Çizim ve Görsel İfade
SINIF DÜZEYİ	6
TEMA KAPSAMI	Öğrencilerin oran-orantı kurallarını ve görsel dengeyi gözeterek üçgen kompozisyon yapısına uygun natürmort yapımları amaçlanmaktadır.
DERS SAATİ	5
ALAN BECERİLERİ	SAB4. Sanatsal Üretim Yapma
KAVRAMSAL BECERİLER	-
EĞİLİMLER	E1.2. Bağımsızlık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiiklik
PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER	
SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ	SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB1.3. Kendine Uyarılama (Öz Yansıtma), SDB2.2. İş Birliği
DEĞERLER	D10. Mütevazılık, D17. Tasarruf, D18. Temizlik
OKURYAZARLIK BECERİLERİ	OB4. Görsel Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı
DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER	Matematik
BECERİLER ARASI İLİŞKİLER	KB2.4. Çözümleme, KB2.14. Yorumlama, KB2.17. Değerlendirme
ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ	
GS.6.4.1. Simetrik üçgen kompozisyon yapısına uygun natürmort yapabilme	
<i>a) Simetrik üçgen kompozisyon yapısına uygun natürmort tasarlar.</i>	
<i>b) Oran-orantı ve yerleştirme kurallarını kullanarak natürmort oluşturur.</i>	
İÇERİK ÇERÇEVESİ	Simetrik Üçgen Kompozisyon ve Natürmort Kompozisyonda Oran-Orantı ve Yerleştirme
ANAHTAR KAVRAMLAR	görsel denge, kompozisyonda yerleştirme, simetri eksen, simetrik kompozisyon, üçgen kompozisyon
ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)	Öğrenme çıktıları, kontrol listeleri ve öz değerlendirme formları kullanılarak değerlendirilebilir. Sınıf içi performans görevi olarak öğrencilerden simetrik üçgen kompozisyon yapısına uygun natürmort oluşturmaları istenir. Natürmort çalışmalarını oran-orantı ve yerleştirme kurallarına göre yapımları beklenir.

TEMA AKIŞI

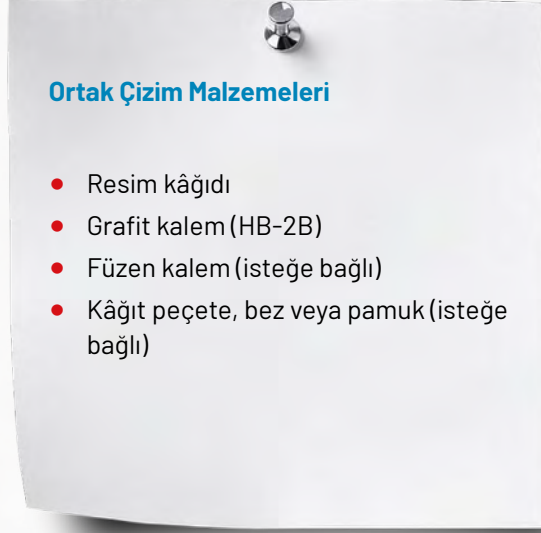
- Üçgen Kompozisyonu ve Simetriyi İnceleme
- Natürmort Hazırlama
- Geometrik Formlarla Taslak Çizim Yapma
- Tonlama ile Hacim Etkisiyle Natürmort Yapma
- Değerlendirme
- Sergileme
- Farklılaştırma

ÖĞRETMEN HAZIRLIĞI

Üçgen yapıya uygun örnek natürmort düzenlemesi için en az üç farklı doğal veya yapay nesnenin hazır bulundurulması önerilir.

ÖĞRENCİ HAZIRLIĞI VE ETKİNLİK MALZEMELERİ

Uygulamada kullanılacak malzemeler öğrencilerle önceden paylaşılır.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

TEMEL KABULLER

Öğrencilerin kompozisyonda vurgu kavramını bildikleri kabul edilmektedir.

ÖN DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Öğrencilerin kompozisyonda vurguya ilişkin bilgi düzeyleri aşağıdakilere benzer sorulara verdikleri yanıtlarla ölçülür:

- *Kompozisyonda vurgu ne anlama gelmektedir?*
- *Kompozisyonlarda vurgu olmasaydı eserdeki nesneler nasıl görünürdü?*

Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin yeterli olmaması durumunda aşağıdakine benzer etkinlikler uygulanabilir:

Odak Kaydırarak Vurguyu Keşfetme: Öğrencilerin kompozisyonda vurgu kavramını kısa sürede fark etmelerini sağlamak amacıyla belirgin bir odak noktası bulunan kompozisyon görseli öğrencilerle paylaşılır. Öğrencilerden 20 saniye boyunca görsele bakarak dikkatlerini en çok çeken noktayı belirlemeleri istenir. Öğrencilere ilk nereye baktıkları ve o noktayı neden dikkat çekici buldukları sorulur. Ardından görseldeki belirgin unsur kapatılarak öğrencilerden görsele yeniden bakmaları istenir ve gözlerinin nereye yöneldiği tekrar sorulur. Öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda kompozisyonda bazı öğelerin bilinçli olarak ön plana çıkarıldığı, izleyicinin dikkatinin belirli bir noktaya yönlendirildiği ve bu düzenleme ilkesine vurgu denildiği sonucuna birlikte ulaşırlar.

KÖPRÜ KURMA

Öğrencilere vurgu ile simetrik üçgen kompozisyon yapısını ilişkilendirmeleri için aşağıdakilere benzer sorular yöneltilir:

- *Üçgenin en dikkat çekici noktaları nerelerdir? Neden?*
- *Simetrik bir üçgen kompozisyon oluştursaydınız en dikkat çekici nesneyi nereye yerleştirdiniz? Neden?*

ÖĞRENME-ÖĞRETME UYGULAMALARI

Önerilen Planlama

1. Ders Saati → Üçgen kompozisyonu ve simetriyi inceleme
2. Ders Saati → Natürmort hazırlama ve taslak çizim yapma
3. Ders Saati → Tonlama ile hacim etkisi oluşturma
4. Ders Saati → Tonlama ile hacim etkisi oluşturma
5. Ders Saati → Çalışmaları tamamlama, paylaşma ve değerlendirme

ESER İNCELEME

Türk ve Batı Sanatından Üçgen Kompozisyon Örnekleri

Öğrencilerden simetrik üçgen kompozisyon yapısına uygun natürmort yapabilmeleri beklenir. Derse Türk ve Batı resim sanatından seçilen natürmort örneklerinin incelenmesiyle başlanır. Süleyman Seyyid'in "Karpuzlu Natürmort", "Kavun ve İncirler"; Hale Asaf'ın "Fırçalı Natürmort"; Feyhaman Duran'ın "Bahar Dalları"; Giorgio Morandi'nin (Corcio Morandi) Şişeler (İt. Bottiglie) Serisi'nden "Natürmort" (İt. Still Life) adlı eserleri dijital yahut basılı ortamda sınıfa sunulur (OB4). Öğrenciler eserlerdeki kompozisyon düzenini inceler. Nesnelerin yerleştirilme biçimi, odak noktası ve görsel denge üzerine kısa bir konuşma halkası oluşturulur (SDB2.2). Kompozisyonlarda üçgen yapının nasıl kurulduğu ve simetri ekseninin nasıl işlediği sade bir dille açıklanır (OB9, KB2.4).

Görsel 4.1: Karpuzlu Natürmort, Süleyman Seyyid, 1901, tuval üzerine yağlıboya, 55x38.5 cm, Sakıp Sabancı Müzesi koleksiyonu

Görsel 4.2: Kavun ve İncirler, Süleyman Seyyid, t.y., tuval üzerine yağlıboya, 54x65 cm, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi koleksiyonu

▲ **Görsel 4.3:** Fırçalı Natürmort, Hale Asaf, duralit üzerine yağlıboya, 50,5x37,5 cm, Alpaslan Aktuğ koleksiyonu.

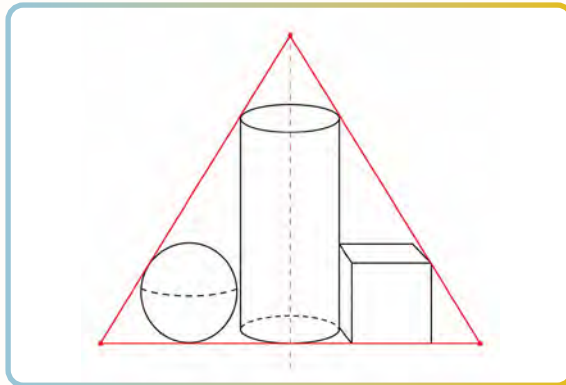
▲ **Görsel 4.4:** Bahar Dalları, Feyhaman Duran, 60x46 cm, tuval üzerine yağlıboya, 1949.

▲ **Görsel 4.5:** Natürmort, Giorgio Morandi, 1955 civarı, tuval üzerine yağlıboya, 35.56x45.72 cm, National Gallery of Art koleksiyonu.

▲ **Görsel 4.6:** Natürmort, Giorgio Morandi, 1948, tuval üzerine yağlıboya, 35x60 cm, Tate koleksiyonu.

▲ **Görsel 4.7:** Simetrik üçgen kompozisyonu gösteren şema

Üçgenin tepe noktasına değen büyük bir nesne, alt köşelerde daha küçük nesneler yer alır. Ortadan geçen simetri eksenini belirgin şekilde gösterilir. Tahtaya üçgen çizilir ve üçgenin tepe noktası ile alt kısmı belirlenir. Üçgenin ortasından bir simetri eksenini geçirilir. Bu yapının kompozisyondaki toparlayıcı rolü öğrencilerle konuşulur. Üçgen yapının nesneleri bir arada tutan bir çerçeve olduğu vurgulanır.

Uygulama Sırası

ETKİNLİK

Simetrik Üçgen Kompozisyon Yapısına Uygun Natürmort Yapma

Sınıfın bir veya birkaç noktasında öğrencilerle birlikte üçgen yapıya uygun natürmort düzeneği kurulur. Büyük ve dikkat çekici bir nesne, üçgenin tepe noktasına gelecek şekilde yerleştirilir. Daha küçük nesneler alt bölümlere dengeli biçimde konumlandırılır (**E3.7**). Natürmort kurulurken simetrik düzen öğrencilere hatırlatılır ve üçgen formun bozulmamasına dikkat edilir. Öğrenciler düzenlemeyi inceleyerek kompozisyondaki odak noktasını belirler. Hangi nesnenin daha dikkat çekici olduğu ve kompozisyonda ağırlık noktası oluşturduğu birlikte değerlendirilir. Nesnelerin yükseklikleri, boyut farklılıkları ve birbirleriyle oranlarına dikkat çekilir. Çizim grafit kalemle yürütülür. Füzen kalem, tonlama farklılıklarını göstermek amacıyla örnek olarak kullanılabilir. Çizim aşamasında öğrenciler şişeyi silindir, elmayı küre ve kutuyu prizma olarak düşünür. Öğrencilere nesneleri hafif çizgilerle çizmeleri, sonrasında detaylarını belirginleştirmeleri gerektiği hatırlatılır (**OB9**). Oran-orantı ilişkisi çizim süresince kontrol edilerek gerekli düzeltmeler yapılır (**SDB1.2**). Geniş yüzeylerde kalem yan tutularak tonlama yapılabilir. Detaylarda ise üç parmak tutuşuna geçilebilir. Ton geçişleri parmak, kâğıt peçete veya yumuşak bir bezle yumuşatılabilir. Çalışmanın dağılmaması için sabitleyici sprey kullanılabilir. Malzeme tercihi öğrenciye bırakılır (**E1.2, SDB1.1**).

Görsel 4.8: Meyve ve bardak ile simetrik üçgen kompozisyon

Görsel 4.9: Meyve ve bardak ile simetrik üçgen kompozisyon yapısına uygun natürmort

BİLGİLENDİRME

Kavrama tutuşu (overhand grip) kalemin üst kısmının avuç içiyle kavrandığı tutuş tarzıdır. Bu tutuşla kalem, kâğıda daha yatık açıyla temas eder. Üç parmak tutuşu (tripod grip) kalemin başparmak, işaret parmağı ve orta parmak arasında tutulduğu temel yazı ve çizim tutuşudur.

▲
Görsel 4.10: Kavrama tutuşu

▲
Görsel 4.11: Üç parmak tutuşu

NOT

Çalışma sürecinde malzemelerin tasarruflu kullanılması gerektiği öğrencilere hatırlatılır (D17.3). Hijyen kurallarına dikkat edilir (D18.1).

Çalışmanın Tamamlanması ve Paylaşımı

Çalışmalar tamamlandığında sınıf içinde konuşma halkası oluşturulur (E3.5). Öğrenciler kompozisyonlarındaki düzenlemeyi, oran-orantı ilişkisini ve çalışmalarının üçgen yapıya uygunluğu açıklar (KB2.14, OB9). Başarılı buldukları ve geliştirmek istedikleri yönleri belirtir (D10.1, SDB1.2, KB2.17). Yeni öğrendikleri kavramları ve süreçte edindikleri deneyimleri açık fikirlilikle paylaşır (E3.5, SDB1.3). Çalışma ortamı iş birliği içinde düzenlenir (D18.2, SDB2.2). Sanatsal ürünler dijital veya fiziksel ortamda sergilenir.

Değerlendirme

Hazırlanan çalışmalar performans görevi olarak ele alınır. Kontrol listesi (Bk. Ek 1) aracılığıyla öğrencinin üçgen kompozisyon kurma, oran-orantıyı koruma ve kompozisyonunu açıklama becerisi değerlendirilir. Öz değerlendirme formu (Bk. Ek 2) ile öğrencinin sürece ilişkin farkındalığı geliştirilir.

FARKLILAŞTIRMA

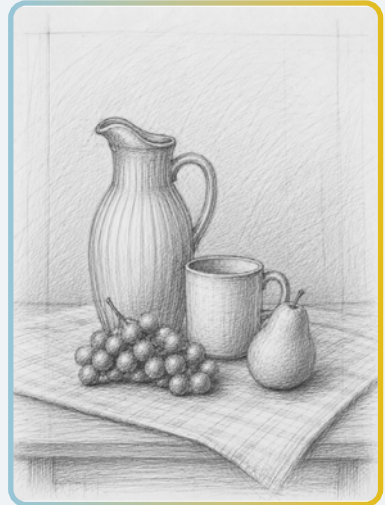
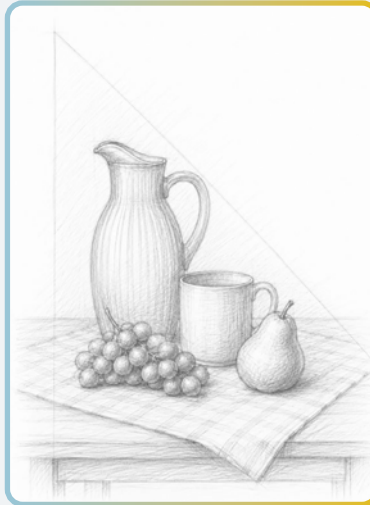
Zenginleştirme

Etkinlik: Asimetrik Natürmort Yapma

Öğrenciler dört veya daha fazla nesneyle asimetrik bir üçgen kompozisyon kurar. Nesneleri dik kenar veya çeşitkenar üçgen içine yerleştirir. Büyük ve dikkat çekici nesneyi, üçgenin tepe noktasına gelecek şekilde konumlandırır. Alt bölümdeki nesnelerden birini merkeze, diğerini köşeye daha yakın yerleştirir. Nesneler arasındaki mesafelerin eşit olmamasına dikkat eder. Bir tarafta nesneler birbirine daha yakın durur. Öğrenciler kompozisyonu kurduktan sonra nesneleri önce hafif çizgilerle çizer, ardından detayları belirginleştirir. Çalışma sonunda öğrenciler, üçgen formun çizimde nerede oluştuğunu gösterir ve resimdeki en dikkat çekici nesnenin hangisi olduğunu açıklar.

▲ Görsel 4.12: Sürahi ve üzüm ile asimetrik üçgen kompozisyon

▲ Görsel 4.13: Sürahi ve üzüm ile asimetrik üçgen kompozisyon yapısına uygun natürmort

Destekleme

Etkinlik: Üç Nesneli Simetrik Üçgen Natürmort Yapma

Öğrenciler, en fazla üç nesne kullanarak simetrik üçgen kompozisyona uygun bir natürmort düzeni kurar. En büyük nesne üçgenin tepe noktasına yerleştirilir. Diğer iki nesne büyük nesnenin sağına ve soluna eşit yükseklikte konumlandırılır. Öğrenciler düzenlemeyi inceleyerek ortadan geçen simetri eksenini belirler. Nesneleri önce silindir, küre, prizma gibi basit geometrik formlar hâlinde hafif çizgilerle taslak olarak çizer. Öğrenciler çalışmayı tonlayabilir veya çizim olarak bırakabilir. Çalışma sonunda, üçgenin tepe noktasını ve simetri eksenini çizim üzerinde gösterir.

▲ **Görsel 4.14:** Elma ve kavanoz ile simetrik natürmort

▲ **Görsel 4.15:** Elma ve kavanoz ile simetrik kompozisyon yapısına uygun natürmort

EK 2. KONTROL LİSTESİ

Bu kontrol listesi öğrencilerden beklenen becerilerin, belirlenen ölçütler doğrultusunda gerçekleşme düzeyini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Değerlendirme sürecini puanlama yapmadan, öğrencinin bireysel gelişimini dikkate alarak ve süreç odaklı bir yaklaşımla yürütünüz.

KONTROL LİSTESİ

Bu form, öğrenci performanslarını değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Listedeki her maddeyi inceleyerek öğrencinize uygun olan "Evet" veya "Hayır" seçeneklerinden birini işaretleyiniz. "Hayır" olarak işaretlediğiniz öğrenci davranışlarını geliştirmeye çalışınız.

Etkinlik Adı :

Adı-Soyadı : .....

Sınıfı-Numarası : ..... / .....

Tarih : ...../...../20.....

No	Ölçütler	Hayır	Evet
1	Üçgen kompozisyon kurdu.		
2	Nesneleri simetri eksenine göre yerleştirdi.		
3	Nesneler arasındaki oran-orantıyı doğru aktardı.		
4	Nesneleri tonlama yaparak hacimlendirdi.		
5	Kompozisyonunu sözlü olarak açıkladı.		

Öğretmen Görüşleri/Açıklamalar: .....

.....

.....

.....

.....

.....

"Kontrol Listesi"ne
karekod üzerinden
erişebilirsiniz.

EK 2. ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form, öğrencilerin bireysel öğrenme süreçlerine yönelik farkındalık geliştirmelerini ve sorumluluk almalarını desteklemek amacıyla hazırlanmıştır. Formdaki her ölçütü öğrencilerle gözden geçiriniz. Değerlendirme sürecinde öğrencilerin tarafsız olmalarına rehberlik ediniz.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form, performansınızı değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi samimi ve dürüst olarak bu forma yansıtmamız beklenmektedir. Her ölçüt için en uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneği işaretleyiniz. "Hayır" ve "Kısmen" olarak işaretlediğiniz cevaplarınızı öğretmeniniz rehberliğinde değerlendiriniz.

Etkinlik Adı :
 Adı-Soyadı : .....
 Sınıfı-Numarası : ..... / .....
 Tarih : ...../...../20.....

No	Ölçütler	Hayır	Kısmen	Evet
1	Üçgen kompozisyon kurdum.			
2	Nesneleri simetri eksenine göre yerleştirdim.			
3	Nesneler arasındaki oran-orantıyı doğru çizdim.			
4	Çizdiğim nesneleri gölgelendirdim.			
5	Çalışmamı zamanında tamamladım.			

Öğrencinin Ek Yorumu:

Çalışmanızda en çok hangi bölümü beğendiniz? Neden?

.....
 .....

Bir sonraki çalışmanızda neleri farklı yapmak istersiniz?

.....
 .....

"Öz Değerlendirme
Formu"na karekod
üzerinden
erişebilirsiniz.

6. Sınıf

5. TEMA

RENK VE ESTETİK

Tema içeriğine
karekod üzerinden
erişebilirsiniz.

TEMA ADI	Renk ve Estetik
SINIF DÜZEYİ	6
TEMA KAPSAMI	Öğrencilerin yüz oranlarını ve aks çizgisini dikkate alarak merkezî kompozisyon yapısına uygun portre yapmaları amaçlanmaktadır.
DERS SAATİ	5
ALAN BECERİLERİ	SAB4. Sanatsal Üretim Yapma
KAVRAMSAL BECERİLER	-
EĞİLİMLER	E1.2. Bağımsızlık, E3.2. Odaklanma, E3.5. Açık Fikirlilik
PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER	
SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ	SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık), SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB1.3. Kendine Uyarılama (Öz Yansıtma), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme
DEĞERLER	D10. Mütevazılık, D11. Özgürlük, D17. Tasarruf, D18. Temizlik
OKURYAZARLIK BECERİLERİ	OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı
DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER	Matematik
BECERİLER ARASI İLİŞKİLER	KB1. Temel Beceriler, KB2.4. Çözümleme, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.18. Tartışma, KB2.20. Sentezleme
ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ	
GS.6.5.1. Merkezî kompozisyon yapısına uygun portre yapabilme	
a) Merkezî kompozisyon yapısına uygun portre tasarlar.	
b) Yüz oranlarına ve yerleştirme kurallarına uygun şekilde portre oluşturur.	
İÇERİK ÇERÇEVESİ	Resim Sanatında Portre Merkezî Kompozisyon
ANAHTAR KAVRAMLAR	aks çizgisi, portre
ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)	Öğrenme çıktıları; kontrol listeleri ve öz değerlendirme formları kullanılarak değerlendirilebilir. Sınıf içi performans görevi olarak öğrencilerden yüz oranlarını ve aks çizgisini dikkate alarak merkezî kompozisyon yapısına uygun portre oluşturmaları istenir. Portreleri, yüz oranlarına ve yerleştirme kurallarına göre yapmaları beklenir.

TEMA AKIŞI

- Portreyi Tanıma ve Görsel İnceleme
- Merkezî Kompozisyon Yapısını Fark Etme
- Yüz Oranları ve Aks Çizgisini İnceleme
- Geometrik Şekillerle Taslak Portre Çizimi Yapma
- Renkli Portre Oluşturma
- Değerlendirme
- Sergileme
- Farklılaştırma

ÖĞRETMEN HAZIRLIĞI

Ders öncesinde portre, merkezî kompozisyon, aks çizgisi, simetri, yüz oranları ve yüz ifadesi kavramları gözden geçirilir. Hazırlık kapsamında aşağıdaki örneklerin hazır bulundurulması önerilir:

- Kılavuzda yer alan İbrahim Çallı'ya ait "Mustafa Kemal Atatürk Portresi" ile Fausto Zonaro'ya ait portre örnekleri incelenir.
- Ders sırasında kullanılmak üzere yüz oranlarını gösteren şemalar hazırlanabilir. Bu şemalarda yüzün ortasından geçen aks çizgisi, göz hizası ve temel yerleştirme ilişkilerini gösteren çizimlerden yararlanılabilir.
- Yağlı pastel boya ve tebeşir kullanımına yönelik örnek uygulamalar hazırlanır. Tebeşirin peçete, pamuk veya parmak yardımıyla yumuşatılarak ton geçişi sağlanabileceği önceden denenebilir. Tebeşir çalışmalarında kullanılacak sabitleyici malzeme temin edilebilir.

**ÖĞRENCİ HAZIRLIĞI VE
ETKİNLİK MALZEMELERİ**

Uygulamada kullanılacak malzemeler öğrencilerle önceden paylaşılır. Bu temada portre çizimi, renklendirme ve maske tasarımı çalışmaları bulunduğu için malzemeler etkinlik türüne göre hazırlanır. Ayrıca öğrenciler bir portre sanatçısı, portre eseri veya farklı kültürlerdeki portreler hakkında kısa araştırmalar yapabilir.

Portre Çalışmaları İçin

- Resim kâğıdı
- Grafit kalem
- Yağlı pastel boya
- Tebeşir (isteğe bağlı)
- Pamuk veya peçete (isteğe bağlı)

Maske Çalışmaları İçin

- Renkli karton veya kalın kâğıt
- Gazete kâğıdı veya el işi kâğıtları
- İp veya lastik
- Renkli boyalar (isteğe bağlı)
- Küt uçlu makas
- Mum tipi yapıştırıcı

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

TEMEL KABULLER

Öğrencilerin simetri eksenini ve simetrik üçgen kompozisyon yapıları hakkında temel bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir.

ÖN DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Öğrencilere simetri eksenini ve simetrik üçgen kompozisyon konusundaki bilgilerini ölçmek için aşağıdakilere benzer sorular yöneltilir:

- Merkezî kompozisyonlarda neden dikdörtgen, kare veya çokgen yerine üçgen kullanılmıştır?
- Simetrik bir üçgen kompozisyonda ana figür veya odak noktası genellikle nereye yerleştirilir?
- Bir üçgen kompozisyonu simetrik hâle getirmek için figürleri nasıl yerleştirirsiniz?

Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin yeterli olmaması durumunda öğretmen tarafından aşağıdakilere benzer etkinlikler uygulanabilir:

a) Yüz Eksenini Bulma: Öğrenciler farklı portre görselleri gösterilir. Öğrenciler görsellerde yüzün ortasından geçen hayalî eksenini gösterir.

b) Üçgen Kompozisyonu Gruplandırma: Tahtaya veya ekrana “Simetrik Üçgen Kompozisyonlar” ve “Asimetrik Üçgen Kompozisyonlar” başlıkları açılır. Öğrencilerden, başlıklara uygun üçgen kompozisyon görsellerini (bir piramit yapısı simetrik, yamuk bir üçgen kompozisyon asimetrik) uygun başlık altında sınıflandırmaları istenir.

KÖPRÜ KURMA

Öğrencilere merkezî, simetrik ve üçgen yapıyı portreyle ilişkilendirmeleri için aşağıdakilere benzer sorular yöneltilir:

- Aynaya baktığınızda yüzünüzde simetriyi sağlayan hayalî bir çizgi çizecek olsanız bu çizgi nereden geçerdi?
- Merkezde konumlandırılmış bir yüz mü yoksa hafif yana dönük bir yüz mü daha simetrik portre oluşturur?

ÖĞRENME-ÖĞRETME UYGULAMALARI

Önerilen Planlama

1. Ders Saati → Portre örneklerini ve merkezî kompozisyon yapısını inceleme
2. Ders Saati → Yüz oranlarını inceleme ve taslak portre çizimi yapma
3. Ders Saati → Portreyi renklendirme ve ton geçişleri oluşturma
4. Ders Saati → Portreyi renklendirme ve kişisel detaylar ekleme
5. Ders Saati → Çalışmaları tamamlama, paylaşma ve değerlendirme

ESER İNCELEME

Türk Resim Sanatından Portre Örnekleri

Öğrencilerden merkezî kompozisyon yapısına uygun portre yapabilmeleri beklenir. Derse portre örnekleri gösterilerek başlanır. Farklı kültürlerden ve Türk resim sanatından seçilmiş birkaç portre görseli sunulur. Öğrencilerden bu eserleri incelemeleri ve dikkatlerini ilk çeken özellikleri söylemeleri istenir. “Yüz ortada mı?”, “Figür nereye yerleştirilmiş?”, “Bakış yönü nasıl?” gibi sorularla merkezî kompozisyon yapısı fark ettirilir. Öğrenciler daha önce yaptıkları kısa araştırmalardan edindikleri bilgileri paylaşır. Mevcut bilgileriyle sanatçı adı, dönem, teknik gibi bilgileri görsellerle ilişkilendirir (OB1, KB2.6, E3.2).

İbrahim Çallı’nın “Atatürk Portresi” ile Fausto Zonaro’nun “Otoportre” ve “Abdülhamid’in Portresi” görselleri incelenir. Bu eserlerde yüzün konumuna, simetrik yapıya ve yüz ifadesine dikkat çekilir (OB4, OB9). Öğrenciler “Yüz tam ortada mı?”, “Gözler aynı hizada mı?”, “Ressam yüz ifadesini nasıl göstermiş?” gibi sorulara cevap verir. Böylece kompozisyon yapısı ve yüz oranları üzerinde düşünür (KB2.4).

▲ **Görsel 5.1:** Mustafa Kemal Atatürk Portresi, İbrahim Çallı, 1935, tuval üzerine yağlıboya, 140x119 cm, MSGSÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi koleksiyonu.

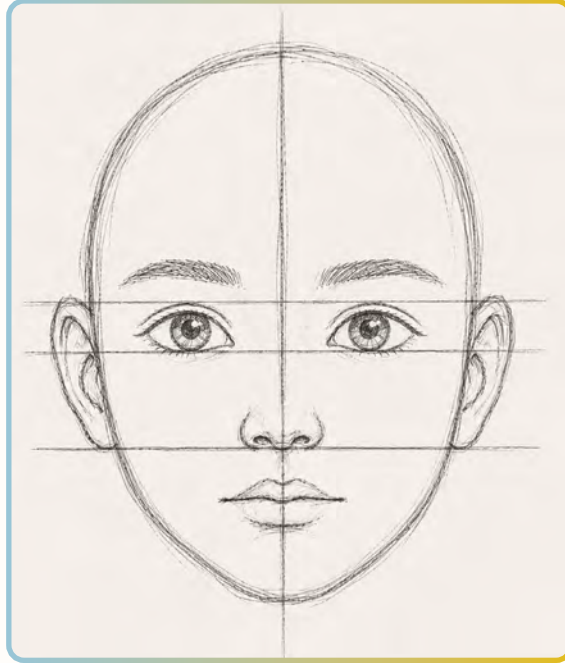

▲ **Görsel 5.2:** II. Abdülhamid’in Portresi, Fausto Zonaro, t.y., tuval üzerine yağlıboya (kesin doğrulanamamıştır), Zonaro Aile Arşivi.

▲ **Görsel 5.3:** Otoportre, Fausto Zonaro, t.y., tuval üzerine yağlıboya, (ölçü bilgisi belirtilmemiş), özel koleksiyon.

İnsan yüzünün temel oranları tahtada gösterilir. Yüz, dikey bir aks çizgisiyle ikiye bölünür. Göz hizası yatay bir çizgiyle işaretlenir. Öğrenciler bu hayali çizgileri kendi yüzlerinde veya bir arkadaşlarının yüzünde düşünerek simetriyi fark eder. Çocuk ve yetişkin yüzlerindeki oranların farklı olduğu açıklanabilir. Burada öğrencilerin ölçüleri ezberlemesi yerine yerleştirme mantığını kavraması amaçlanır.

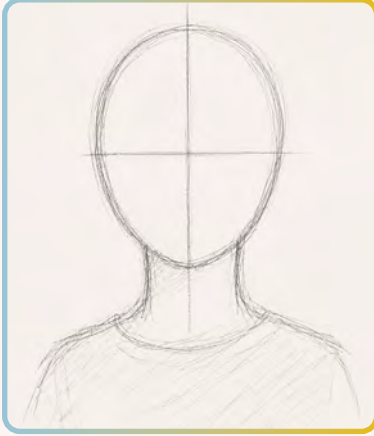
▲ **Görsel 5.4:** Portre oranları şeması

Uygulama Sırası

ETKİNLİK

Merkezi Kompozisyon Yapısına Uygun Portre Yapma

Öğrencilerle cepheden çekilmiş bir fotoğraf paylaşılır. Öğrenciler yüzün önce geometrik şekillerle taslak çizimini yapar (**KB1**). Baş, kâğıdın ortasına oval bir form olarak yerleştirilir ve ortadan geçen dikey bir aks çizgisi çizilir. Gözler için oval, burun için üçgen ve ağız için yay çizgisi kullanılır. Yüz öğeleri bu eksene göre yerleştirilir ve kompozisyon ortalanır. Böylece merkezî yapı korunur (**KB2.4, KB2.20**). Öğrenciler çalışmalarını yağlı pastel boya ile veya imkânlar doğrultusunda tebeşir kullanarak renklendirir. Yağlı pastel boyanın üst üste uygulanarak renk yoğunluğu oluşturabileceği gösterilir. Tebeşirin ise toz pastel tekniğine benzer biçimde peçete, pamuk veya parmak yardımıyla yumuşatılarak ton geçişi sağlanabileceği gösterilebilir. Öğrenciler malzeme seçimlerini sınıfın imkânlarına ve kendi tercihlerine göre yapar (**D11.2, E1.2, SDB1.1**). Çalışma sırasında malzemelerin tasarruflu kullanılması ve temizlik kurallarına uyulması gerektiği hatırlatılır (**D17.3, D18.1**). Portreye kişisel özellikler eklenebilir. Saç biçimi, aksesuar, kıyafet veya arka plan detayları kompozisyonun merkezî dengesini bozmayacak şekilde yerleştirilir. Yüz ifadesinin duygu ve karakter taşıdığı vurgulanır. Tarihi olayların veya duyguların yüz ifadelerine yansıtılabileceği üzerine kısa bir tartışma yapılır (**KB2.18, SDB2.1**). Farklı yüz özelliklerinin kültürel zenginlik olduğuna dikkat çekilir (**OB5**). Tebeşirle yapılan çalışmaların dağılmaması için sabitleyici sprey kullanılabilir.

▲ **Görsel 5.5:** Merkezi kompozisyon yapısına uygun taslak portre çizimi

▲ **Görsel 5.6:** Merkezi kompozisyon yapısına uygun renkli portre

Çalışmanın Tamamlanması ve Paylaşımı

Çalışmalar tamamlandıktan sonra öğrenciler portrelerini aks çizgisine uygunluk, merkezî yerleşim ve açık-orta-koyu değer kullanımı açısından inceler (**SDB3.3, OB4**). Güçlü buldukları yönleri ve geliştirmek istedikleri noktaları sözlü olarak ifade eder (**D10.1, SDB1.2**). Süreç boyunca deneyimlerini paylaşmaları teşvik edilir (**E3.5, SDB1.3**). Ders sonunda çalışma ortamı birlikte düzenlenir (**D18.2, SDB2.2**). Portreler sınıf panosunda veya dijital ortamda sergilenir.

Değerlendirme

Hazırlanan çalışmalar performans görevi olarak ele alınır. Süreç kontrol listesi (**Bk. Ek 1**) ve öz değerlendirme formu (**Bk. Ek 2**) ile değerlendirilebilir.

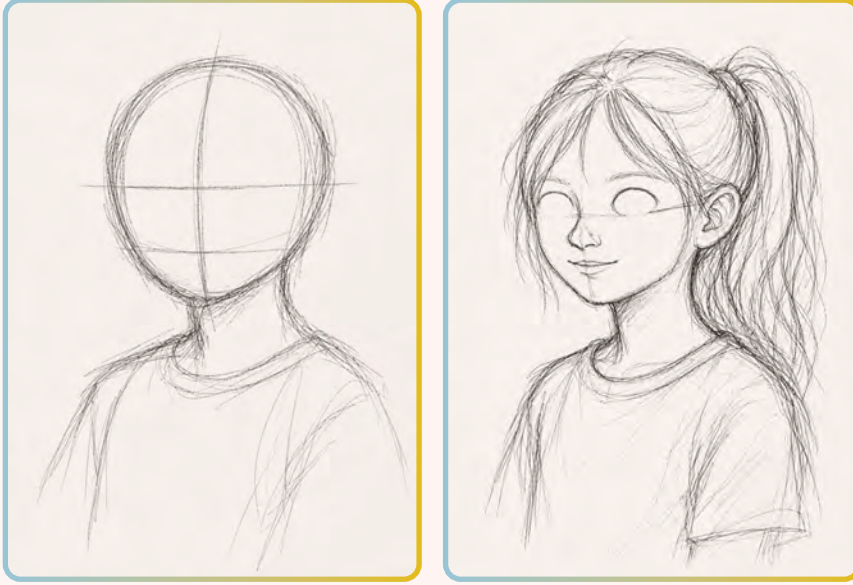
FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

⚠ Öğrenciler aşağıdaki etkinliklerden birine yönlendirilebilir.

Etkinlik 1: Çapraz Bakış Açısıyla Portre Çalışması

Öğrenciler önce başın yönünü belirler ve oval formu kâğıdın ortasına yerleştirir. Yüz eksenini hafif kaydırarak göz, burun ve ağız yerleşimini bakış yönüne göre düzeylerine uygun şekilde düzenler. Yakın taraftaki gözün daha belirgin, uzak taraftaki gözün daha dar görüneceği öğrencilere hatırlatılır. Açık-orta-koyu ton geçişleriyle hacim etkisi oluşturulabilir.

▲ **Görsel 5.7:** Çapraz bakış açısıyla taslak portre çizimi

▲ **Görsel 5.8:** Çapraz bakış açısıyla renkli portre

Etkinlik 2: Kâğıt Hamuruyla Maske Yapımı

Önceden hazırlanmış veya sınıfta birlikte hazırlanmış kâğıt hamuru (gazete kâğıdı parçaları ve tutkal karışımı) balon veya litrelik meşrubat şişesi üzerine katmanlar hâlinde uygulanır. Form üzerinde burun, kaş ve yanak çıkıntıları eklenerek yüz ifadesi belirginleştirilir. Yüzey tamamen kaplandıktan sonra kurumaya bırakılır. Renklendirme aşamasında öğrenciler Türk kültürünü yansıtan lale motifleri veya geometrik motifler kullanabilir. Kırmızı-beyaz, turkuaz-lacivert gibi kültürel çağrışımlı olan renkleri tercih edebilir. Motif ve renkler yüz eksenini bozmayacak, merkezî dengeyi koruyacak biçimde yerleştirilir. Çalışma sonunda öğrenciler, maskenin yüz eksenini gösterir ve hangi bölümün daha dikkat çekici olduğunu açıklar.

▲ **Görsel 5.9:** Kâğıt hamuruyla maske

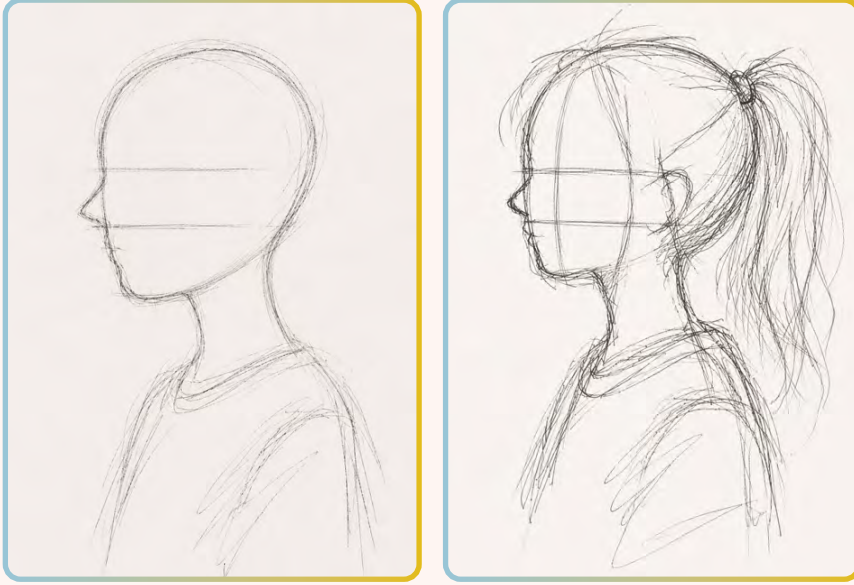
▲ **Görsel 5.10:** Kâğıt hamuruyla maske örnekleri

Destekleme

⚠ Öğrenciler aşağıdaki etkinliklerden birine yönlendirilebilir.

Etkinlik 1: Yandan (Profilden) Portre Çalışması

Öğrenciler portreyi yandan görünüm (profil) olarak çizer. Önce başın dış konturunu hafif çizgilerle belirler. Göz, burun ve ağız yerleri basit oranlara dikkat edilerek işaretler. Yağlı pastel boya ile renklendirmeye geçilir. Renkler üst üste uygulanarak yoğunluk sağlanır. Yüz ifadesinin belirgin olması ve figürün kâğıdın merkezinde kalması gerektiği hatırlatılır. Çalışma sonunda öğrenciler, profil çizimde burun ve çene hattını göstererek kompozisyonun merkezi yerleşimini açıklar.

▲ **Görsel 5.11:** Yandan taslak portre çizimi

▲ **Görsel 5.12:** Yandan renkli portre

Etkinlik 2: Renkli Kâğıt veya Kartonlarla Maske Yapımı

Öğrenciler öncelikle renkli karton veya kalın kâğıt üzerine büyük bir oval çizerek maske formunu oluşturur. Çizimi tamamladıktan sonra maskeyi dikkatlice keser. Ortadan geçen hafif bir dikey çizgiyle yüz eksenini belirler. Göz yerlerini bu eksene göre işaretler ve makasla keserek boşluk oluşturur. Ardından maske üzerinde burun, kaş ve ağız biçimlerini çizer veya ayrı karton parçaları kesip yapıştırarak maskeyi zenginleştirir. Detayları yüz eksenini bozmayacak biçimde yerleştirmeye dikkat eder. Maskenin iki yanına, kulak hizasına küçük delikler açar. Bu deliklerden ip veya lastik geçirerek maskeyi takılabilir hâle getirir. Çalışma sonunda maskeyi yüzüne takar, orta ekseni gösterir ve maskenin en dikkat çekici bölümünü açıklar.

▲
Görsele 5.13: Kâğıt maskeler

EK 1. KONTROL LİSTESİ

Bu kontrol listesi öğrencilerden beklenen becerilerin, belirlenen ölçütler doğrultusunda gerçekleşme düzeyini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Değerlendirme sürecini puanlama yapmadan, öğrencinin bireysel gelişimini dikkate alarak ve süreç odaklı bir yaklaşımla yürütünüz.

KONTROL LİSTESİ

Bu form, öğrenci performanslarını değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Listedeki her maddeyi inceleyerek öğrencinize uygun olan "Evet" veya "Hayır" seçeneklerinden birini işaretleyiniz. "Hayır" olarak işaretlediğiniz öğrenci davranışlarını geliştirmeye çalışınız.

Etkinlik Adı :

Adı-Soyadı : .....

Sınıfı-Numarası : ..... / .....

Tarih : ...../...../20.....

No	Ölçütler	Hayır	Evet
1	Portresinde aks çizgisini kullandı.		
2	Yüz öğelerini merkezî yerleşime uygun yerleştirdi.		
3	Portresinde yüz oranlarına dikkat etti.		
4	Çalışmasında açık ve koyu ton farklılıkları oluşturdu.		

Öğretmen Görüşleri/Açıklamalar: .....

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

"Kontrol Listesi"ne
karekod üzerinden
erişebilirsiniz.

EK 2. ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form, öğrencilerin bireysel öğrenme süreçlerine yönelik farkındalık geliştirmelerini ve sorumluluk almalarını desteklemek amacıyla hazırlanmıştır. Formdaki her ölçütü öğrencilerle gözden geçiriniz. Değerlendirme sürecinde öğrencilerin tarafsız olmalarına rehberlik ediniz.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form, performansınızı değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi samimi ve dürüst olarak bu forma yansıtmamız beklenmektedir. Her ölçüt için en uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneği işaretleyiniz. "Hayır" ve "Kısmen" olarak işaretlediğiniz cevaplarınızı öğretmeniniz rehberliğinde değerlendiriniz.

Etkinlik Adı :
 Adı-Soyadı : .....
 Sınıfı-Numarası : ..... / .....
 Tarih : ..... / ..... / 20.....

No	Ölçütler	Hayır	Kısmen	Evet
1	Portremin kâğıdın ortasına yerleştirdim.			
2	Yüzdeki orantıya dikkat ettim.			
3	Çalışmamda farklı renkler kullandım.			
4	Portreme karakter özellikleri ekledim.			
5	Çalışmamı zamanında tamamladım.			

Öğrencinin Ek Yorumu:

Çalışmanızda en çok hangi bölümü beğendiniz? Neden?

.....
 .....

Bir sonraki çalışmanızda neleri farklı yapmak istersiniz?

.....
 .....

"Öz Değerlendirme
 Formu"na karekod
 üzerinden
 erişebilirsiniz.

6. Sınıf

6. TEMA

MİLLÎ DEĞERLER VE SANAT

Tema içeriğine
karekod üzerinden
erişebilirsiniz.

TEMA ADI	Millî Değerler ve Sanat
SINIF DÜZEYİ	6
TEMA KAPSAMI	Öğrencilerin demokrasi bağlamında Cumhuriyet'in özgürlük, eşitlik, adalet ve bağımsızlık değerlerini kavramaları; bu değerleri tarihî ve güncel bağlamda incelemeleri ve semboller aracılığıyla özgürlük, eşitlik, adalet ve bağımsızlık değerlerini yansıtan iki veya üç boyutlu sanatsal ürünler oluşturmaları amaçlanmaktadır.
DERS SAATİ	4
ALAN BECERİLERİ	SAB4. Sanatsal Üretim Yapma
KAVRAMSAL BECERİLER	-
EĞİLİMLER	E1.2 Bağımsızlık, E3.5. Açık Fikirlilik
PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER	
SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ	SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği
DEĞERLER	D1. Adalet, D4. Dostluk, D17. Tasarruf, D19. Vatanseverlik
OKURYAZARLIK BECERİLERİ	OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB7. Veri Okuryazarlığı, OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı
DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER	Sosyal Bilgiler, Türkçe
BECERİLER ARASI İLİŞKİLER	KB1. Temel Beceriler, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.18. Tartışma, KB2.20. Sentezleme
ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ	
GS.6.6.1. Cumhuriyet'in özgürlük, eşitlik, adalet ve bağımsızlık değerlerini yansıtan sanatsal üretim yapabilme	
a) Cumhuriyet'in özgürlük, eşitlik, adalet ve bağımsızlık değerlerini yansıtan kompozisyon tasarlar. b) Cumhuriyet'in özgürlük, eşitlik, adalet ve bağımsızlık değerlerini yansıtan kompozisyon oluşturur.	
İÇERİK ÇERÇEVESİ	Cumhuriyet'in Temel Değerleri Özgürlük, Eşitlik, Adalet ve Bağımsızlık
ANAHTAR KAVRAMLAR	adalet, bağımsızlık, cumhuriyet değerleri, eşitlik, özgürlük
ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)	Öğrenme çıktıları, kontrol listeleri ve akran değerlendirme formları kullanılarak değerlendirilebilir. Sınıf içi performans görevi olarak öğrencilerden sembolleri kullanarak Cumhuriyet'in özgürlük, eşitlik, adalet, bağımsızlık gibi temel değerlerini yansıtan iki veya üç boyutlu sanatsal ürünler oluşturmaları istenir. Bu süreçte pastel boya, sulu boya, guaj boya, akrilik boya, kolaj, şablon baskı gibi tekniklerden yararlanmaları veya sürdürülebilir malzemelerle heykel ve dijital poster yapmaları beklenir.

TEMA AKIŞI

- Cumhuriyet Değerlerini Tanıma ve Anlamlandırma
- Cumhuriyet Değerlerini Günlük Yaşamla İlişkilendirme
- Cumhuriyet Değerlerini Sembollerle İfade Etme
- Cumhuriyet Değerlerini Yansıtan Kompozisyon Tasarlama
- Cumhuriyet Değerlerini Yansıtan Sanatsal Ürün Oluşturma
- Değerlendirme
- Sergileme
- Farklılaştırma

ÖĞRETMEN HAZIRLIĞI

Ders öncesinde Cumhuriyet'in temel değerleri olan özgürlük, eşitlik, adalet ve bağımsızlık kavramları gözden geçirilir. Hazırlık kapsamında aşağıdaki örneklerin hazır bulundurulması önerilir.

- Kılavuzda yer alan TBMM'nin açılışını gösteren tarihî fotoğraf ile Cumhuriyet değerlerini temsil eden sembol görselleri (meşale, terazi, uçan kuşlar ve iç içe geçmiş halkalar) ders sırasında kullanılmak üzere önceden hazırlanır.

ÖĞRENCİ HAZIRLIĞI VE ETKİNLİK MALZEMELERİ

Uygulamada kullanılacak malzemeler öğrencilerle önceden paylaşılır. Öğrencilerden Cumhuriyet'in özgürlük, eşitlik, adalet ve bağımsızlık değerlerinden biri hakkında kısa bilgi edinmeleri istenebilir. Derse, ilgilerini çeken bir sembol veya görsel örneği getirmeleri önerilebilir.

Ortak Çizim ve Tasarım Malzemeleri

- Resim kâğıdı
- Grafit kalem
- Renkli boyalar
- Silgi

Poster Çalışmaları İçin

- Fon kartonu
- Renkli kâğıtlar
- Dergi ve gazete görselleri
- Pastel boya/ sulu boya/ guaj boya/ akrilik boya
- Şablonlar (isteğe bağlı)
- Mum tipi yapıştırıcı
- Küt uçlu makas

Üç Boyutlu Çalışmalar İçin

- Karton
- Kâğıt hamuru
- Alüminyum folyo
- Galvanizli tel
- Sürdürülebilir malzemeler
- Renkli boyalar (isteğe bağlı)
- Mum tipi yapıştırıcı

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

TEMEL KABULLER

Öğrencilerin özgürlük, eşitlik, adalet ve bağımsızlık kavramlarına yönelik ön bilgilerinin olduğu kabul edilmektedir.

ÖN DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Öğrencilere özgürlük, eşitlik, adalet ve bağımsızlık kavramlarına ilişkin aşağıdakilere benzer sorular yöneltilir:

- Özgürlük sizce bir seçim yapabilmek midir?
- Sizce eşit olmak herkesin aynı şeyi yapması mı demektir?
- Adalet sizce herkesin hak ettiğini alması mı yoksa herkesin aynı şeye sahip olması mıdır?
- Bağımsızlık özgürce yaşamınızı sağlamakta mıdır?

Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin yeterli olmaması durumunda öğretmen tarafından aşağıdakilere benzer etkinlikler uygulanabilir:

a) Kavramı Tamamlama: Öğrencilere aşağıdakilere benzer eksik cümleler verilir. Öğrenciler cümleleri kısa ifadelerle tamamlar.

- Özgürlük demek...
- Adalet demek...
- Eşitlik demek...
- Bağımsızlık demek...

b) Değeri Sembolle Eşleştirme: Öğrencilere kuş, terazi, meşale ve birleşen halkalara yönelik semboller gösterilir. Öğrenciler sembollerin temsil ettiği değerleri söyler.

KÖPRÜ KURMA

Öğrencilere özgürlük, eşitlik, bağımsızlık gibi kavramlarla 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın içerdiği değerler arasında ilişki kurmaları için aşağıdakilere benzer sorular yöneltilir:

- 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı neden "ulusal egemenlik" kelimesini içerir?
- 23 Nisan'ın kutlanması, dünyadaki diğer çocuklara hangi mesajları vermektedir?
- Bağımsızlığı temsil eden meşale sembolü 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile hangi yönlerden ilişkilendirilebilir?
- Eşitliği temsil eden birleşen halkalar 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda kutlanan değerleri hangi yönüyle hatırlatmaktadır?

ÖĞRENME-ÖĞRETME UYGULAMALARI

Önerilen Planlama

1. Ders Saati → Cumhuriyet değerlerini inceleme ve günlük yaşamla ilişkilendirme
2. Ders Saati → Cumhuriyet sembollerini inceleme ve kompozisyon tasarlama
3. Ders Saati → Poster veya üç boyutlu çalışma oluşturma
4. Ders Saati → Çalışmaları tamamlama, paylaşma ve değerlendirme

● Farkındalık Geliştirme: Cumhuriyet Değerleri

Cumhuriyet'in temel değerleri üzerine kısa bir inceleme ve paylaşım çalışmasıyla başlanır. Öğrenciler Cumhuriyet'in ilanı ve Cumhuriyet değerleri hakkında temel bilgi toplamaya yönlendirilir (**KB2.6, OB1**). Bu amaçla küçük gruplara ayrılır ve her grup özgürlük, eşitlik, adalet veya bağımsızlık kavramlarından birine odaklanır. Gruplar, Cumhuriyet'in ilanını anlatan kısa metinleri inceleyerek seçtikleri kavramın neyi ifade ettiğini belirler. Metinlerden elde ettikleri bilgileri sınıfla paylaşır ve kavramın anlamına yönelik çıkarımlar yapar (**KB2.10, OB1**). Ardından öğrencilerle beyin fırtınası yapılır. Öğrenciler özgürlük, eşitlik, adalet ve bağımsızlık kavramlarının günlük yaşamda hangi durumlarda görülebileceğine ilişkin örnekler verir (**KB2.18, SDB2.1**). Verilen örnekler tahtada veya büyük bir kâğıt üzerinde toplanarak kavramlar günlük yaşamla ilişkilendirilir (**OB7**). Bu süreçte Mustafa Kemal Atatürk'ün Cumhuriyet'in temel değerlerine yönelik vurgularını içeren örnekler incelenebilir. Cumhuriyet'in söz konusu değerleri yaşatan uygulamalarına ilişkin metin, görsel veya video örnekleri üzerinden değerlendirmeler yapılabilir.

▲ **Görsel 6.1:** TBMM'nin açılışını gösteren tarihi fotoğraf

Uygulama Sırası

Öğrencilerden Cumhuriyet'in özgürlük, eşitlik, adalet ve bağımsızlık değerlerini yansıtan sanatsal bir ürün tasarımları istenir. Bu süreçte öğrencilerin ele aldıkları kavramları bağlamından koparmadan sembolik imgelerle ifade etmeleri sağlanır (**OB4, D1.1, D19.4**). Örneğin özgürlüğü temsil eden bir kuş, adaleti temsil eden bir terazi, bağımsızlığı temsil eden bir meşale, eşitliği simgeleyen birleşen halkalar gibi semboller üzerine düşünceleri sağlanır. Ardından öğrenciler bireysel veya grup hâlinde çalışarak seçtikleri kavramı temsil eden bir kompozisyon planlar. Figürlerin, sembollerin ve arka planın kâğıt üzerindeki yerleşimi hafif çizgilerle taslak olarak belirlenir (**KB1**). Taslak çizimler üzerinden kısa değerlendirmeler yapılır ve kompozisyonun hangi değeri yansıttığı üzerine görüşler paylaşılır.

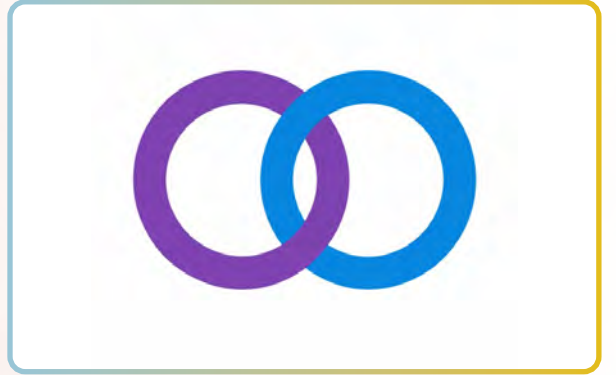
▲ **Görsel 6.2:** Meşale (bağımsızlık)

▲ **Görsel 6.3:** Terazi (adalet)

▲ **Görsel 6.4:** Uçan kuşlar (özgürlük)

▲ **Görsel 6.5:** İç içe geçmiş halkalar (eşitlik)

▲ **Görsel 6.6:** Cumhuriyet değerlerini temsil eden semboller

⚠ Öğrenciler aşağıdaki etkinliklerden birine yönlendirilir.

ETKİNLİK 1:

Cumhuriyet Değerlerini Yansıtan Poster Hazırlama

Öğrenciler özgürlük, eşitlik, adalet veya bağımsızlık kavramlarından birini seçer. Seçtikleri değeri temsil eden bir sembol belirler. Örneğin özgürlüğü temsil eden bir kuş, adaleti temsil eden terazi veya bağımsızlığı temsil eden bir meşale kullanılabilir. Öğrenciler seçtikleri sembolü hafif çizgilerle taslak olarak çizer. Ardından sembolün etrafına Cumhuriyet değerlerini hatırlatan görsel öğeler ekleyerek poster hazırlar (**KB2.20, OB2**). Türk bayrağı, çocuk figürleri, yıldız, güneş ışınları veya kutlama atmosferini çağrıştıran öğeler kompozisyona dâhil edilebilir. Poster çalışmaları pastel boya, sulu boya, guaj boya, kolaj veya şablon baskı tekniklerinden biri kullanılarak renklendirilir. Malzeme tercihi öğrenciye bırakılır. Çalışma sürecinde malzemeleri dikkatli ve verimli kullanmaya özen gösterir (**D17.3**). Çalışma tamamlandığında öğrenciler, posterlerinin hangi Cumhuriyet değerini temsil ettiğini ve seçtikleri sembolün bu değeri nasıl anlattığını sınıfla paylaşır.

▲ Görsel 6.7: Özgürlük ve bağımsızlık temalı posterler

▲ Görsel 6.8: Adalet ve eşitlik temalı posterler

ETKİNLİK 2:**Cumhuriyet Değerlerini Yansıtan Üç Boyutlu Çalışma Yapma**

Öğrenciler Cumhuriyet'in özgürlük, eşitlik, adalet veya bağımsızlık değerlerinden birini temsil eden üç boyutlu bir ürün oluşturur. Seçtikleri değeri temsil eden bir sembol belirler ve bu sembolün taslak çizimini yapar. Daha sonra kâğıt hamuru, karton, tel, alüminyum folyo veya geri dönüştürülebilir malzemeler kullanarak sembolü üç boyutlu hâle getirir (**KB2.20, SDB1.2, OB8**). Çalışma sürecinde malzemeleri dikkatli ve verimli kullanmaya özen gösterir (**D17.3**). Çalışma tamamlandığında öğrenciler ürünlerinin hangi değeri temsil ettiğini ve tasarımlarında hangi sembolleri kullandıklarını sözlü olarak açıklar.

Görsel 6.9: Eşitlik

Görsel 6.10: Bağımsızlık

Görsel 6.11: Adalet ve eşitlik

Görsel 6.12: Özgürlük

Çalışmanın Tamamlanması ve Paylaşımı

Çalışmalar tamamlandıktan sonra öğrenciler hazırladıkları sanatsal ürünleri sınıfla paylaşır. Her öğrenci çalışmasının hangi Cumhuriyet değerini temsil ettiğini ve bu değeri hangi sembollerle ifade ettiğini kısaca açıklar (**OB4, SDB1.2**). Öğrencilerin birbirlerinin çalışmalarını incelemeleri ve olumlu yönlerine ilişkin kısa geri bildirimlerde bulunmaları teşvik edilir (**E3.5**). Grup çalışmalarında öğrencilerin birlikte çalışabilecekleri arkadaşlarını belirlemeleri, görev paylaşımı yapmaları ve çalışma sürecinde birbirlerine yardımcı olmaları desteklenir (**D4.1, SDB2.2**). Tamamlanan ürünler sınıf içinde veya dijital ortamda sergilenir.

Değerlendirme

Çalışmalar performans görevi olarak ele alınır ve süreç kontrol listesi (**Bk. Ek 1**) aracılığıyla değerlendirilebilir. Öğrencilerin birbirlerinin çalışmalarındaki güçlü yönleri fark etmeleri amacıyla akran değerlendirme formundan (**Bk. Ek 2**) da yararlanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

⚠ Öğrenciler aşağıdaki etkinliklerden birine yönlendirilebilir.

Etkinlik 1: Cumhuriyet Değerlerini Tanıtan Sınıf Gazetesi veya Dijital Galeri Oluşturma

Öğrenciler özgürlük, eşitlik, adalet veya bağımsızlık değerlerinden birini seçer. Seçtikleri değeri tanıtan kısa metinler, görseller ve kendi yaptıkları çizimlerle bir sınıf gazetesi hazırlar. Gazetede seçilen değerin neyi ifade ettiği, günlük yaşamda nerelerde görülebileceği ve bu değeri temsil eden sembollere yer verilir. Çalışma kâğıt üzerinde hazırlanabileceği gibi imkânlar doğrultusunda dijital ortamda da düzenlenebilir. Öğrenciler hazırladıkları gazetede ele aldıkları değeri ve kullandıkları görselleri kısaca açıklar.

Görsel 6.13: Bağımsızlık ve özgürlük temalı sınıf gazetesi

Görsel 6.14: Özgürlük ve eşitlik temalı sınıf gazetesi

Görsel 6.15: Okul portalında sınıf gazetesi

Görsel 6.16: Okul portalında dijital sınıf gazetesi

Etkinlik 2: Cumhuriyet Değerlerini Yansıtan Duvar Resmi Yapma

Öğrenciler Cumhuriyet'in özgürlük, eşitlik, adalet veya bağımsızlık değerlerinden birini temsil eden semboller kullanarak sınıfın veya okulun uygun bir duvarı için kâğıt üzerinde taslak çizimler hazırlar. Kullanılacak sembolere, figürlere ve renklere karar verir. Ardından belirlenen tasarımı seçtiği yüzeye uygular. Öğrenciler çalışmada kullandıkları sembollerin hangi Cumhuriyet değerini temsil ettiğini ve tasarımın mekâna nasıl bir anlam kazandırdığını sözlü olarak açıklar.

Görsel 6.17: Özgürlük, eşitlik, adalet veya bağımsızlık temalı duvar resmi

Destekleme

⚠ Öğrenciler aşağıdaki etkinliklerden birine yönlendirilebilir.

Etkinlik 1: Cumhuriyet Değerlerini Açıklama ve Görselleştirme

Öğrenciler Cumhuriyet'in özgürlük, eşitlik, adalet veya bağımsızlık değerlerinden birini seçer. Seçtikleri kavramın neyi ifade ettiğini kısa ve açık cümlelerle kendi sözleriyle yazar. Ardından bu kavramı temsil eden resim çizer. Çizimde kuş, terazi, meşale, halkalar gibi sembollerden yararlanılabilir. Öğrenciler çizimlerinde hangi sembolü kullandıklarını ve bunun seçtikleri değeri nasıl temsil ettiğini sözlü olarak açıklar.

▲ **Görsel 6.18:** Özgürlük temalı resim

Etkinlik 2: Cumhuriyet Değerlerini Video ve Sesli Metinlerle Anlama

Öğrencilerin kavramları daha kolay anlayabilmeleri için öğrencilere Cumhuriyet'in özgürlük, eşitlik, adalet ve bağımsızlık değerlerini anlatan kısa videolar izletilir veya sesli metinler dinletilir. Öğrenciler izledikleri veya duydukları içerikte hangi Cumhuriyet değerinin anlatıldığını açıklar ve bu değeri temsil eden bir sembol söyler.

NOT

Bu etkinlikte öğrencilerden herhangi bir ürün beklenmez.

EK 1. KONTROL LİSTESİ

Bu kontrol listesi öğrencilerden beklenen becerilerin, belirlenen ölçütler doğrultusunda gerçekleşme düzeyini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Değerlendirme sürecini puanlama yapmadan, öğrencinin bireysel gelişimini dikkate alarak ve süreç odaklı bir yaklaşımla yürütünüz.

KONTROL LİSTESİ

Bu form, öğrenci performanslarını değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Listedeki her maddeyi inceleyerek öğrencinize uygun olan "Evet" veya "Hayır" seçeneklerinden birini işaretleyiniz. "Hayır" olarak işaretlediğiniz öğrenci davranışlarını geliştirmeye çalışınız.

Etkinlik Adı :

Adı-Soyadı : .....

Sınıfı-Numarası : ..... / .....

Tarih : ...../...../20.....

No	Ölçütler	Hayır	Evet
1	Cumhuriyet değerlerine ilişkin görüşlerini paylaştı.		
2	Seçtiği değeri temsil eden uygun bir sembol belirledi.		
3	Kompozisyonunu taslak çizimle planladı.		
4	Çalışmasında seçtiği Cumhuriyet değerini görsel olarak yansıttı.		
5	Çalışmasını tamamladıktan sonra ürününü sözlü olarak açıkladı.		

Öğretmen Görüşleri/Açıklamalar: .....

.....

.....

.....

.....

.....

"Kontrol Listesi"ne
karekod üzerinden
erişebilirsiniz.

EK 2. AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form öğrencilerin birbirlerini gözlemleme, değerlendirme ve birbirlerine yapıcı geri bildirim verme becerilerini geliştirmek için hazırlanmıştır. Formdaki her ölçütü öğrencilerle gözden geçiriniz. Değerlendirme sürecinde öğrencilerin tarafsız, adil ve saygılı olmalarına rehberlik ediniz.

AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form, grup arkadaşınızın performansını değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi samimi ve dürüst olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir. Her ölçüt için en uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneği işaretleyiniz.

Etkinlik Adı :

Adı-Soyadı : .....

Sınıfı-Numarası : ..... / .....

Değerlendirilen Öğrencinin Adı-Soyadı: .....

Tarih : ...../...../20.....

No	Ölçütler	Hayır	Kısmen	Evet
1	Çalışmasında Cumhuriyet değerlerinden birini açık biçimde yansıttı.			
2	Çalışmanın konusuna uygun sembol seçti.			
3	Çalışmasında özgün bir fikir kullandı.			
4	Kompozisyonunu düzenli şekilde oluşturdu.			
5	Çalışmasını anlaşılır biçimde tanıttı.			

Akranın Ek Yorumu:

(Bence senin en güçlü yönün ... vb.)

.....

.....

.....

"Akran Değerlendirme Formu"na karekod üzerinden erişebilirsiniz.

6. Sınıf

7. TEMA

MÜZE VE KÜLTÜR

Tema içeriğine
karekod üzerinden
erişebilirsiniz.

TEMA ADI	Müze ve Kültür
SINIF DÜZEYİ	6
TEMA KAPSAMI	Öğrencilerin farklı müze türlerini tanımaları, koleksiyonlarını analiz etmeleri, müzelerin topluma katkılarını değerlendirmeleri, geri dönüşümün önemini kavramaları ve sürdürülebilir malzemelerle okullarında geri dönüşüm müzesi oluşturmaları amaçlanmaktadır.
DERS SAATİ	6
ALAN BECERİLERİ	SAB4. Sanatsal Üretim Yapma
KAVRAMSAL BECERİLER	KB2.9. Genelleme
EĞİLİMLER	E1.1. Merak, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik
PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER	
SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ	SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.1. Uyum, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme
DEĞERLER	D1. Adalet, D14. Saygı, D16. Sorumluluk, D17. Tasarruf, D18. Temizlik
OKURYAZARLIK BECERİLERİ	OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB7. Veri Okuryazarlığı, OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı
DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER	Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri
BECERİLER ARASI İLİŞKİLER	KB2.5. Sınıflandırma, KB2.6. Bilgi Toplama, KB2.7. Karşılaştırma, KB2.13. Yapılandırma, KB2.18. Tartışma, KB2.20. Sentezleme
ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ	
GS.6.7.1. Müze türleri ve koleksiyonları hakkında genelleme yapabilme	
a) Farklı müze türlerine ve koleksiyonlarına ilişkin bilgi toplar. b) Müzelerin ortak özelliklerini belirler. c) Müzelerin ortak olmayan özelliklerini belirler. ç) Müze türlerine ve koleksiyonlarına ilişkin önermelerde bulunur.	
GS.6.7.2. Okulunda geri dönüşüm müzesi yapabilme	
a) Geri dönüşüm müzesi koleksiyonuna uygun malzemelerle sergilenebilir ürün tasarlar. b) Geri dönüşüm müzesi koleksiyonuna uygun eserlerle müze oluşturur.	
İÇERİK ÇERÇEVESİ	Müze Türleri ve Koleksiyonları Geri Dönüşüm Müzesi
ANAHTAR KAVRAMLAR	geri dönüşüm müzesi, sıfır atık
GENELLEMELER	Farklı müze türleri belirli temalarla ilişkili özel koleksiyonlara sahiptir ve her müze kültürel, tarihi veya bilimsel bir işlevi yerine getirerek topluma katkı sağlamaktadır.
ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)	Öğrenme çıktıları; çıkış kartları, dereceli puanlama anahtarları ve akran değerlendirme formları kullanılarak değerlendirilebilir. Sınıf içi performans görevi olarak öğrencilerden geri dönüştürülebilir malzemeleri kullanarak sürdürülebilir sanat eserleri tasarlamaları ve okullarında geri dönüşüm müzesi oluşturmaları istenir. Koleksiyondaki eserleri malzeme türleri, işlevsellik ve estetik özellikleri açısından inceleyerek bilgilendirici etiketler hazırlamaları ve sergileme düzenine uygun şekilde sunmaları beklenir.

TEMA AKIŞI

- Müze Türlerini Tanıma
- Müze Koleksiyonlarını İnceleme
- Müze Türlerini Karşılaştırma
- Geri Dönüşüm Ürünü Tasarlama
- Geri Dönüşüm Müzesi Oluşturma
- Değerlendirme
- Sergileme
- Farklılaştırma

ÖĞRETMEN HAZIRLIĞI

Ders öncesinde konuyu destekleyecek görseller ve örnek materyaller gözden geçirilir. Hazırlık kapsamında aşağıdaki örneklerin hazır bulundurulması önerilir.

- Bu temada farklı müze türleri (etnografya, oyuncak vb.) ve sergileme mekânlarına (açık hava, kapalı müze salonu, sanal müze) ilişkin görseller sunulmuştur. İstenirse farklı müze koleksiyonlarından örnekler de sürece dâhil edilebilir.
- Geri dönüşüm ve tasarım sürecine hazırlık amacıyla plastik, karton, metal, kumaş gibi sürdürülebilir malzemelere ilişkin örnekler temin edilebilir. Bu malzemelerin günlük yaşamda nasıl yeniden değerlendirilebileceğine yönelik örnek uygulamalar incelenir.
- Sergileme süreci için okul içinde uygun bir alan belirlenir. Mevcut masa, pano, raf, vitrin gibi unsurların nasıl kullanılabileceği planlanır.

ÖĞRENCİ HAZIRLIĞI VE ETKİNLİK MALZEMELERİ

Uygulamada kullanılacak malzemeler öğrencilerle önceden paylaşılır. Bu temada öğrenciler sürdürülebilir malzemelerle ürün tasarlama ve geri dönüşüm müzesi oluşturma süreçlerini birlikte yürüttükleri için üretim, düzenleme ve sergilemeye yönelik malzemeler bir arada kullanılır. Zenginleştirme ve destekleme etkinliklerinde de temel malzemeler esas alınır. Gerektiğinde farklı ve sürdürülebilir materyaller sürece dâhil edilebilir.

Ortak Etkinlik Malzemeleri

- Plastik şişe, kapak, karton kutu
- Teneke kutu veya metal parçalar
- Eski dergi, gazete ve kumaş parçaları
- Tel, ahşap çubuk, kürdan, pipet
- Doğal malzemeler (ağaç dalı, yaprak vb.)
- Yapıştırıcı veya bant
- Küt uçlu makas
- Gazete veya koruyucu örtü
- Renkli boyalar (isteğe bağlı)
- Fırçalar (seçilen malzemeye bağlı)
- Palet ve su kabı (seçilen malzemeye bağlı)

Sergi Düzenleme İçin Ek Malzemeler

- Beyaz tutkal, sıcak silikon veya mum tipi yapıştırıcı
- İp, bant veya raptiye
- Küt uçlu makas
- Silgi, cetvel
- LED şerit veya aydınlatma araçları (isteğe bağlı)

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

TEMEL KABULLER

Öğrencilerin farklı müze türlerini bildikleri ve sürdürülebilir malzemeleri tanıdıkları kabul edilmektedir.

ÖN DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Öğrencilerin farklı müze türlerine ve sürdürülebilir malzemelere ilişkin bilgi düzeyleri aşağıdakilere benzer sorulara verdikleri yanıtlarla ölçülür:

- *Daha önce hangi müzeleri ziyaret ettiniz?*
- *Hangi tür müzeleri biliyorsunuz?*
- *Sürdürülebilir malzemelere örnek verebilir misiniz?*

Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin yeterli olmaması durumunda aşağıdakilere benzer etkinlikler uygulanabilir:

a) Müze Türlerini Hatırlama: Tahtaya “Müze” başlığı yazılır. Öğrenciler bildikleri müze türlerini söyler. Verilen örnekler tahtaya yazılır ve öğrencilerden bu müzelerde hangi tür eserlerin sergilenebileceğini kısaca açıklamaları istenir.

b) Sürdürülebilir Malzemeleri Fark Etme: Öğrencilere günlük yaşamda kullanılan bazı malzemelerin geri dönüştürülüp dönüştürülemeyeceği sorulur. Öğrencilerden bu malzemelerin yeniden nasıl kullanılabileceğine ilişkin örnekler vermeleri istenir.

KÖPRÜ KURMA

Müzeler ve geri dönüştürülebilir malzemeler arasındaki ilişkiyi düşünmeleri için öğrencilere aşağıdakilere benzer sorular yöneltilir:

- *Geri dönüştürülebilen malzemeler ile geçmişte kullanılan malzemeler arasında nasıl bir bağlantı kurulabilir?*
- *Geri dönüştürülmüş malzemelerden yapılan eserler müzede sergilenebilir mi?*
- *Çevre için tehlike oluşturan malzemelerin sanat eserine dönüştürülmesi, müze ziyaretçileri için nasıl bir mesaj vermektedir?*

ÖĞRENME-ÖĞRETME UYGULAMALARI

Önerilen Planlama

1. Ders Saati → Müze koleksiyonlarını inceleme ve karşılaştırma
2. Ders Saati → Geri dönüşüm malzemelerini inceleme ve tasarım fikri geliştirme
3. Ders Saati → Tasarımı görselleştirme
4. Ders Saati → Tasarımı görselleştirme
5. Ders Saati → Çalışmaları tamamlama ve değerlendirme
6. Ders Saati → Okul müzesini oluşturma ve sergileme

GÖRSEL İNCELEME

Müze Türlerini ve Koleksiyonlarını İnceleme

Öğrencilerden müze türleri ve koleksiyonları hakkında genelleme yapabilmeleri beklenir. Derse farklı müze türlerinin tanıtılmasıyla başlanır. Öğrencilerin müzelerin sergileme alanları olmalarının yanı sıra bilgi üretme ve kültürel mirası koruma işlevi taşıdığını fark etmeleri amaçlanır. Sınıf içinde farklı müze türlerini temsil eden küçük çalışma alanları hazırlanır. Bu alanlar tabiat tarihi müzesi, oyuncak müzesi, bilim ve teknoloji müzesi, etnografya müzesi, arkeoloji, sanat, kent tarihi, tarih müzesi gibi temalara ayrılabilir. Her alanda ilgili müze türünü tanıtan kısa bilgi kartları, koleksiyon örneklerini gösteren görseller veya basit açıklayıcı içerikler yer alır. Öğrenciler belirlenen süre içinde gruplar hâlinde bu alanları sırayla inceler. Her müze türünün hangi koleksiyonlara sahip olduğunu gözlemler ve dikkatlerini çeken bilgileri kısa notlar hâlinde kaydeder (OB1, D16.3, SDB3.1).

Görsel 7.1: Arkeoloji müzesi koleksiyon örneği

Görsel 7.2: Oyuncak müzesi koleksiyon örneği

Görsel 7.3: Tabiat tarihi müzesi koleksiyon örneği

Görsel 7.4: Bilim ve teknoloji müzesi koleksiyon örneği

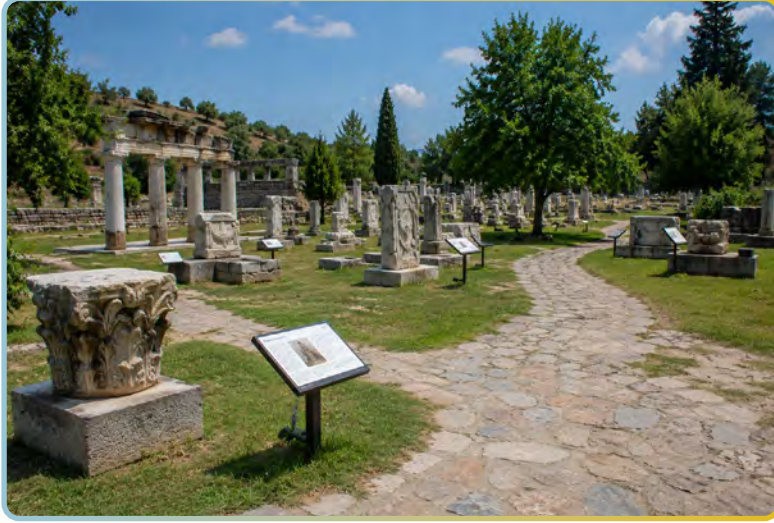

Görsel 7.5: Etnografya müzesi koleksiyon örneği

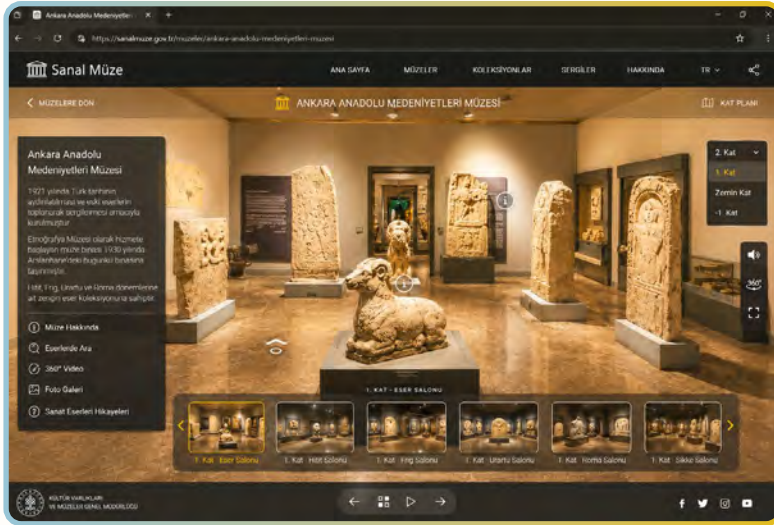
Her istasyonda o müze türünü açık biçimde temsil eden görseller kullanılır. Örneğin arkeoloji müzesi için heykel veya seramik eser görselleri; tabiat tarihi müzesi için fosil veya hayvan iskeleti; sanat müzesi için tablo koleksiyonları; bilim müzesi için deney düzenekleri gösterilebilir. İstasyon çalışmaları tamamlandıktan sonra öğrencilerle kısa bir değerlendirme yapılır. Öğrencilerin müzelerin ortak özelliklerini fark etmeleri sağlanır. Müzelerin eserleri koruma, bilgiyi paylaşma, kültürel mirası gelecek kuşaklara aktarma gibi ortak işlevleri olduğu vurgulanır **(OB5)**. Müzelerin topluma sağladığı katkılar üzerine kısa bir konuşma yapılır. Daha sonra öğrencilerin müzeler arasındaki farklılıkları düşünmeleri istenir. Kapalı mekân müzeleri, açık hava müzeleri ve sanal müzeler arasındaki farklara değinilir. Eserlerin nasıl sergilendiği, ziyaretçilerin müzelere nasıl ulaştığı ve müzelerdeki etkileşim biçimleri karşılaştırılır **(KB2.7)**.

Görsel 7.6: Kapalı müze sergi salonu

Görsel 7.7: Açık hava müzesi

Görsel 7.8: Sanal müze ekran görüntüsü

Bu aşamada sanal müzelerin internet üzerinden farklı yerlerden erişilebilmesi gibi özellikleri ele alınır. Sanal müzelerin herkes için erişilebilir olması fırsat eşitliği açısından değerlendirilir. Öğrencilerin bu konu hakkında düşüncelerini paylaşmaları sağlanır (**KB2.18, D1.3, E3.5**).

Öğrencilerin öğrendiklerini düzenlemeleri için müze türleri ve koleksiyonlarına ilişkin bilgileri tablo, zihin haritası veya bilgi kartları hâline getirmeleri sağlanır (**KB2.13, OB7**). Bu çalışmalar müzelerin farklı temalara sahip koleksiyonlar etrafında şekillendiğini ve her müzenin kültürel, bilimsel veya sanatsal bir işlev üstlendiğini göstermeye yardımcı olur. Hazırlanan çalışmalar sınıfta öğrenme galerisi tekniği ile sergilenir. Gruplar diğer çalışmaların bulunduğu alanları gezerek inceleme yapar. Eksik gördükleri noktalar hakkında birbirlerine geri bildirim verirler (**SDB2.2, OB4, SDB2.3**). Paylaşım sırasında öğrencilerin birbirlerini dikkatle dinlemeleri ve farklı görüşlere saygı göstermeleri beklenir (**D14.1, SDB2.1**).

Dersin sonunda çıkış kartları kullanılabilir (**Bk. Ek 1**). Öğrencilerden en ilgi çekici buldukları müze türünü belirtmeleri, müzeler arasındaki temel farkları yazmaları ve müzelerin topluma nasıl katkıda bulunduğuna ilişkin düşüncelerini paylaşmaları istenir (**SDB2.1, E1.1**).

Uygulama Sırası

Geri Dönüşüm Hakkında Bilgi Edinme

Öğrencilerden okullarında geri dönüşüm müzesi oluşturmaları beklenir. Çalışmaya başlamadan önce geri dönüşümün çevre üzerindeki etkileri ve sürdürülebilir yaşam açısından önemi üzerinde durulur. Öğrencilerin geri dönüşüm süreçleri hakkında bilgi edinmeleri sağlanır (**KB2.6, OB8**). Bu kapsamda öğrenciler geri dönüşümün nasıl gerçekleştiğini araştırır ve elde ettikleri bilgileri kısa bir sunum veya rapor hâlinde paylaşır (**OB1**). Mümkünse Müzeler Haftası (18-24 Mayıs) kapsamında fiziksel veya sanal ortamda bir geri dönüşüm müzesi örneği incelenir. Böylece öğrencilerin geri dönüşüm temalı müze fikrini somut olarak görmeleri sağlanır.

Malzemeleri İnceleme

Geri dönüşüm müzesi koleksiyonuna uygun eserler tasarlamaya geçmeden önce sınıfta kısa bir malzeme inceleme çalışması yapılır. Kâğıt, metal, plastik, kumaş gibi geri dönüştürülebilir malzemeler sınıf içinde gruplandırılır (**KB2.5**). Bu malzemeler masalara yerleştirilir ve öğrencilerden her malzemeyi incelemeleri istenir. İnceleme sırasında "Bu malzeme sert mi yoksa esnek mi?", "Kesilebilir mi?", "Yapıştırılabilir mi?", "Üzerine boya uygulanabilir mi?" gibi sorular üzerinde düşünmeleri sağlanır. Böylece öğrenciler malzemelerin özelliklerini fark eder ve bu malzemelerle neler üretilebileceğini düşünmeye başlar. Ardından öğrenciler küçük gruplar hâlinde seçtikleri malzemelerle nasıl bir ürün tasarlayabileceklerini tartışır. Bu aşamada kısa bir beyin fırtınası yapılır (**SDB1.2, SDB2.2**). Örneğin plastik şişelerden saksılar, teneke kutulardan kalemlikler, eski düğmelerden dekoratif panolar veya kâğıt hamurundan küçük heykeller yapılabileceği konuşulur. Öğrencilerin farklı fikirler üretmeleri teşvik edilir.

ETKİNLİK

Geri Dönüşüm Müzesi Oluşturma

Öğrenciler kullanılmayan veya atık durumdaki malzemeleri yeniden değerlendirerek heykel, maket veya işlevsel objeler hazırlar (**KB2.20, OB8, E3.3**). Çalışma için küçük gruplar oluşturulur ve her grup kullanacağı malzemeyi birlikte belirler (**SDB2.2**). Teneke kutular, plastik şişeler, eski düğmeler, karton kutular, kumaş parçaları, kâğıt hamuru gibi malzemeler çalışma alanına yerleştirilir. Gruplar seçtikleri malzemelerle farklı ürünler tasarlar. Plastik şişeler veya teneke kutularla üç boyutlu heykeller hazırlanabilir, karton ve metal malzemelerle oyuncaklar üretilebilir. Pet şişe kapakları kullanılarak mozaik yüzeyler oluşturulabilir veya atık plastiklerle deniz canlılarını temsil eden çalışmalar yapılabilir. İnsan figürleri, hayvanlar, doğa temalı kompozisyonlar veya soyut düzenlemeler tercih edilebilir. Daha kapsamlı çalışmalar yapmak isteyen gruplar karton kutular, mukavva ve kumaş parçalarını kullanarak ekolojik şehirler veya sürdürülebilir yaşam alanlarını gösteren doğa ile uyumlu maketler hazırlayabilir (**OB8**). İşlevsel ürünler yapmak isteyen öğrenciler plastik şişelerden saksılar, konserve kutularından kalemlikler, eski tişörtlerden bez çantalar veya kullanılmayan kâğıtlardan küçük defterler hazırlayabilir. Hazırlanan ürünler çizim, renklendirme veya farklı yüzey düzenlemeleriyle estetik açıdan zenginleştirilir (**SDB3.1**).

Görsel 7.9: Elektrikli otobüs ve şarj istasyonu

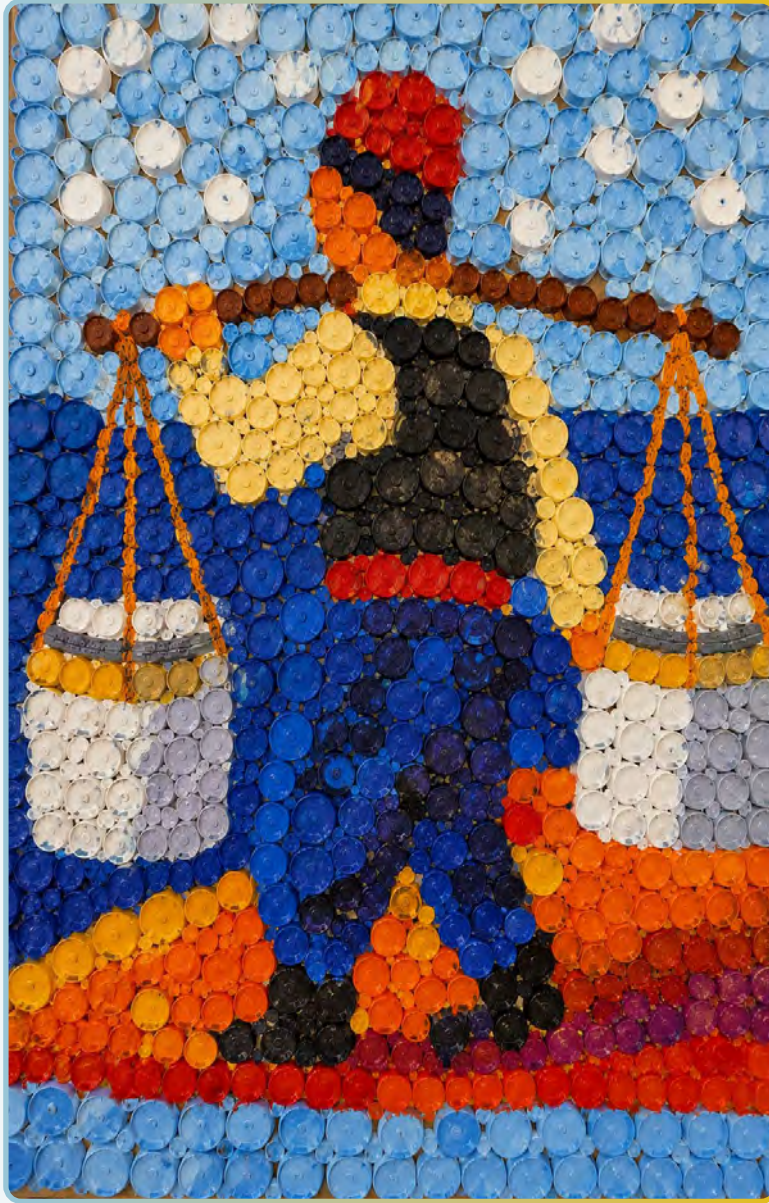
Görsel 7.10: Geri dönüşüm noktası

Görsel 7.11: Geri dönüştürülebilir malzemelerle bisikletler

Görsel 7.12: Plastik malzemelerle kaplumbağa

Görsel 7.13: Plastik şişe kapaklarıyla tablo

▲ Görsel 7.14: Bisiklet dostu mahalle

▲ Görsel 7.15: Doğa dostu ev

▲ Görsel 7.16: Doğa dostu kent

Görsel 7.17: Doğa dostu köy

Okul Müzesi Nasıl Oluşturulur?

Öğrenciler ürettikleri eserleri kullandıkları malzeme türüne göre gruplandırır. Kâğıt, plastik, metal, kumaş gibi malzemelerle yapılan çalışmalar ayrı bölümlerde toplanır. Oluşturulan koleksiyon hep birlikte okul müzesine dönüştürülür. Bu amaçla okul koridorlarında veya uygun görülen alanlarda sergi düzeni kurulabilir. Sergi alanı hazırlanırken okulda kullanılmayan vitrinler, raflar, masalar ve sıralar değerlendirilir. Mevcut eşyaların düzenlenmesiyle gerçek bir müze atmosferi oluşturulur (**D17.3, OB8**). Panolar veya karton zeminler kullanılarak sergileme alanları oluşturulabilir. Koleksiyonun bir bölümü etkileşimli hâle getirilebilir. Bazı eserlerin yanına "Dokunabilirsiniz.", "Nasıl yapıldığını inceleyebilirsiniz." gibi küçük yönlendirme kartları yerleştirilerek ziyaretçilerin eserleri daha yakından incelemesine imkân verilebilir. Öğrenciler hazırladıkları eserleri arkadaşlarına tanıtır. Çalışmalarını hangi malzemelerle yaptıklarını ve geri dönüşümün çevre açısından neden önemli olduğunu açıklamaları beklenir. Eserlerin yanına kısa bilgilendirici etiketler hazırlanır. Bu etiketlerde kullanılan malzemenin adı, eserin kısa tanımı ve geri dönüşümün çevreye katkısına ilişkin kısa bir açıklama yer alır (**D18.3, KB2.5, SDB3.3**).

NOT

Geri dönüşüm müzesinde, "Sanatın Görsel Dili" temasında üretilen ileri dönüşüm ürünleri de sergilenir.

Görsel 7.18: Okul koridorunda geri dönüşüm müzesi

Görsel 7.19: Okul koridorunda geri dönüşüm müzesi

Değerlendirme

Hazırlanan çalışmalar performans görevi olarak ele alınır. Değerlendirme sürecinde öğrencilerin tasarım süreci, malzeme kullanımı ve fikirlerini ifade edebilme becerileri dikkate alınır. Süreç, dereceli puanlama anahtarı (**Bk. Ek 2**) ile değerlendirilebilir. Akran değerlendirme formu (**Bk. Ek 3**) ile öğrencinin sürece ilişkin farkındalığı geliştirilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

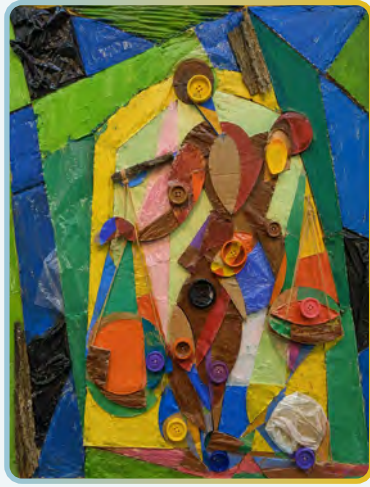
⚠ Öğrenciler aşağıdaki etkinliklerden birine yönlendirilebilir.

Etkinlik 1: Sürdürülebilir Malzemelerle Sanat Eseri Replikası Oluşturma

Öğrenciler dünya veya Türk sanatından bilinen bir sanat eserini seçer. Seçtikleri eserin temel biçim özelliklerini ve kompozisyon düzenini inceler. Ardından plastik şişe kapakları, karton parçaları, eski dergi sayfaları, kumaş artıkları veya metal parçaları kullanarak bu eseri sürdürülebilir malzemelerle yeniden yorumlar ve bir replikasını hazırlar. Çalışma sırasında eserin ana biçim düzenini korur ve kullandıkları malzemelerin geri dönüşüm niteliğine dikkat eder. Sürecin sonunda öğrenciler seçtikleri eserin adını, sanatçısını ve çalışmayı hangi malzemeleri kullanarak oluşturduklarını kısaca açıklar.

▲ **Görsel 7.20:** Sabri Berkel, Yoğurtçu, 1952, tuval üzerine yağlıboya, 162x130 cm, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi.

▲ **Görsel 7.21:** Sürdürülebilir malzemelerle oluşturulmuş sanat eseri replikası

▲ **Görsel 7.22:** Sürdürülebilir malzemelerle oluşturulmuş sanat eseri replikası

Etkinlik 2: Sürdürülebilir Malzemelerle Yerleştirme Yapma

Öğrenciler plastik şişeler, karton kutular, metal kapaklar, kumaş parçaları veya kâğıt malzemeler kullanarak doğa, çevre veya geri dönüşüm temalı düzenlemeler hazırlar. Bu kapsamda öğrenciler plastik şişeleri üst üste yerleştirerek ağaç veya kule formu oluşturabilir, şişeler arasına yırtılmış kumaş parçaları ve ince dallar yerleştirerek doğal bir doku etkisi verebilir. Kuru yaprak, çam kozalağı, dal gibi doğal malzemelerle çalışmalarını zenginleştirerek doğa ile insan arasındaki ilişkiyi vurgulayabilir. Öğrenciler ayrıca kâğıt, plastik parçalar ve kumaş şeritlerini iplerle bağlayarak askılı (sarkıt) yerleştirmeler hazırlayabilir. Bu yerleştirmeleri ağaç dalına, pano kenarına veya sınıf tavanına asarak sergileyebilir. Çalışmalarında doğal malzemeler ile plastik atıkları karşılaştırarak temiz-kirli çevre temasını iki farklı düzenleme üzerinden gösterebilir. Hazırlanan çalışmalar okul bahçesi, koridor, okul girişi veya uygun bir alana yerleştirilerek sergilenir. Öğrenciler çalışmalarını yerleştirirken mekânın özelliklerini dikkate alır ve çalışmalarında geri dönüşüm konusunda verdikleri mesajı kısaca açıklar.

Görsel 7.23: Sürdürülebilir malzemelerle yapılmış kuş heykeli ve yerleştirmesi

▲ **Görsel 7.24:** Sürdürülebilir malzemelerle yapılmış ağaç ve yerleştirmesi

▲ **Görsel 7.25:** Sürdürülebilir malzemelerle yapılmış balık ve yerleştirmesi

Destekleme

Etkinlik 1: Sürdürülebilir Malzemelerle Renkli Kolaj Oluşturma

Öğrenciler eski dergi sayfaları, gazete kupürleri, karton parçaları, küçük kutular gibi rahat bulunabilen malzemeleri kullanarak “geri dönüşüm”, “sürdürülebilirlik” gibi temalarda kolaj çalışması hazırlar. Seçtikleri görselleri keserek bir yüzey üzerine yerleştirir ve yapıştırır. Çalışmada uyumlu renklerin bir araya gelmesine ve görseller arasında anlamlı bir bütün oluşturmalarına dikkat eder. Böylece öğrenciler, sürdürülebilir malzemeleri yeniden kullanabileceklerini fark eder.

Görsel 7.26: Sürdürülebilir malzemelerle yapılan kolaj

Görsel 7.27: Sürdürülebilir malzemelerle yapılan kolaj

EK 1. ÇIKIŞ KARTI

Çıkış kartları öğrencilerin ders sonunda edindikleri bilgileri, süreçte fark ettikleri önemli noktaları ve anlamakta zorlandıkları konuları yansıtmak amacıyla hazırlanmıştır. Kartlardan elde edilen yanıtlarla sınıfın genel öğrenme düzeyi ve bireysel ihtiyaçları belirlemelidir. Elde edilen bilgiler sonraki dersin planlanmasında, tekrar gerektiren noktaların belirlenmesinde ve öğrenme sürecinin iyileştirilmesinde yol gösterici olarak kullanılmalıdır.

ÇIKIŞ KARTI

Aşağıdaki soruları ders boyunca edindiğiniz deneyimleri düşünerek cevaplayınız.
Cevaplarınızı kısa ifadelerle belirtiniz.
Kartınızı tamamladıktan sonra öğretmeninize teslim ediniz.

Adı-Soyadı : .....

Sınıfı-Numarası : ..... / .....

Tarih : ..... / ..... / 20.....

1. En ilgi çekici bulduğum müze türü:

.....
.....

2. Bu müzeyi ilgi çekici bulma nedenim:

.....
.....

3. Farklı müze türlerinin ortak bir özelliği:

.....
.....

4. İki müze türü arasındaki bir fark:

.....
.....

5. Müzelerin topluma sağladığı bir katkı:

.....
.....

"Çıkış Kartı"na
karekod üzerinden
erişebilirsiniz.

EK 2. DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Bu dereceli puanlama anahtarı öğrencilerden beklenen becerilerin, belirlenen ölçütler doğrultusunda gerçekleşme düzeyini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçek, öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemenize yardımcı olacaktır.

DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Bu form, etkinlikteki öğrenci davranışlarını değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Listedeki her maddeyi inceleyerek öğrencinize en uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

Etkinlik Adı :
 Adı-Soyadı : .....
 Sınıfı-Numarası : ..... / .....
 Tarih : ...../...../20.....

No	Ölçütler	1 puan	2 puan	3 puan	Puan
1	Geri dönüşüm süreçleri hakkında bilgi toplama	Geri dönüşüm süreçleri hakkında bilgi toplamamıştır.	Geri dönüşüm süreçleri hakkında kısmen bilgi toplamıştır.	Geri dönüşüm süreçleri hakkında yeterli düzeyde bilgi toplamıştır.	
2	Çalışması için uygun geri dönüşüm malzemelerini seçme	Çalışması için uygun geri dönüşüm malzemelerini seçmemiştir.	Çalışması için kısmen uygun geri dönüşüm malzemelerini seçmiştir.	Çalışması için uygun geri dönüşüm malzemelerini seçmiştir.	
3	Malzemeleri amacına uygun şekilde kullanma	Malzemeleri amacına uygun şekilde kullanmamıştır.	Malzemeleri amacına kısmen uygun şekilde kullanmıştır.	Malzemeleri amacına uygun şekilde kullanmıştır.	
4	Tasarladığı ürünü planına uygun şekilde oluşturma	Tasarladığı ürünü planına uygun şekilde oluşturmamıştır.	Tasarladığı ürünü planına kısmen uygun şekilde oluşturmuştur.	Tasarladığı ürünü planına uygun şekilde oluşturmuştur.	
Toplam Puan*					
Bu formdan alınacak en düşük puan 4 ve en yüksek puan 12'dir.					

Öğretmen Görüşleri/Açıklamalar: .....

"Dereceli Puanlama Anahtarı"na karekod üzerinden erişebilirsiniz.

EK 3. AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form öğrencilerin birbirlerini gözlemleme, değerlendirme ve birbirlerine yapıcı geri bildirim verme becerilerini geliştirmek için hazırlanmıştır. Formdaki her ölçütü öğrencilerle gözden geçiriniz. Değerlendirme sürecinde öğrencilerin tarafsız, adil ve saygılı olmalarına rehberlik ediniz.

AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

Bu form, grup arkadaşınızın performansını değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi samimi ve dürüst olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir. Her ölçüt için en uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneği işaretleyiniz.

Etkinlik Adı :

Adı-Soyadı : .....

Sınıfı-Numarası : ..... / .....

Değerlendirilen Öğrencinin Adı-Soyadı: .....

Tarih : ...../...../20.....

No	Ölçütler	Hayır	Kısmen	Evet
1	Arkadaşım geri dönüşüm malzemelerininin seçimine katkı sundu.			
2	Arkadaşım malzeme belirleme sürecinde görüş bildirdi.			
3	Arkadaşım tasarım sürecine fikirleriyle katkı sundu.			
4	Arkadaşım malzemeleri amacına uygun şekilde kullandı.			
5	Arkadaşım çalışma sürecinde iş birliği yaptı.			

Akranın Ek Yorumu:

(Bence senin en güçlü yönün ... vb.)

.....

.....

.....

"Akran Değerlendirme Formu"na karekod üzerinden erişebilirsiniz.

1. TEMA TERİMLER SÖZLÜĞÜ

- **başkalaşma (metamorfoz):** Bir varlığın, biçimin veya yapının zaman içinde değişerek başka bir görünüme veya duruma dönüşmesidir. Sanatta başkalaşma bir formun aşamalı değişim süreciyle yeni bir kimlik kazanmasını ifade eder.
- **biyomimetik (biyotaklit, biyomimeti):** Doğada bulunan canlıların yapı, işleyiş ve uyum özelliklerinden esinlenerek tasarım ve üretim geliştirme yaklaşımıdır. Sanat ve tasarımda biyomimetik, doğadaki biçim ve sistemlerin yaratıcı biçimde yeniden yorumlanmasını içerir.
- **çizgi etkisi:** Doğadaki bazı nesne ve ayrıntıların biçimsel ve yapısal özelliklerinden kaynaklanan doğrusal görünümün, çizgi olarak algılanmasıyla oluşan etkileri ifade eder. Doğada gerçek anlamda çizgi bulunmamakla birlikte ağaç dalları, yaprak damarları, otlar, nehirler ve örümcek ağıları gibi unsurlar görsel sanatlarda çizgi elemanını çağrıştıran etkiler oluşturabilir.
- **doku etkisi:** Doğadaki nesne ve yüzeylerin yapısal özelliklerinden kaynaklanan görsel ve dokusal nitelikleri ifade eder. Ağaç kabukları, yapraklar, taşlar, kozalaklar ve tüyler gibi yüzeyler sahip oldukları farklı doku özellikleriyle doğal dokusal etkilere örnek oluşturur.
- **duraklatılmış hareket videosu (stop motion):** Stop-motion, nesnelerin her karede yeniden konumlandırılarak fotoğraflanması ve görüntülerin ardışık olarak gösterilmesiyle hareket etkisi oluşturan bir animasyon tekniğidir (Laybourne, 1998; Priebe, 2011).
- **ilham panosu (moodboard):** Bir tasarım veya sanat çalışması öncesinde fikir geliştirmek amacıyla görsellerin, renklerin, dokuların ve kavramsal çağrışımların bir araya getirilerek oluşturulduğu görsel düşünme panosudur.
- **nokta etkisi:** Doğadaki bazı nesne ve ayrıntıların, görsel özellikleri nedeniyle nokta olarak algılanmasıyla oluşan etkileri ifade eder. Doğada gerçek anlamda nokta bulunmamakla birlikte yapraklar, çiçekler, taşlar, gökyüzünde uçan kuşlar ve benzeri unsurlar görsel sanatlarda nokta elemanını çağrıştıran etkiler oluşturabilir.
- **yapı (strüktür):** Strüktür teknik bir iskelet, biçimi ve mekânsal düzeni belirleyen temel organizasyon sistemidir (Ching, 2015). Aynı zamanda bir sanat veya tasarım ürünüde parçaların bir araya gelerek oluşturduğu düzen ve taşıyıcı sistemdir.

2. TEMA TERİMLER SÖZLÜĞÜ

- **ileri dönüşüm:** Kullanılmayan malzemelerin tasarım ve sanatsal yaratıcılık yoluyla daha işlevsel, estetik veya değerli bir ürüne dönüştürülmesidir. İleri dönüşümde amaç, malzemelere yeni bir kimlik kazandırılarak onları daha kıymetli bir hâle dönüştürmektir.
- **stilizasyon:** Bir nesne, figür veya motifin temel biçim özellikleri korunarak ayrıntılarının azaltılması ve sadeleştirilerek yeniden düzenlenmesidir.

3. TEMA TERİMLER SÖZLÜĞÜ

- **hat sanatı:** Özellikle İslam kültüründe gelişen; harflerin belirli ölçü, oran ve yazım kurallarına bağlı kalınarak estetik bir düzen içinde yazılmasıyla oluşan geleneksel yazı sanatıdır. Hat sanatında yazının anlamı kadar biçimsel güzelliği ve ritmik düzeni de önem taşır.
- **hüsnühat:** Hüsnühat, "güzel yazı" anlamına gelen ve geleneksel İslam yazı sanatını ifade etmek için kullanılan kavramdır. Hüsnühatta harflerin biçimi, ölçüsü, akışı ve yazı düzeni belirli kurallara dayanır.
- **kaligrafi:** Harflerin ve yazı karakterlerinin estetik kaygılar gözetilerek düzenli, dengeli ve güzel biçimde yazılması sanatıdır. Belirli bir kültür veya yazı sistemiyle sınırlı olmayan kaligrafi, farklı alfabelerle uygulanabilir.
- **tezhip:** Yazma eserleri, hat levhalarını ve kitap sayfalarını altın ve geleneksel motiflerle süsleme esasına dayanan bezeme sanatıdır. Tezhipte amaç, yazıyı estetik açıdan zenginleştiren görsel bir bütün oluşturmaktır.

4. TEMA TERİMLER SÖZLÜĞÜ

- **görsel denge:** Bir kompozisyonda yer alan öğelerin izleyiciye ağırlık bakımından dengeli görünmesini sağlayan düzenleme anlayışıdır. Denge öğelerin büyüklüğü, rengi, konumu ve sıklığı ile sağlanabilir.
- **kompozisyonda yerleştirme:** Bir sanat çalışmasında kullanılan nesne veya görsel öğelerin yüzey üzerinde bilinçli ve düzenli biçimde konumlandırılmasıdır.
- **simetri ekseni:** Bir kompozisyonda iki tarafın birbirine eş veya benzer biçimde yerleşmesini sağlayan hayali çizgidir.
- **simetrik kompozisyon:** Görsel öğelerin simetri ekseninin iki yanında eş veya benzer biçimde yerleştirildiği düzenleme biçimidir.
- **üçgen kompozisyon:** Görsel öğelerin yüzey üzerinde üçgen biçim oluşturacak şekilde yerleştirildiği düzenleme anlayışıdır. Bu düzen çalışmaya denge ve yön hissi kazandırır.

5. TEMA TERİMLER SÖZLÜĞÜ

- **aks çizgisi:** Bir kompozisyonda veya figürde dengeyi sağlamak amacıyla belirlenen, yerleştirme ve oran kontrolünü kolaylaştıran hayali yön çizgisidir. Özellikle insan yüzü ve figür çiziminde simetriyi ve oranı belirlemek için kullanılır.
- **portre:** Bir kişinin yüzünü veya üst bedenini temel alarak fiziksel özelliklerini ve ifadesini yansıtan sanat çalışmasıdır.

6. TEMA TERİMLER SÖZLÜĞÜ

- **adalet:** "Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme"; "yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması; türe"; "herkese kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı verme" (Türk Dil Kurumu [TDK], 2023).
- **bağımsızlık:** Bir bireyin veya toplumun, dış baskı ve yönlendirmelere bağlı kalmadan kendi iradesi doğrultusunda karar verebilmesi ve yaşamını sürdürebilmesidir.
- **duvar resmi:** İç veya dış mekânlardaki duvarlar üzerine yapılan büyük ölçekli görsel anlatım çalışmasıdır.
- **eşitlik:** "Kanunlar yönünden insanlar arasında ayrım bulunmaması durumu"; "bedensel, ruhsal başkalıkları ne olursa olsun, insanlar arasında toplumsal ve siyasi haklar yönünden ayrım bulunmaması durumu" (TDK, 2023).
- **sınıf gazetesi:** Öğrencilerin belirli bir konuya ilişkin bilgi, görüş, görsel ve çalışmalarını bir araya getirerek hazırladıkları eğitsel yayın çalışmasıdır.
- **özgürlük:** "Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağlı olmaksızın düşünme veya davranma, herhangi bir şarta bağlı olmama durumu; azadlık"; "her türlü dış etkiden bağımsız olarak insanın kendi iradesine, kendi düşüncesine dayanarak karar vermesi durumu; hürlik, hürriyet" (TDK, 2023).

7. TEMA TERİMLER SÖZLÜĞÜ

- **geri dönüşüm müzesi:** Atık veya kullanılmayan malzemelerin yeniden değerlendirilmesiyle elde edilen ürünlerin sergilendiği ve geri dönüşüm bilincini geliştirmeyi amaçlayan müze türüdür.
- **sıfır atık:** Oluşan atık miktarını azaltmayı, kullanılabilir malzemeleri yeniden değerlendirmeyi ve kaynakları verimli kullanmayı amaçlayan çevreye duyarlı bir yaklaşımdır.

KAYNAKÇA

- Ching, F. D. K. (2015). *Architecture: Form, space, and order* (4th ed.). John Wiley & Sons.
- Laybourne, K. (1998). *The animation book: A complete guide to animated filmmaking-from flip-books to sound cartoons to 3-D animation*. Three Rivers Press.
- Priebe, K. A. (2011). *The advanced art of stop-motion animation*. Course Technology.
- Görse1 5.1: İbrahim Çallı. (1935). *Mustafa Kemal Atatürk portresi* [Resim]. İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, İstanbul, Türkiye.

Bu kılavuz kitapta yer alan kaynakça ve atıflar, APA 7 (American Psychological Association 7. baskı) kurallarına uygun olarak düzenlenmiştir.

GÖRSEL VE GENEL AĞ KAYNAKÇASI

